

fuzinar

Leto XXVI

Ravne na Koroškem, 14. junija 1989

Št. 6

Reforma dela in mišljenja

Železarna Ravne je pri poslovanju naredila kvaliteten korak v letu '88 in v prvih mesecih '89. Tako smo nekoliko povečali izplen, dosegli hitrejši pretok materiala v proizvodnji in znižali nekatere postavke pri stroških dela. Z OD smo zaenkrat uspeli slediti stopnji inflacije. Toda ko ocenjujemo, da s finančnimi rezultati vsaj pokriva OD, to še daleč ne more biti vzrok za samozadovoljstvo. Čeprav namreč poslujemo pozitivno, ne dosegamo večje akumulacije, predvsem pa s sedanji rezultati ne moremo pokrivati vseh potreb v občini in regiji na področju zdravstva in šolstva, ki niso majhne.

Stanje na finančnem področju se zelo zaostruje. Denar je vsak dan dražji in ga je vse manj. Če ga pri tako visoki inflaciji od kupcev ne prejmemo pravočasno in ga ne obračamo hitro, izgubimo ogromne vrednosti. Zato v železarni posvečamo temu veliko truda. Je pa velik problem nelikvidnost v državi, ko posamezni kupci plačujejo z zamudo in s tem ne več realne vrednosti naših izdelkov.

Gospodarjenje postaja nasploh vedno težje. Uvajanje tržnih kategorij in zahteve kupcev po kvaliteti ter ostri pogoji trženja na konvertibilnem območju nam zmeraj

bolj vsiljujejo vrednostna merila in način dela razvitega sveta. Spoznavamo, da ima v proizvodnji in poslovanju vsak element svojo ceno. Delo, material, kapital in znanje pridobivajo vrednost, zato se neracionalne porabe vedno bolj pojavljajo kot negativen strošek poslovanja.

Bolj ko uvajamo tržne kategorije, več vidimo slabosti v proizvodnji in vodenju. Sodobno gospodarjenje terjaja podjetniška načela in z

informatiko podprte poslovne odločitve.

V železarni moramo zato narediti več pri obsegu in kakovosti proizvodnje ter pri asortimentu. Naš razvoj moramo usmeriti v programe, ki bodo čim hitreje začeli prinašati nove vrednosti — akumulacijo in profit. (Tako investiramo letos in vse kaže, da bomo načrt izgradnje razmeroma hitro uresničili, kar je v času inflacije prvi pogoj za uspeh).

Vse našete spremembe zahtevajo seveda tudi prilagajanje oziroma spremembo naše miselnosti pri pojmovanju dela in vrednotenju dobrin na širšem področju družbenega standarda.

NAGRADA OBČINE RAVNE NA KOROŠKEM ZA LETO 1989

FRANC ČERNE

Dipl. inž. Franc Černe, vodja INDOK centra v tozdu RPT, je prejel nagrado občine Ravne na Koroškem za leto 1989

»za dosežene posebne uspehe trajnejšega pomena pri delu društva invalidov v občini Ravne na Koroškem.«

Tovariš Černe je deloval kot član in funkcionar pri invalidskih društvih od občine do republike, od leta 1982 do danes pa je predsednik društva invalidov Ravne. Za svoje delo je prejel srebrni znak in znak zveze.

Kot predsednik komisije za popis arhitektonskih ovir je najbolj zaslužen, da je ravenska občina dobila dokument za dobro strokovno podlago za reševanje arhitektonskih ovir.

Kljub težki invalidnosti je vložil ves svoj trud in znanje, da bi se invalidska problematika obravnavala enakopravno in da bi postopno reševali številne probleme. Z veliko mero lastne iniciativnosti je bil nosilec mnogih dejavnosti za reševanje invalidske problematike tako v občini kot v regiji.

IZ VSEBINE

- Iz dela sindikata: Začimo prenovo pri sebi ● Izobraževanje perspektivnih kadrov sozda ● April vrednostno dober ● Beseda delavcev: O skupinskih problemih ● Na izpitu kakovosti — prav dobro ● Naši strokovnjaki na Kitajskem ● Naš srednji vek — Vzmetarna ● Obvladovanje kakovosti pnevmatičnih in hidravličnih strojev ● Z informatiko do profita v jeklarstvu ● Na poti v tehnološki inženiring ● Razvoj in uporaba ON-LINE informacijskih sistemov ● Delujoča pisava ● Inovacije v marcu in aprilu ● O steklini na Koroškem ● Iz naših krajev ● Kultura ● Rekreacija in šport ● Kadrovska gibanja

IZ DELA SINDIKATA

Začnimo prenovu pri sebi

Vodstvo sindikata želi, da v razpravi o prenovi sodeluje čim več delavcev

Letošnje leto smo pričeli z različnimi reformami. V tem cilju so že bili sprejeti nekateri zakoni (zakon o podjetju, obračunski zakon), drugi pa so tik pred sprejemom (zakon o delovnih razmerjih, zakon o lastnini). To narekuje, da se tudi v sindikatu začnemo drugače obnašati in se organiziramo tako, da bomo čim bolj učinkoviti, da postanemo bolj stanovska in manj politična organizacija. Vendar to je treba upoštevati skupaj s celotnim članstvom! Treba je narediti trdno vez med vodstvom, ki ga članstvo izvoli, in članstvom. Le tako je možno reševati konkretne probleme in naloge.

V novi zakonodaji si moramo ustvariti in izboriti pogoje za samostojen in neodvisen sindikat, ki bo lahko opravljal svojo pogajalsko funkcijo. Zato se mora v razpravo o prenovi vključiti vse članstvo in prek IO OOS povedati, kako organiziran sindikat hočejo imeti in na katerih osnovnih področjih naj ta deluje. Prekiniti je treba s prakso, ko se ukvarjamo z vsem, pa smo potem premalo učinkoviti. Zato po dosedanjih izkušnjah menimo, da so osnovna področja, ki jih brez stališča sindikata ni možno obravnavati ali spreminjati:

- sistem in politika osebnih dohodkov
- delitev dobička
- socialna politika in socialni razvoj
- razvojna prenova gospodarstva — produktivno zaposlovanje, odpiranje novih delovnih mest, bolj humano delo
- samostojen in neodvisen sindikat, ki bo lahko skrbel za uveljavitev delavske solidarnosti, ko se zavzema za ekonomsko, socialno in drugo varstvo članstva

Zato je prav, da se po prvem krogu razprav, ki so bile dokaj burne, aktivno vključimo v nadaljnje aktivnosti na področju prenove sindikata.

V razpravo in sprejem bo dan novi statut podjetja, v katerem mora biti omogočeno delovanje sindikata brez omejitev in v katerem bo tudi zaščita za sindikalnega funkcionarja.

Do konca leta se mora Železarna Ravne organizirati kot podjetje, temu primerno pa tudi sindikalna organizacija. Pogoj je samo ta, da naredimo čimbolj učinkovito organiziranost, ki bo sindikat približala vsakemu njegovemu članu. Postavljajo pa se naslednja vprašanja: koliko osnovnih organizacij, konferenca da ali ne, še kak profesionalni sindikalni delavec več? Na republiškem nivoju predlagajo na 1500 članov enega profesionalca! Opredeliti je treba mandate predsednikov OO in kon-

ferenc. Predlagajo, da za te predsednike ni mandatov, da so lahko tako dolgo predsedniki, dokler je članstvo zadovoljno z njihovim delom. Predlogov je še več:

- Ob prenovi dati večjo težo panožnim sindikatom (zmanjšati ali pa tudi ukinjati teritorialno organiziranost od občinskih in medobčinskih nivojev; Železarna Ravne je vključena v republiški odbor sindikata kovinarjev in elektro industrije, ki med tem časom že doživlja neke spremembe).
- V programu dela sindikata

opredeliti osnovne naloge konference sindikata itd.

Navedel sem le nekaj segmentov prenove, dilem, vprašanj. S tem poskušam spodbuditi aktivnejše sodelovanje članstva v prihodnje. Ne skrivajmo se za besede: to bi pa sindikat moral narediti, pa ni sposoben; temu sindikatu ne zaupamo več itd. Povejmo, kako si mi zamišljamo novo organiziranost, pomagajmo svojemu vodstvu, ne pa, da samo kritiziramo, sami pa ne pokažemo nobene pripravljenosti za sodelovanje, za konstruktiven dialog, ki bi temeljil na argumentih. Zato — začnimo prenovu tudi pri svojem obnašanju. Za stvari se moramo zanimati pri nastajanju, ne pa potem, ko nas že po glavi tolče!

S tem nočem nikogar užaliti. Želim samo spodbuditi razmišljanje o sindikatu. Kako zgraditi takšnega, ki bo ustrezal večini. Predsednik IO konference železarne
Branko Kaker

IZOBRAŽEVANJE PERSPEKTIVNIH KADROV SOZDA

Od 22. do 26. maja je bil na Rinskem vrelcu seminar za delavce sozda, ki so že nekaj časa na vodstvenih oz. vodilnih delovnih mestih, in za mlade, perspektivne kadre, ki bodo v prihodnosti zaradi upokojitve, reorganizacije ipd. zamenjali zdajšnje vodstvene oz. vodilne. Seminar je bil osnovan oz. začetni, saj je bil njegov namen seznaniti slušatelje z osnovami poslovanja, vodenja in menažerstva ter z osnovami nekaterih ekonomskih kategorij.

Petdnevnega seminarja se je udeležilo okrog 20 slušateljev sozda, od tega devet perspektivnih mladih iz Železarne Ravne.

Kot je povedal eden izmed udeležencev seminarja tov. Mirko Vošner, dipl. inž., je bil seminar usklajen s programom tovrstnih seminarjev, ki jih za vodstvene in vodilne delavce organizira Gospodarska zbornica Slovenije na Brdu pri Kranju oz. zadnja leta tudi FSPN. Ker je bil tudi del predavateljev iz tega kadrovskega fonda, je bil seminar na Rinskem vrelcu na enaki kakovostni ravni, kot so tisti, organizirani v slovenskem merilu. Imel pa je ta seminar, po besedah tov. Vošnerja, še dodatno pozitivno posebnost. Ker je bil namenjen le delavcem sozda, so bile teme iz osnov poslovanja posredo-

vane in obravnavane v tesni povezanosti s problemi v sozdu in njegovih delovnih organizacijah, kar je bilo seveda slušateljem blizu.

Teme na seminarju so bile razdeljene v tri glavne sklope: finančno poslovanje, planiranje in organiziranje ter vodenje. Pri vseh je bila vrsta podtem. Levji delež predavanj s prvih dveh področij sta izvedla tov. Andrej Cetinski, direktor Interne banke sozda, in tov. Rudi Rozman iz službe za plan v sozdu.

Posebno pozornost je med slušatelji zbudilo predavanje F. Landyja, ameriškega univerzitetnega profesorja, dr. industrijske psihologije, priznanega strokovnjaka, ki se posebej ukvarja s preučevanjem vodenja.

Dr. Landy, sicer odlično poznavalec razmer, ki so predmet njegovega dela, v Evropi, je na svoji poti na Dunaj neplansko rade volje uresničil željo prof. Edvarda Konrada, našega priznanega psihologa in predavatelja za področje vodenja, in v preprosti, dobro razumljivi angleščini spregovoril slušateljem seminarja o vodenju (vodstveni stili, praktična navodila pri vodenju del, skupni faktorji, ki vplivajo na vodenje itd.)

Kot je povedal tov. Vošner, so bila vsa predavanja kvalitetna in zanimiva, kar bo gotovo potrdila tudi analiza ankete, ki so jo opravili na koncu. Poudarek je bil na primerih, tudi Američan jih je kar stresal iz rokava, mag. Cetinski pa je uvedel celo testno preizkušanje znanja.

Prvemu delu seminarja bo v oktobru sledil drugi. Do takrat morajo slušatelji narediti seminarske naloge na temo z zdajšnjih predavanj, aplicirano na razmere v DO, iz katerih prihajajo.

O pomenu takšnih seminarjev vsekakor ne gre dvomiti. Ob tem, da kadri tako pridobivajo potrebno znanje, velja izpostaviti še vsaj dva pomena, konkretno opažena na Rinskem vrelcu. Kaže namreč, da smo v sozdu končno spoznali, kako pomembno je t. i. področje načrtovanja kadrov, zato ga ne gre zanemarjati, ampak kljub prenekaterim ugibanjem in kazanjem s prstom na izbrance začeti sistematično izvajati. Vodenje postaja namreč ena izmed najpomembnejših kategorij sodobnega poslovanja.

Drugi pomen takšnega izobraževanja ob na novo pridobljenem znanju pa je v njegovu pripadnosti sozdu. Ker je seminar dobro organiziral in izvedel sozd Slovenije železarne, koordinatorska dela je bila v njegovem imenu strokovna delavka sozda Mirjam Semolič—Sore, vodja pa tov. Rudi Rozman, in so bili udeleženci iz vseh sozdovskih DO, je to logično.

Čas za slušatelje pa si je vzel tudi predsednik poslovnega sveta sozda tov. Igor Uršič in jih prišel pozdravit ter seznaniti s perspektivo te naše sestavljene delovne organizacije.

V Fužinarju bomo širše pisali o seminarju, ko bo končan tudi drugi del.

Helena Merkač

Američan dr. F. Landy je predaval na Rinskem vrelcu

April vrednostno dober

Skupna proizvodnja malo pod načrtom

V aprilu smo zaostali za planom skupne proizvodnje 1,3 odst., v kumulativni 1,7 odst. Za 13.957 t prodanih izdelkov smo iztržili 248,5 milijarde din, od tega na domačem trgu 11.622 t ali 207,5 milijarde din, izvozili pa smo za 2,335 t ali za 41,2 milijarde din, kar znaša prek 4,5 milijona dolarjev.

Jeklarna je svoj plan preseгла za 0,4 odst., kljub temu da Jeklolivarna in Kovačnica nista prevzeli predvidenih količin jekla. Zaradi napačnih raztalitev je bilo izdelanih več šarž nekurantnega jekla, ki so ostale na zalogi. Vzrok so nepravilno sortirani odpadki, ostružki in obrusi, ki nastajajo pri predelavi jekla v železarni. Surovin za proizvodnjo je bilo dovolj na zalogi. Zaloge jeklenih odpadkov so tako narasle, da na pripravi vložka skoraj ni bilo več delovnega prostora.

Pomanjkanje naročil v Jeklolivarni se tudi v aprilu ni izboljšalo, tako da so za planom zaostali 25,6 odst.

Valjarna je plan preseгла za 1,5 odst., in to pri gredicah 7,2 odst., pri srednjih profilih 5,3 odst., zaostala pa pri lahkih profilih za 70,3 odst. Razlog za tako nizko proizvodnjo na lahki progi je predvsem valjanje specialnih drobnih profilov Ø 8 mm. Na progi se je povečal delež mehanskih zastojev v primerjavi s preteklim obdobjem.

V Kovačnici se že močno pozna izpad kovaškega stroja, še bolj pa se bo v maju in juniju. Občasno prihaja od kvar na obeh stiskalnicah in manipulatorjih. Na vseh manipulatorjih so potrebni dnevni posegi zaradi iztrošenosti. Naročil je zaenkrat dovolj, so pa bolj enostranska. Manjka predvsem inter-

nih in izvoznih naročil. Če pa so, so dobavni roki zelo kratki, kar povzroča težave pri kompletiranju šarž.

Tudi v Jeklovleku so za planom zaostali, in to predvsem zaradi generalnih remontov, ki so trajali dalj časa, kot je bilo predvideno. Pri vlečenem jeklu so tako plan dosegli le 15,0 odst., pri brušenem jeklu 62,1 odst. in pri žici 77,4 odst. Plan pa so presegli pri luščnem jeklu za 7,9 odst.

Od mehansko predelovalnih tozdov so plan presegli Orodjarna, Pnevmatični stroji, Armature in Monter. V Orodjarni so imeli zelo ugoden asortiment, dokončali pa so tudi orodje, ki je bilo v obdelavi minuli mesec. V Strojih in delih primanjkuje naročil za valje, obdelane ulitke in odkovke. Vzmetarno pestijo velike odsotnosti zaradi bolezni, imajo pa tudi zelo iztrošene stroje, kar povzroča še dodatne težave. V TRO imajo še vedno največje težave pri krožnih žagah, saj imajo ob velikih naročilih premalo kvaliteten vložek in preveč iztrošene stroje.

Visoko presežen izvoz

V aprilu smo mesečni načrt izvoza visoko presegli. Delež tozdov metalurške predelave v skupnem izvozu je bil okoli 23 odst., delež mehanskih pa okoli 77 odst. K tako visokemu preseganju izvoznega načrta je največ prispeval tozd Stroj in deli z izvozom treh stiskalnic v ZDA. Planirani izvoz so visoko presegli tudi v Pnevmatičnih strojih in TRO.

Med tozdi metalurške predelave je največ izvozila Valjarna, Kovačnica in Jeklovlek pa zaradi neodvzema izdelanega jekla iz špedicije planiranega izvoza nista dosegla.

V prvih štirih mesecih smo za-

ključili izvoznih naročil v skupni vrednosti prek 33,5 milijona dolarjev, od tega prek 27 milijonov na konvertibilno področje.

Kljub tem ugodnim pokazateljem je doseganje letnega plana izvoza zelo vprašljivo. Zaradi naše cenovne nekonkurenčnosti na svetovnih trgih že zdaj nimamo dovolj naročil za litino, odkovke, valje in pnevmatične stroje.

Stopnja rasti naših proizvodnih stroškov je višja kot stopnja rasti tečaja dinarja, zato se naša konkurenčna sposobnost iz dneva v dan slabša. Svetovni trg naše inflacije ne priznava, zato je razkorak med cenami, ki jih je možno za naše proizvode doseči, in našimi proizvodnimi stroški, čedalje večji. Čeprav smo v začetku leta ob zaključevanju pogodb dosegli v poprečju ugodne cene, to je ustrezna pokritja naših proizvodnih stroškov, sta inflacija in politika tečaja dinarja te učinke izničila.

Če se bodo ti trendi nadaljevali, bo možnost prodaje naših proizvodov na svetovnem tržišču resno ogrožena.

Nadure rastejo

V aprilu smo izkoristili delovni čas 80,55 odst., odsotnosti so znašale 19,45 odst. in so bile razdeljene takole:

— letni dopust	4,27%
— izredno plačni dopust	0,51%
— službena potovanja	0,50%
— prazniki	4,61%
— bolezni	8,13%
— druge plačane odsotnosti	1,30%
— neplačane odsotnosti	0,13%
Skupaj	19,45%

Ure v podaljšanem delovnem času 1,88 odst. in so glede na marec porasle za 1,08 odst. Pri tem je v ospredju Valjarna s 5,86 odst., sledijo Transport 3,86 odst., Druž-

beni standard 3,60 odst., Stroji in deli 3,44 odst., Monter 3,14 odst., SGV 3,10 odst. itd. V skupnem smo opravili v aprilu 10,358 nadur več kot v marcu.

Prodaja na domačem trgu

V Jeklolivarni še nadalje primanjkuje naročil, asortiment je slab in nizko produktiven. Na podlagi zadnjih obiskov pri kupcih lahko sklepamo, da se takšno stanje še ne bo kmalu spremenilo. Valjarna je bila sicer dokaj uspešna, vendar ji primanjkuje naročil za lahke profile. V Kovačnici je prodaja ugodna, in tudi za naprej je zasedenost z naročili razen za fazonske in krčilne odkovke dobra. Ob remontih strojev ter nepravilni dobavi vložka v Jeklovleku plana niso dosegli.

Od mehanskih tozdov so plan presegli v Orodjarni, Pnevmatičnih strojih, Kovinarstvu, Armaturah in Monterju. Težave nastajajo ob delnem pomanjkanju naročil še zaradi kratkih dobavnih rokov in naših visokih cen končnih izdelkov.

Nabava s kupom težav

V aprilu je kljub obilici starega železa primanjkovalo paketov nove pločevine iz Crvene zastave. Dobavo nam je uspelo normalizirati šele po obisku v tej tovarni. V celoti pa smo uspeli zadostiti porabo ferolegur.

Zaradi pomanjkanja surovin je uvoza nam Magnohrom iz Kraljeva ni dobavljal zahtevane kvalitete ognjeodpornih materialov. Isto velja tudi za proizvodnjo šamotnih materialov iz Arandjelovca. Zaradi neredne dobave livarskih posipov od Exoterme Kranj smo se morali obrniti na druge proizvajalce, da smo rešili težave z oskrbo.

Oskrba z drobnim potrošnim materialom se počasi normalizira. Bistvenih težav pri nabavi pomožnih materialov ni bilo, razen pri nekaterih rezernih delih. Nastale pa so težave pri izdelavi težkih zvarjenecv zaradi pomanjkanja ustrezne pločevine.

Vzporedno s porastom cen črne metalurgije so rasle tudi cene izdelkov kovinsko predelovalne industrije, prav tako pa tudi izdelkov ostalih panog.

Uvoz brez problemov

Tudi v aprilu smo iz uvoza zagotovili tako repromaterial kot rezervne dele brez večjih problemov.

Se vedno imamo težave pri uvozu niklja, ki ga že od novembra '88 ne dobavlja ruski partner, ampak ga moramo kupovati na konvertibilnem trgu.

Zaradi izrednega povečanja cen ter negotovosti dobav jeklenih odpadkov od domačih dobaviteljev je bilo odločeno, da začasno ponovno uvažati ta pomembni repromaterial iz Zahodne Evrope.

TOZD	ODSTOTEK DOSEGANJA NAČRTOVANE PROIZVODNJE											
	SKUPNA PROIZVODNJA ton		ODPREMA ton		FAKTURIRANA REALIZACIJA din		IZVOZ \$		IZVOZ din		DOMAČI TRG din	
	april	zbir	april	zbir	april	zbir	april	zbir	april	zbir	april	zbir
JEKLARNA	100,4	101,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
JEKLOLIVARNA	74,4	77,7	65,6	70,9	104,9	71,2	102,0	60,1	115,6	57,2	100,4	72,4
VALJARNA	101,5	98,5	101,9	95,6	178,5	115,6	116,4	127,8	130,5	111,3	184,3	116,1
KOVAČNICA	94,0	105,3	104,7	111,0	181,2	121,2	64,4	47,9	71,9	42,4	191,0	128,3
JEKLOVLEK	69,6	84,2	72,6	88,7	154,2	112,9	44,4	81,6	50,4	63,4	165,5	118,3
TEŽKI STROJNI DELI	86,2	68,2	81,5	110,3	151,2	101,8	-	-	-	-	149,1	95,5
ORODJARNA	104,8	81,5	123,7	84,8	107,0	56,6	-	75,0	-	69,2	108,0	56,4
STROJI IN DELI	91,0	98,8	193,8	106,9	219,7	114,9	236,3	147,4	257,3	136,3	178,6	91,4
- NOŽI, BRZOREZ, OROD.	76,7	73,3	71,3	66,8	99,3	69,5	100,9	87,2	115,6	80,3	90,1	63,5
- GREĐICE	135,7	100,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
INDUSTRIJSKI NOŽI	98,6	83,3	71,3	66,8	99,6	70,2	101,6	88,6	116,4	81,5	90,2	63,9
PNEVMATIČNI STROJI	109,3	94,1	111,2	95,0	169,7	123,8	153,3	253,8	176,6	243,6	169,4	117,6
VZMETARNA	79,4	79,7	70,4	80,9	134,2	99,5	96,3	80,0	107,5	72,5	137,3	102,6
TRO	83,1	81,0	75,0	92,1	145,8	103,2	128,8	119,4	138,6	100,6	148,0	104,0
KOVINARSTVO	83,7	83,0	86,2	66,0	105,0	70,4	10,3	10,6	12,3	10,3	139,6	92,8
ARMATURE	140,8	118,4	145,8	120,0	133,5	103,7	85,0	100,6	97,9	91,5	218,2	132,9
BRATSTVO - PILE	55,6	74,0	75,1	100,8	76,2	72,8	-	-	-	-	76,2	72,4
MONTER	110,3	85,8	116,5	88,8	136,9	90,4	37,9	53,1	41,8	41,4	152,7	98,5
KALILNICA	-	-	-	-	49,8	45,6	-	-	-	-	49,8	45,6
STORITVE DRUGIH TOZDJS	-	-	-	-	118,0	78,8	-	-	-	-	115,8	76,2
DELOVNA ORGANIZACIJA	98,7	98,3	101,0	95,2	163,1	105,8	143,9	117,1	159,3	105,5	163,9	105,8

BESEDA DELAVCEV

O SKUPINSKIH PROBLEMIH

Tokrat imajo glavno besedo skupine, posamezno govorijo le tisti, ki so najbolj kompetentni za odgovore na izpostavljene probleme izbranih skupin.

Zakaj skupine?

Prvič zato, da je rubrika nekoliko drugačna, drugič zato, ker v železarni niso redki skupinski problemi in tretjič zato, da je beseda odkrita, kot je najbolj mogoče. Nesmiselno je namreč zanikati, da se laže izpostavi skupina kot posameznik, pa četudi se bo lahko komu to zdelo neumno, češ saj smo v demokratični družbi in češ zakaj bojazen, saj problemi, o katerih je beseda, niso nič posebnega.

Kako so skupine izbrane?

Sama je želela problem javno izpostaviti tista iz minilivarne, in nas je povabila v delavnico, da si jo ogledamo in kaj napišemo, skupini v Kovačnici in TSD pa sta bili najdeni v rubriki Klici na 6304.

Kaj je skupinam skupnega?

Prvič: problemi z brado oz. vrh glave opozarjanj nanje, rešitev pa od nikoder. Drugič: pogosto mnenje odgovornih, da gre pri njih — v primerjavi z drugimi — za nepomembne probleme oz. da ima tozd mnogo pomembnejših problemov, ki jih mora rešiti. Tretjič: nestrinjanje s pravkar navedenim, kajti za skupine to niso nepomembni problemi. In četrtič: pri dveh skupinah je za zaradi tega, ker jim je bilo tisto, kar imajo, vsiljeno kot začasno, zdaj pa se vse bolj potrjuje reklo, da je ni trajnejše rešitve, kot ja začasna.

Kakšen je namen zapisane?

Ne delavci ne mi si ne delamo utvar, da bodo po zapisanem problemu takoj rešeni. Da enkrat bodo, sicer iz izjav odgovornih kaže povsod, a reševati ni bil naš namen. Želeli smo predvsem prikazati, kako so tudi manj pomembni problemi — če jih v primerjavi s tistimi, ko nam gre resnično za biti ali ne biti — tudi mi imenujemo tako, lahko (ne)pomembni, (ne)zapleteni in ne(zanimivi), pač odvisno od tega, kdo jih presoja.

PREMAJHNA DELAVNICA
NA NEPRIMEREM KRAJU**Skupina vzdrževalcev SGV v minilivarni:**

»Ob ustanovitvi minilivarne so vodstveni predvidevali, da bo za potrebe strojne vzdrževanja v tem obratu dovolj le en preventivni vzdrževalec, večja popravila pa bi opravljala skupina iz centralne delavnice. Mislili so, da bo v tem obratu fino delo, prostor, kjer je zdaj naša delavnica, pa le nekakšna »cevh kamra«.

Zdaj je stanje v minilivarni tako, da nas je včasih šest premalo, toliko dela je.

Problem je torej v tem, da so se potrebe po vzdrževanju in vzdrževalcih v minilivarni od ustanovitve zelo povečale, ničesar pa se ni storilo, da bi vzdrževalci dobili ustrezne delovne pogoje.

Zdaj imamo takšne: za šest ljudi delavnico približno 4 x 4 m, brez vsakega okna, le z ventilatorjem, ki smo si ga na silo priborili; ta delavnica je na neustrezni lokaciji, saj je treba do nje po neprimernih stopnicah, in je problem, ko je treba orodje, pokvarjene dele, dele iz skladišča, pač vse, kar potrebujemo, vlačiti sem gor. Skladišče je čisto preveč oddaljeno, v kleti ga imamo, in je treba stalno letati po stopnicah. Ker je delavnica v nadstropju, se skozi vrata stalno valijo plini, da včasih komaj dihaš, okoli pa imamo samo variabilno. Slabi pogoji v delavnici pri plači niso upoštevani. Ti res niso ustrezni, ne

le kar se zdravja tiče, ampak tudi tehnično-tehnoškimi predpisom delavnica ne ustreza. Ali ste že kje videli plinsko postajo nad delovnim pultom, vrtnali in brusilni stroj tako blizu skupaj? Če dela eden, drugi skoraj k stroju ne more itd.

Problem delavci, ki smo zaposleni tukaj: Milan Laznik, Zdravko Dobrovnik, Branko Mrdenović, Tomas Lopatnik, Rudi Jutršek in Niko Kasnik stalno izpostavljamo, rešitve pa ni od nikoder. Zato imamo občutek, da nas ne jemljejo resno, sploh ko vidimo, kakšne so pa ponekod druge delavnice vzdrževalcev.«

Anton Šipek, projektni inž. v tozdu PII:

»V osnovnem projektu livarne posebne litine, ki ga je po zasnovah železarne izdelal SMELT iz Ljubljane in tudi vodil gradnjo, je bil za vzdrževalce predviden le prostor za dežurnega ključavničarja. Za večja popravila strojev in naprav je bila načrtovana na zahodnem kompleksu železarne v sklopu petih hal za pnevmatiko gradnja večje delavnice za ključavničarje vzdrževanja. Iz različnih vzrokov, predvsem pa finančnih, ni prišlo do te realizacije. Med gradnjo livarne posebne litine je prišlo do spremembe razporeditve prostorov tako, da je na račun povečanja prostora za transformatorje bil prostor za dežurnega ključavničarja prestavljen na sedanjo lokacijo.

čavničarja prestavljen na sedanjo lokacijo.

V letu 1987 je bila za rešitev problema ključavničarjev in skladiščnih prostorov načrtovana nadgradnja aneksa livarne posebne litine tako, da bi na etaži bile pisarne, medtem ko bi se spodnji prostori preuredili v delavnico in skladiščne prostore. Tudi do te realizacije iz finančnih razlogov ni prišlo.

Sedaj gradimo specialno jeklaro (na severni strani minilivarne), v kateri bodo zgrajeni garderobni prostori za celotno livarno posebne litine in v sedanjih garderobnih prostorih se bodo uredili skladiščni prostori in delavnica za ključavničarje SGV.«

BOSA KOVAČEVA KOBILA

Delovna skupina priprave dela v tozdu Kovačnica:

»Mi že dolga leta osebno in prek zapisnikov apeliramo na vodstvo tozda, da stori vse za zamenjavo inventarja v pripravi dela oz. da najde za naše pisarne ustrežnejšo lokacijo. Tako z inventarjem kot s prostori smo namreč delavci priprave dela v Kovačnici zelo nezadovoljni.

Menimo, da bi glede na dobre poslovne rezultate, ki jih Kovačnica vsa leta dosegata, upravičeno lahko imeli boljše delovne pogoje. Tako pa: gospodarimo dobro, od tega pa sami nimamo posebnih koristi. Čez leto na vseh koncih varčujemo, potem pa nam denar drugi poberejo. Nič ne bi imeli proti, če bi na naš račun vlagali v naše agregate, tako pa so tudi ti že zelo iztrošeni, ker gre večina denarja iz tozda. Takšno gledanje ne more biti egoistično. Mi samo menimo, da smo že dovolj dolgo vlagali drugam, in da je čas, da se tudi nam zagotovijo normalni delovni pogoji, kot vidimo, da jih druge že imajo ali dobivajo.

Neustrezni delovni pogoji povzročajo nezadovoljstvo in gotovo vplivajo na naše delo. Da je le-to v primerjavi s proizvodnim manj pomembno in zato manj pomemben tudi problem, ki ga izpostavljamo, zna kdo hitro reči. Toda — priprava dela je osnova proizvodnje, delo v njej je organizirano, kot pač je, tega si nismo mi izmislili. Zato

menimo, da imamo pravico do ustrežnejših prostorov.

Zdaj res ne moremo biti zadovoljni z njimi. V dveh pisarnah nas je natrpanih 15 delavcev, še vodja nima svoje pisarne. Kako moreš z osebnim problemom do njega, če ni sam? Pisarni sta v drugem nadstropju, in je treba stalno letati po stopnicah gor in dol. Ko dela kovaški stroj, tresce, in ko topilnica »zalaufa«, se pri mizah niti pogovarjati ne moreš, tako ropota. Na eno delovno mesto celo direktno žari iz topilnice. Tako je, da komaj čakaš, da greš iz pisarn.

Prostori so v obupnem stanju. Strop je sicer zdaj urejen, pozimi pa nam je teklo noter, da so ploščice odstopale. Mize so stare, razmajane, garderobnih omar sploh nimamo, tako da nam oblačila visijo kar zunaj po obešalnikih in se navlečejo cigaretne dima, da je kaj. Stene so takšne, da niti žebnja nimaš kam zabiti. Ker moramo kot tehnologi v obrat, bi bilo dobro, da bi se preoblekli, pa se nimaš kje preobleči. Kako je iti z istimi oblačili v obrat in na avtobus, pa tako vemo.

Naši prostori so bili prvotno namenjeni garderobam delavcev, zato so tudi oni zainteresirani, da se mi preselimo; kajti zdaj ima tozd na voljo le štiri tuše in dva fena. Si lahko predstavljate gnečo v kopalnici deset minut pred drugo, ko se pri nas sme iz obrata?

V enem stavku želimo delavci

priprave dela kovačnice reči, da v našem tozdu tako varčujemo, da nam že škodi. Pa ne le nam, tudi obratu. Kaj pomaga, če dobro gospodarimo, na poslovne goste pa s pretiranim varčevanjem naredimo slab vtis?»

Koloman Vrečič, ravnatelj Kovačnice:

»Kovačnica se ni mogla sama razviti, ampak le s pomočjo drugih v železarni. Ker so drugi pomagali nam, moramo tudi mi njim — to kot odgovor na očitek, da preveč vlagamo drugam, premalo pa za svoje potrebe. Naši dobri rezultati so delo vse fabrike. Mogoče bi jih kdo drug bolj izrabil, ampak menim, da je pri nas v redu, kot je; sploh če se spomnimo, kako je bilo. Res pa je, da je tisto, kar se je zgradilo kasneje, modernejše.

Toda ni vse v modernem, bistvena je uporabnost. Tej pri nas še ni kaj očitati, osnovni standard imamo zagotovljen, garantiram pa, da je v neposredni bližini ogromno miz, stolov, omar še uporabnih, a zavrženih zaradi kapric. Standard mora biti, ne vidim pa razloga, da bi pri njem pretiravali. Sploh mi, ki nismo odprti navzven, za nas so take pisarne zaenkrat zadovoljive. Menim, da gredo ugovori na račun znancev, mož, prijateljev naših delavcev od tam, kjer imajo to novejšo, bolj urejeno. Toda tudi naše pohištvo je bilo pred desetimi leti naj sodobnejše! V železarni se moramo racionalno obnašati, varčevati moramo tam, kjer se da. Saj vemo: dinar na dinar... Tudi sam sem v pisarni s še dvema, a mene to ne moti. Moje stališče do preprotnega standarda je absolutno kritično.

Mogoče je še najbolj upravičen očitek o premajhnosti prostora za toliko ljudi. Toda v zaposlenosti smo naredili premike, tako da se je več delavcem začasno delo spremenilo v stalno. Ko se je to zgodilo, pa so začeli konja jahati, in tako navadno bolj hudo jahajo, ker se jim konj ne smili. Zato je gneča v pripravi dela, pa čeprav smo izvedli že tudi premestitve.

Ko je kovačnica dobila te prostore, so nam očitali, da so preelegantni. Čas je zdaj res naredil svoje, zato čisto križem rok tudi pri teh problemih nismo bili nikoli. Predvidevanja o novem so bila že večkrat, pa so se iz najrazličnejših vzrokov porušila. Enkrat nova predvidena lokacija ni bila ustrezna, drugič ni bilo denarja, tretjič

so bila razmišljanja o centralni pripravi dela v železarni, in bi ti prostori ostali prazni. Zato so bile vmes tudi zasilne rešitve.

Je pač tako: vsaka stvar ima enkrat ozko grlo. Ko eno odpraviš, nastane novo, toda ravnatelj mora vsesplošno videti stvari. Je pa takih stvari na stotine.«

PRENIZKO OVREDNOTENO DELO V SLABEM OKOLJU

Skupina monterjev v tozdu TSD:

»Z grupo, ki jo imamo delavci tukaj v težki montaži TSD za okolje, že leta nismo zadovoljni. Problem smo izpostavili že večkrat in na več mestih, s podporo našega vodja, a pomagalo ni kaj, zato smo zadnjič poklicali še na 6304. Spodbudil nas je podatek v članku o invalidski problematiki v železarni, v katerem je bilo navedeno, da je delovno mesto avtočenega rezalca med delovnimi mesti, ki v železarni proizvajajo največ invalidov, zato so taka delovna mesta benefi-

rana. Beneficirana, mi pa imamo tukaj v isti hali, kjer je tudi kalilnica in kalilci s 6. okoljem, hrup, plini, dimi, ekstremno nizke in visoke temperature, sevanje, prah le 4. okolje — delavci pa opravljamo 70 ali celo 80% del na dan, kot so brušenje, varjenje, plamenski rez, elektronski izžig, za katera imajo v drugih tozdh praviloma 6. okolje. Če pogledamo Industrijske nože, oni imajo 4. okolje kot mi, pa se resnično ne dajo primerjati z našimi delovnimi pogoji, podobno naša strojna obdelava. To potrjuje-

jo tudi ekološke meritve. Po njih smo upravičeni do tega, da nam priznajo višje okolje, a s predlogom, ki se zdaj pojavlja, namreč, da bi dobili štiri variabilno, se delavci spet ne moremo strinjati, saj smo že rekli, da imajo drugje za tako delo 6. okolje.

Naši skupini, v kateri smo Joži Kolman, Stanko Puhner, Anto Pavlovič, Niko Pogorevc, Lojz Medved, Branko Napečnik, Slavko Razgoršek, Darko Marinč in Rajko Rednak, ne gre toliko za denar, da ne bo pomote, ampak bolj za princip. Logično, da se primerjamo z drugimi. Najbolj prav za vse nas pa bi seveda bilo, da bi dobili novo halo z ustrežnejšimi pogoji, kot je bilo predvideno ob ustanovitvi TSD. Na začetku so nam rekli, da bo tukaj naše delovno mesto le začasno.«

Dušan Pahor, vodja priprave dela v tozdu TSD:

»Ko so naši monterji začeli opozarjati na ta problem, se je vodstvo tozda TSD povežalo s strokovno službo za VPD in VO. Ta je izvedla meritve in potem je akcija za spremembo pogojev stekla. Zataknilo pa se je, ko je odbor za dohodkovna vprašanja sprejete te pobude zavrnil in zahteval od strokovnih služb podrobnejšo obrazložitev (mi te zahteve v tozdu nismo prejeli!). Do te ni prišlo, zadeva je zaspala. Zdaj smo jo ponovno pogнали v tek in odgovorni so nam zagotovili, da bo ponovno obravnavana. Čeprav ni rečeno, da bo tudi rešena ugodno, je vendarle res, da bi morali biti delavci o tem, kako teče akcija oz. kje se pri izvajanju zatika in zakaj, obveščeni.

Postopek bi gotovo moral iti do konca, ne pa da obstane na sredi poti. V tem smislu smo vsi, ki smo sodelovali v postopku, delno odgovorni.«

Helena Merkač

OSKRBA Z ENERGIJO V APRILU

Gibanje cen energije je v aprilu že krepko presešlo uradno inflacijo, ki je znašala po objavljenih podatkih za obdobje april 1988/april 1989 okoli 500 %. Indeksna rast cen energije nam kaže znatno večji porast, kot so omenjeni uradni podatki padca vrednosti naše denarne enote.

Indeksna rast nabavnih cen primarnim vrstam energije, kot vidimo iz tabele, se giblje od 569,1 % pri zemeljskem plinu do 745,3 % pri elektro energiji.

Vrsta ener.	Enota	April 88 din/enoto	April 89 din/enoto	INDEKS 89:88
Elektro energija	kWh	52,78	393,38	745,3
Zemeljski plin	Sm ³	258,77	1 472,75	569,1
Mazut	kg	225,31	1 640,00	727,9
TNP	kg	372,00	2 262,00	608,1

Pri sekundarnih energentih je indeksna rast še večja. Pri teh vrstah energije je le cena industrijske vode porasla za manj kot 100 % v enem letu, sicer pa se gibljejo podražitve od 600 % za argon v cisternah iz izvoza do 918 % pri doma kupljenem argonu v jeklenkah.

Vrsta energije	Enota	April 88 din/enoto	April 89 din/enoto	INDEKS 89:88
Kisik	kg	577	4 504	780,6
Acetilen	kg	4 673	40 609	869,0
Industrijska voda	m ³	103	168	163,1
Pitna voda	m ³	223	1 400	627,8
Dušik	kg	451	3 544	785,8
Argon v jeklenkah	kg	4 096	37 600	918,0
Argon v cisternah	kg	1 775	10 650	600,0

Zaradi stalne rasti cen so tudi stroški energije vse višji. Po okvirnih izračunih za april znašajo stroški porabljene energije v Železarni Ravne (brez dislociranih tozdov) okoli 19,8 milijarde din. Na tono prodane robe pa znašajo stroški energije v aprilu 89 že 1,5 milijona din/t.

V aprilu je bila dobava in oskrba porabnikov s primarnimi energenti v redu, zadovoljiva je bila tudi proizvodnja in oskrba porabnikov s sekundarnimi energenti. Problemi z oskrbo so bili le pri komprimiranem zraku, saj smo še vedno imeli v popravilu elektro motor zračnega kompresorja ER-9/2. Izpad kompresorja smo nadomestili z mobilnim kompresorjem FAGRAM in kisikovim kompresorjem TERMOMEHANIKA. Zato je bilo manj proizvedenega kisika, ki smo ga za normalno oskrbo porabnikov morali dobaviti iz tovarne dušika Ruše, in sicer 334,660 kg ali 44,83 % od skupno porabljene. Iz izvoza smo dobavili tudi 97.010 m³ argona.

Dne 30. 4. od 6. ure naprej in ob prvomajskih praznikih je bila motnja pri oskrbi zemeljskega plina zaradi zamenjave glavnega plinovoda Ø 700, ki vodi od MRP proti zahodu. O tem so bili obveščeni porabniki.

Poleg redne oskrbe porabnikov z energenti smo v aprilu zbrali 2.800 l odpadnega olja, ki ga pokurimo na ogrevanih pečeh, z destilacijo odpadnega razredčila pa smo pridobili 700 l uporabnega nitro razredčila.

Iz primerjave porabe energentov s planom ugotavljamo, da so bile porabe prekoračene pri mazutu in propan butanu, in sicer predvsem na račun manjše porabe zemeljskega plina (zamenjava plinovoda ZPZ Ø 700). Večja je bila poraba pare, STV in kisika, poraba ostalih energentov pa je bila manjša oz. v mejah planiranih količin.

Občutno se je zmanjšala poraba acetilena, kar je predvsem odraz prehoda uporabe na zemeljski plin v kovačnici in TSD za namene površinskega čiščenja ingotov in ogrevanja materiala pred varjenjem. Dokaj ugodne so bile v aprilu tudi specifične porabe energije na enoto proizvoda tako v primerjavi s planom kot tudi z lanskim aprilom. Na skupno proizvodnjo so bile manjše za 6,75 %, na skupno prodano robo pa za 2,25 %. Poprečne specifične porabe vseh toplot v tozdh metalurške proizvodnje so bile manjše v primerjavi s planom za 9,88 % v primerjavi z lanskim aprilom pa za 8,41 %. Podobni pokazatelji so bili tudi na ogrevnih in žarilnih pečeh, kjer je bila poprečna specifična poraba manjša od planirane za 8,22 %, v primerjavi z lanskim aprilom pa je bila manjša za 9,79 %. Zato moramo vsi za to odgovorni še naprej skrbeti za racionalno izrabo energije. Le tako bomo zmanjševali specifične porabe, istočasno pa zmanjševali tudi stroške proizvodnje in povečali dohodek. Količinski in vrednostni pregled porabe energentov v aprilu 1989:

1. Primarni energenti	Poraba	Str. v 000 din
Elektro energija	19 077 840 kWh	7 850 252
Zemeljski plin	4 485 279 Sm ³	6 919 348
Butan propan	25 574 kg	68 379
Mazut	592 740 kg	1 221 223
Koks	1 200 kg	684
Karbid	9 400 kg	44 086

2. Sekundarni energenti	Poraba	Str. v 000 din
Acetilen	3 444 kg	97 535
Industrijska voda	1 651 113 m ³	302 164
Sanitarna topla voda	11 350 m ³	203 510
Para	5 619 500 kg	1 448 216
Centralno ogrevanje	4 860,000 MWh	1 300 237
Kisik	606 593 kg	2 208 290
Komprimiran zrak	6 214 430 m ³ _n	377 115
Čisti dušik	175 m ³ _n	2 781
Tehnični dušik	26 720 m ³ _n	12 532
Argon	11 973 m ³ _n	236 597

Jože Oder

SPREMENJENA PODOBA ODLAGALIŠČA ODPADA

Odlagališče železarniškega odpada — halda je v zadnjem času zelo spremenila svojo podobo. Tam gradimo:

— Skladišče za tozd Komerciala, ki bo nadomestilo za izgubljeno carinsko skladišče in investicijsko opremo ter za dotrajana »baročna« skladišča na lokaciji tozda Transport.

— Objekt zunanjih izvajalcev, ki ga financirajo izvajalci sami. Ti imajo sedaj svoje prostore na raznih koncih železarne. Te lokacije pa v železarni rabimo za svoj razvoj. Zato se morajo zunanji izvajalci preseliti na haldo.

— Odprti odlagalni prostori so namenjeni za tozde Komerciala, Jeklarna, SiD, SGV.

— V načrtu je še gradnja delavnice za tozd Monter, preizkuševalnica za pnevmatične stroje in skladiščno-garažni prostor za komunalni oddelek.

Miha Lotrič, dipl. inž.

Na izpitu kakovosti — prav dobro

Francoska avtomobilska firma Renault je aprila v topilnici, laboratorijih in valjarni ugotavljala, kakšno kakovost smo ji z delovnim procesom, kot ga imamo, sposobni zagotoviti. Ugotovila je, da dobro, zato ostajamo njeni sodelavci, hkrati pa s tem dobivamo nove naloge pri zagotavljanju kakovosti. Naš cilj je postati najboljši.

STRAH: BO — NE BO

Kdor je že kdaj imel kakšen izpit, si zna predstavljati stanje tik pred njim: panika se meša s strahom, upanjem v uspeh z neupanjem, zmeda je lahko popolna.

Pasti na izpitu namreč ni prijetno. Neke posledice so vedno; če ne druge, popravni.

Ne majhne, pač pa izredno velike bi bile posledice, če Železarna Ravne ne bi opravila enega svojih največjih izpitov v zadnjih letih,

kajti posredno je bilo na tem izpitu v igri vseh 7000 zaposlenih. S padcem bi si lahko celo za vedno zaprli vrata v Evropo 1992.

Lahko bi si — toda danes imamo izpit iz zagotavljanja kakovosti s prav dobro oceno v žepu, kar lahko razglasimo kot pomemben uspeh. Ta je še toliko večji, ker nas na izpitu niso ocenjevali z jugoslovanskimi, pač pa z evropskimi merili.

RAZLOG: ZAGOTAVLJANJE KAKOVOSTI

Preizkusila nas je namreč svetovno znana avtomobilska firma Renault iz Francije oz. francoska nadzorno-zavarovalna ustanova BIRO VERITAS v zadevi Renault.

Avdite (preizkuse sposobnosti zagotavljanja kakovosti) sta njuna predstavnika, g. Auboin in g. Hervé Bazou, izvedla v vseh tistih jugoslovanskih firmah, ki so dobavitelji ali sodelavci novomeškega IMV. Ker namerava ta tovarna s pomočjo Renaulta v jeseni močno povečati in zmodernizirati proizvodnjo nekaterih vrst avtomobi-

lov, Francozi pa mačka v žaklju ne kupujejo, so se prej odločili svoje možne sodelavce dodobra spoznati in jih po strogih evropskih merilih oceniti ter šele na osnovi rezultatov izbrati kot partnerje.

Za izvedbo svojih idej v IMV, t. i. moderni pristop zagotavljanja kakovosti, namreč potrebujejo zanesljive sodelavce. Bistvo novega pristopa je v tem, da dobavitelj zagotovi takšno kvaliteto svojega dela (kakovost, rok, ceno), da lahko firma opusti vhodno kontrolo in medfazna skladišča, kar je zanjo nedvomno velik prihranek.

OCENJEVANJE: STROGO

Ocenjevanje je v železarni potekalo dva dni, 24. in 25. aprila., ko sta ocenjevalca s prevajalko Društva prevajalcev Slovenije in s približno 24 angažiranimi v železarni iskala odgovore na devet glavnih točk in množico podtočk iz tipnega programa avdita. Zanimala so ju naslednja področja: splošna organizacija in politika vodstva, zasnova proizvoda in zanesljivost, zasnova procesa in industrializacija, splošna sredstva preverjanja, meritve, preizkusi, kakovost zunanjih dobav, kakovost v proizvodnji in obvladovanje procesa, kakovost po dobavi, okolje in osebje. Za vsako poglavje je bilo treba v proizvodni verigi (topilnica, laboratoriji, valjarna) predstaviti dokumente o tem, kaj je že storjenega in za tisto navesti primere. Kot je povedal prvi odgovorni za avdit v železarni ravnatelj tozda Kontrola kakovosti Vladimir Strahovnik, poleg katerega so bili v akciji najbolj angažirani še ravnatelj Gospodarjenja tov. Žnidar, RPT tov. Pogorevc in komercialne tov. Prikeržnik ter vodji v KK tov. Grešovnik in tov. Pavič, je bil pregled izredno teme-

ljit, spraševalca pa zelo pedantna. Striktno sta izhajala iz mednarodnih predpisov za zagotavljanje kakovosti, ki pa pri nas še nimajo vseh prevedenih. Zato nam je vse, kar na tem področju že imamo storjenega, zelo prav prišlo. Takšna je bila knjiga za zagotavljanje kakovosti armatur in dokumenti, ki smo jih morali urediti ob ustanovitvi TSD.

»Tako obsežnega avdita v Železarni Ravne še ni bilo, le manjši so bili, predvsem za potrditev kakovosti in posameznih vrst jekel. Sicer že imamo priznane registracije za nekatere vrste izdelkov (za litino in valjane izdelke) in že nekatere obnovljene avdite ter tako potrjene možnosti prodaje na Z-tržišču. Torej čisto brez izkušenj na tem področju nismo bili, toda tako obsežen in zahteven avdit je bil tokrat prvič,« je poudaril tov. Strahovnik.

»V njem se je pokazalo, da se dostikrat ne zavedamo vseh prednosti, ki jih ima tako velik kompleks, kot je Železarna Ravne. Na

posameznih področjih so visoka profesionalnost, visoka strokovnost in veliko prizadevanje, in prav to nas je na izpitu reševalo.

Žal pa so povezave med posameznimi področji prešibke in večkrat ne znamo izrabiti potencialov, ki jih imamo, od opreme do ljudi.«

OCENA: PRAV DOBRO

Od 100 možnih točk jih je železarna dobila 87 in se tako uvrstila v kakovostni razred B, kar pomeni, da je ocenjena kot dober dobavitelj, ne pa odličen. V skupini A, kamor Francozi niso uvrstili nobenega svojih jugoslovanskih sodelavcev, so idealni dobavitelji, ki jim kupec zaupa tudi osvajanju novih izdelkov, zato v njih vlaga; tudi v skupini B so možna vlaganja, C je t. i. čakalni razred, ko kupec prodajalcu ne pomaga pri investicijah in ima dobavitelj po letu dni popravni izpit, s skupino D pa kupec prekine komercialne odnose.

V predstavitvi ocene po avditu se je g. Bazou zahvalil predstavnikom železarne za prisrčen sprejem, sodelovanje in pripravo dokumentacije. Ocenil je, da je bilo sodelovanje z nami na visoki strokovni ravni. Izrazil je dober vtis o železarni kot celoti, prav tako o nekaterih oddelkih, posebno o oddelkih za zagotavljanje kakovosti.

POMEN: ODPRTA VRATA V EVROPO

Kot je povedal tov. Strahovnik, pomeni opravljeni izpit za Železarno Ravne, ki jo je Renault izbral za avdit kot edino od jugoslovanskih železarn, veliko. Z njim smo dobili vstopnico za celotno francosko avtomobilsko industrijo, ne samo za Renault, in ne le za izdelke,

Kot je povedal tov. Strahovnik, sta pomembne točke k prav dobri oceni med drugim prispevala računalniško vodena proizvodnja v tozdu Jeklarna in zametki vključevanja železarne v JUPAK, negativne točke pa smo dobili zaradi premajhne preventive zagotavljanja kakovosti, nedovoljnega poznavanja širših metod na tem področju (metoda AMDEC, metoda reševanja v skupini, analiza izpadov). Minuse smo dobili tudi, ker znotraj DO nimamo avditov na področjih metalurške proizvodnje, izdelave strojev in usmerjanja politike kakovosti. Usposobiti se moramo za predvidevanje možnih napak, ki bi se lahko pojavile na proizvodnih agregatih, izboljšati moramo red in čistočo v Valjarni, ki še nista na enaki ravni kot v valjarnah Zahodne Evrope (red in čistoča namreč pomembno vplivata na kakovost!) Nivo kakovosti bi morali sproti beležiti in o tem obveščati vse delavce (nalepke, plakati, enako kot pri opozarjanju na varnost).

ki jih zdaj prodajamo, ampak tudi za tiste, ki jih še razvijamo (sintrana jekla). Konkretno pomeni opravljeni avdit prodajo 10 % valjanih izdelkov (14–15 tisoč ton na leto), posredno pa z njim dobljene še druge prednosti, kot je boljša cena itn.

CILJ: SKUPINA A

Seveda pa avdit ni trajen. V obdobju od dveh do štirih let se nam obeta ponovno preverjanje, za takrat pa je naš cilj kakovostna skupina A. Zato moramo v tem času, kot je poudaril tov. Strahovnik, napeti vse sile, da bomo cilj dosegli.

»Poslovodna konferenca železarne je na svoji seji sredi aprila zadolžila tozda KK in RPT, da sta kot delovno gradivo pripravila problematiko s področja zagotavljanja kakovosti in storitev. V njem je natančno opredeljena odgovornost poslovodnih delavcev za zagotavljanje kakovosti, predstavljena je problematika kakovosti v železarni, prav tako pa so navedene konkretne naloge za izboljšanje kakovosti. Med njimi velja izpostaviti naslednje:

— poslovodni odbor obnovi delo tima za kakovost in zadolži posamezne strokovne in vodilne delavce za izdelavo programa za zagotavljanje kakovosti

— pripraviti moramo postopek in usposobiti ljudi za izvajanje no-tranega in zunanjega avdita

— ravnatelj tozdogovotivo, da se v tehnoloških pripravah dela začne urejati in ažurirati tehnološka in kontrolna dokumentacija, na osnovi katere bomo začeli izdelovati knjige za zagotavljanje kakovosti in posamezne sinoptike za izdelke, za katere trg dokumentacijo zahteva

— za zagotavljanje kakovosti je treba uvesti večjo stimulacijo in dograditi informacijski sistem itn.«

Nalog je vrsta, razveseljivo pa je, da zadolženi tozdi zanje nekatere že uresničujejo. Tako se je strokovnjakinja iz standardizacije pred kratkim udeležila seminarja na temo »postopki zagotavljanja kakovosti«, kot je povedal tov. Vladimir Strahovnik, ki se mu za informacije o avditu zahvaljujem, pa so izvedli že tudi prve kadrovske premike. Helena Merkač

NAŠI STROKOVNJAKI NA TUJEM

KITAJSKA

Lani avgusta je z zadnjo ladjo odplula na severno Kitajsko prva stiskalnica iz Železarne Ravne, prodana tej državi. (V resnici smo pred 15 leti tja že prodali eno, vendar se je za njo izgubila sled). Letos marca je za njo odpotovala na Kitajsko ekipa naših strokovnjakov in monterjev, da bi jo spravili v pogon.

O njihovi poti, o tem, kako so izpolnili nalogo, in o vtisih iz te za nas eksotične dežele smo povprašali dipl. inž. Adija Petra, ki je ob Marjanu Francu in Jožetu Juraču postal prvi potnik iz Železarne Ravne v ta predel Daljnega Vzhoda.

PRVA STISKALNICA
ZA KITAJSKO

Pravzaprav je ravenska železarna ni prodala neposredno kitajski tovarni, ampak ameriški firmi Innovative Systems, ta pa prek posredniške firme Pacific Sales na Kitajsko.

Stiskalnico VPS 100 s podajno napravo in z orodjem, ki ga je izdelala Iskra Železniki, je dobila tovarna rotorjev v Liaoyuanu v pokrajini Jilin blizu severnokorejske meje. Naprava je del linije za izdelavo rotorskih lamel, s katero bodo mehanizirali del proizvodnje v tej tovarni.

»Kitajska« stiskalnica ni prva te vrste, ki so jo izdelali v Strojnih in delih, vendar so tehnične zahteve v tem primeru zelo visoke, in je še vedno vprašanje, ali jih bodo naši konstruktorji in monterji uspeli izpolniti. Zagon v prvem roku namreč ni v celoti uspel.

Kot je povedal Adi Peter, je naš podpisnik pogodbe pristal na izjemno visoke tehnične zahteve kupca ob predvidenih delovnih pogojih. Stiskalnica naj bi delovala zelo hitro, sama s 300 hodi, s podajno napravo pa s 250 hodi na minuto v 8 urah neprekinjenega dela, s minimalnim izmečkom 0,1 % ter s produktivnostjo 200 lamel v minuti. To je ob udarcih, ki povzročajo tresljaje, skoraj nemože doseči.

Tudi naši monterji niso uspeli. Strokovnjaki ugotavljajo, da so deloma krivi prešibki temelji, deloma pa tudi konstrukcijske pomanjkljivosti, ki jih bodo ob naslednjem potovanju na Kitajsko skušali odpraviti. Kljub temu zaradi izjemno ostrih tehničnih zahtev za uspeh ne morejo jamčiti.

Posledice morebitnega končnega neuspeha gotovo najboljše poznajo naši poslovneži, ki vedo, kako občutljivo je tuje tržišče, še posebno novo, a kljub temu sprejemajo posledice, ki pomenijo veliko tveganje. Drugi proizvajalci se zavarujejo z določilom, da mora naprava delovati v skladu z zahtevami določen čas v lastni proizvodni hali, mi pa smo se zaradi časovne

stiske zadovoljili samo z najnujnejšim preskusom vitalnih funkcij stroja, namesto da bi se do potankosti prepričali, ali deluje v skladu z vsemi zahtevami kupca. To bi bilo še toliko bolj nujno, ker smo stiskalnico prodali tako daleč. Ker tega nismo storili, so poznavalci in kandidati za pot na Vzhod ob odpremi lahko samo (zaman) upali, da se bo ladja s tem tovorom potopila. Ko se ni, je čez nekaj mesecev montažna ekipa odpotovala za strojem in si pri kupcu na vso moč prizadevala, da bi izpolnila njegove zahteve.

Naredili so veliko. Medtem ko so doslej podobne naše stiskalnice dosegale hitrost okrog 150 hodov na minuto, se je pri »kitajski« hitrost povečala za 50 hodov, kar pa je glede na zahteve v pogodbi še vedno premalo. Zato kupec stiskalnice ni prevzel.

»Ob tem bi želel samo ponoviti to, kar je v prejšnji številki Fužinarja poudaril moj sodelavec Šrot,« je dejal Adi Peter, »namreč, da se vse začne pri pogodbi. Pri sklepanju pogodb bi morali vedno sodelovati strokovnjaki, ki poznajo naše zmožnosti in se lahko globljujejo tudi v detajle. S tem bi preprečili sprejemanje tako tveganih poslov, ki nam ne morejo biti v korist.«

Ker posel s kitajsko stiskalnico ni zaključen, se naši strokovnjaki in monterji pripravljajo na ponovno pot na Daljni Vzhod, kjer bodo skušali rešiti, kar se rešiti da. Mi pa imamo priložnost, da se z besedo Adija Petra ozremo na njihovo prvo kitajsko potovanje in se pomudimo ob vtisih v tej deželi.

VTISI S PRVE POTI

»Pot tja je res dolga. Iz Ljubljane v Beograd smo odpotovali v nedeljo zjutraj, 12. marca, v Peking smo prispeli v ponedeljek zvečer, po 16 urah letalske vožnje na progi Beograd — Dubaj — Kalkuta — Peking. V mesto Chang Chun v pokrajini Jilin, ki leži blizu meje s Severno Korejo, nas je letalo pripeljalo v torek dopoldne. Tu sta nas pričakala uradni prevajalec in predstavnik ameriške firme Pacific, da sta nas spremila do kraja Liaoyuan, kjer je za naše pojme velika tovarna motorjev z 12.000 zaposlenimi. Vozili smo se štiri ure z osebnimi avtomobili po makadamski cesti. Že to priča o tem, da je predel nerazvit, čeprav je gosto naseljen. Obdelana je vsaka ped zemlje, ljudje pa živijo skromno. Liaoyuan je veliko mesto, vendar slabo urejeno, z odprto kanalizacijo in revnimi hišami. Po cestah se sprehajajo svinje.

Zaradi jezikovne pregrade z ljudmi nismo imeli veliko stikov. Kolikor pa smo jih imeli, so bili do nas prijazni in voljni pomagati.

Na sliki od leve proti desni: Adi Peter, Marjan Franc, Šušter iz Iskre in Jože Jurač

Za otroke smo, kot Evropejci, bili atrakcija.

Ljudi z visokim življenjskim standardom tam ni. Direktor tovarne, v kateri smo bili, živi z ženo, dvema otrokoma in materjo v dvosobnem stanovanju. Osebnih avtomobilov v zasebni lasti ni. Ljudje se vozijo s kolesi, kvečjemu ima kdo moped. Avtomobili so samo službeni, vozijo jih poklicni šoferji in taksisti. Šoferskega izpita ne more delati vsakdo kot pri nas. Obstajajo samo šole za poklicne voznike. Kitajska nima lastne tovarne osebnih avtomobilov. Sami proizvajajo le gospodarska vozila in džipe. Trgovine so dovolj dobro založene s hrano in z blagom, nismo pa zvedeli, koliko lahko ljudje kupujejo.

Na poti domov smo si imeli priložnost ogledati Peking, ki je v primerjavi s provinco sodobno, čisto mesto.

Hotelu v Liaoyuanu, kjer smo prebivali, bi težko rekli hotel, saj nima niti recepcije. Bivanje so nam urejali v tovarni, v kateri smo delali. Z nami iz Železarne Ravne je bil tam še predstavnik Iskre iz Železnikov, ki je izdelala orodje za naš stroj. Imeli smo nekaj težav, ker nismo dobili delovnih oblek in orodja, kot je bilo določeno v pogodbi, in smo si morali pomagati s tistim, kar smo imeli s seboj. Posteljnine in brisače nam v treh tednih, kolikor smo jih prebili tam, niso zamenjali, toplo vodo smo imeli samo tri ure na dan, in to od sedmih do desetih zvečer, mi pa smo delali do desetih. Če smo se hoteli temeljito umiti, smo morali predčasno oditi iz tovarne. Dobra

plat bivanja pa je bila ta, da nismo bili lačni. Kuhali so nam nekakšno evropsko verzijo kitajske hrane, ki vsebuje veliko zelenjave in predvsem kurje in ribje meso.

Delali smo po ves dan in delo nam ni dopuščalo, da bi se mogli posebej zanimati za okolico. Tovarna, v kateri smo montirali našo napravo, je velika, vendar predvsem po številu zaposlenih, po opremljenosti je bolj skromna. V njej je veliko ročnega dela. Želijo jo mehanizirati, zato so kupili linijo za izdelavo rotorskih lamel, katere del je naš stroj s podajno napravo.

Kolikor sem lahko opazoval delo tamkajšnjih delavcev, sem dobil občutek, da niso posebno marljivi. Vendar tudi nimajo spodbude za to, da bi bili, saj dobivajo vsi enake plače, ne glede na to, koliko naredijo in kaj delajo.

V nedeljo, ko smo bili prosti, so nas peljali na ogled grobnice kitajskih cesarjev. V resnici je to pravo mesto z obzidjem in s hišami v značilnem kitajskem slogu. Pokrajina je tod odprta, dokaj ravna, z nizkim drevjem, po rastju nekoliko podobna našemu Krasu. Tudi vetrovno je in dokaj hladno, kar pa je bila za nas sreča, saj nismo čutili posledic njihove kanalizacije. Pridhodna pot, poleti, bo v tem pogledu manj prijetna.

Adiju Petru in njegovim sopotnikom na Kitajsko želimo, da bi bila njihova druga pot v to deželo vsaj v drugem smislu prijetnejša kot prva — da bomo ob njihovi ponovni vrnitvi lahko rekli: »Konec dober, vse dobro.« To želimo tudi vsej Železarni Ravne.

Mojca Potočnik

Mnenje vodja konstrukcijskega biroja dipl. inž. Jurija Praternarja:

»S konstrukcijskega stališča naša stiskalnica, ki smo jo prodali na Kitajsko, ni vprašljiva. Treba bo le tako zbalansirati pogonsko gred, da bodo pri tako visokem številu hodov tresljaji kar najmanjši. Seveda pa je nujno, da kupec odpravi pomanjkljivosti, ki so pri zagonu onemogočale delovanje stroja, kakršno je določeno s pogodbo. Pripraviti mora dovolj trdne temelje, zagotoviti kvaliteten komprimirani zrak in električno napajanje ter priskrbeti vložni material ustreznih dimenzij.

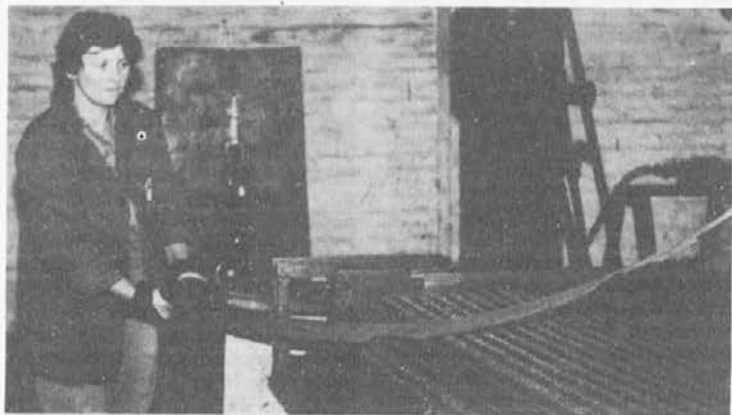
Da bo druga pot naše ekipe na Kitajsko uspešna, bomo poskrbeli s tem, da bomo pred njenim odhodom stestirali enak stroj, ki smo ga prodali v Makedonsko Kamenico.«

NAŠ SREDNJI VEK — VZMETARNA

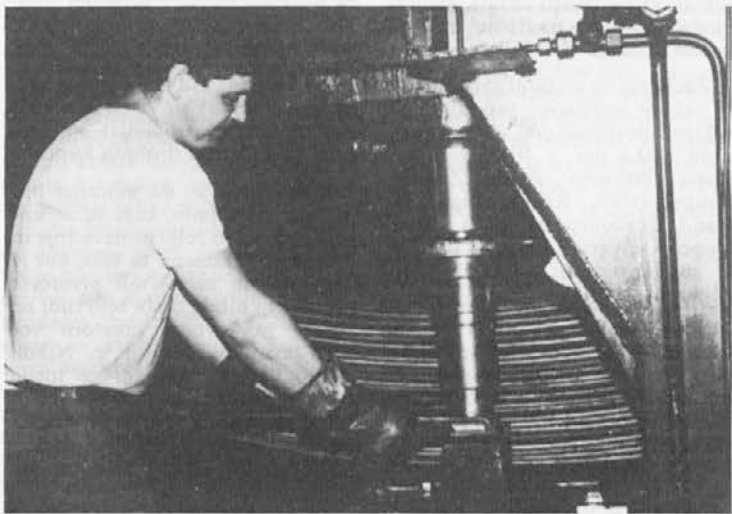
Kdor se je v zadnjih dvajsetih letih zaposlil v Vzmetarni, je sprejel delo z občutkom, da ga je dobil za določen čas. Vseskozi so govorili, da bomo to proizvodnjo v Železarni Ravne ukiniteli. Zato se ni splačalo investirati v nove agregate in naprave, zato se dela ni splačalo mehanizirati, poskrbeti za olajšave. Ko pa so se leta začela nabirati v desetletja in so posledice težkega dela dobivale vidne sledove na številnih zaposlenih, ki niso zdravi dočakali upokojitve s polno delovno dobo, so se ljudje začeli čutiti ogoljufane. Še posebej zato, ker rezultati njihovega dela niso bili slabi. Tozid je vsa leta uspešno posloval, pridelani denar pa so vlagali v posodobitev drugih tozidov. Še pred nekaj meseci smo v tem glasilu zapisali izjavo člana PO, da se mora železarna rešiti te zastarele proizvodnje.

Trditev še vedno drži, vendar je prevladalo drugačno načelo glede prihodnosti proizvodnje vzmeti. Namesto ukinitve vzmetarne nameravamo preiti na sodobnejšo proizvodnjo paraboličnih vzmeti. Povpraševanje po listnatih vzmeteh, ki jih še izdelujemo, se je v zadnjem obdobju močno zmanjšalo, v prihodnje pa se bo še bolj, dokler jih uporabniki ne bodo povsem nehali vgrajevati v vozila.

Marija Hovnik se z delovnega mesta mazalka vzmeti med mesecem večkrat preseli k napustni peči, kjer odlaga s traku vzmetne liste. Ne eno ne drugo delo ni beneficirano, čeprav ni lahko. Ne razume, zakaj so zalagalcu v to peč benefikacijo priznali, odlagalcu pa ne, ko je delo skoraj popolnoma enako. Tudi delo mazalca in razmaščevalca vzmeti se ji zdi dovolj naporno in zaradi hlapov škodljivo, da o upravičenosti benefikacije ne dvomi.

Ko bomo s tovrstno proizvodnjo prenehali, tudi ne bo več težav, ki jo spremljajo danes, oziroma bo konec trpljenja za številne delavce, ki sodelujejo v tem težavnem delovnem procesu. Kdaj bomo prešli na novo proizvodnjo, še noben vzmetar ne ve, tudi si nihče ne zna predstavljati, kakšno bo delo v novem obratu. Vendar je vsakomur jasno, da preteklih let in dosedanjega dela za nazaj nihče ne more spremeniti ali ukiniti. Za-

Po mnenju **Pavla Vidermána** je delovno mesto monter vzmeti izpadlo s seznama beneficiranih predvsem zaradi naziva. Toda delo monterja v vzmetarni je čisto drugačno kot delo strojnika. Podobno je delu ravnalca vzmeti, saj uporablja tudi enak stroj — hidravlično stiskalnico. Tega pri odločanju o benefikaciji niso upoštevali.

Slavko Volovšek kot rezalec vzmetnih listov dela v posebni hali, kjer so delovne razmere nekoliko drugačne kot v sami vzmetarni, čeprav ni mogoče reči, da so lažje. Izpostavljen je predvsem mrazu in hrupu, kar že pušča posledice na njegovem zdravju. Jezi ga, ker je njegovo delo nizko ocenjeno in ker mora na odpisanih strojih dosegati milimetrsko natančnost.

to so si vzmetarji tako dolgo prizadevali, da bi jim bile priznane pravice, ki jim zaradi težkega dela gredo.

Že v letih 1972 in 1973 so v tozidu začeli meriti obremenitve na delovnih mestih. Posebnih ugodnih posledic delavcem ta postopek ni prinesel; priznana jim je bila 6. skupina pogojev dela, v hali za skladiščenje in pravo materiala pa 5. Za priznanje delovne dobe s povečanjem ni bilo zakonske osnove vse do leta 1983, ko je bil sprejet zakon o benefikaciji v kovaški industriji. Ponovno so prosili republiške inštitucije, da bi uredili benefikacijo delovnih mest za Vzmetarno.

Lani oktobra je bil postopek končan, rezultat pa je bil za večino razveseljiv, medtem ko je manjšini prinesel razočaranje. Delovna doba s povečanjem je priznana povsod tam, kjer gre za toplotne obremenitve (kaljenje, žarjenje) in kjer se da delo primerjati s postopki v kovaški industriji. Kjer opis del in nalog (četudi je dejansko delo drugačno) temu ne ustreza, SPIZ benefikacije ni priznal. Tako so izpadla dela na začetku (rezalec vzmetnih listov) in koncu delovnega procesa (monter, mazalec — razmaščevalec vzmeti).

Kmalu potem, ko je bila odločitev republiške komisije o benefikaciji delovnih mest v Vzmetarni znana, so prizadeti delavci, katerih delovna mesta niso bila priznana za dovolj težka, sklicali sestanek z vodstvom tozida in službe za VPD in VO. Predstavniki službe so pojasnili, kako je potekal postopek in zakaj je nekaj delovnih mest izpadlo, vendar so delavci menili, da so izpadla prej zaradi pomanjkljivih opisov del in nalog kot zato, ker bi bila v resnici lažja. Na sestanku so se domenili, da bodo za ta tri delovna mesta obnovili postopek, čeprav je vodja službe za VPD opozoril, da bo težko doseči, kar želijo.

Decembra je strokovni delavec za zavarovalno dobo s povečanjem Jože Terlav postal vodstvu Vzmetarne dopis, v katerem je razložil možnosti za uvedbo postopka benefikacije za prej omenjena delovna mesta, hkrati pa je opozoril, da je benefikacija skrajni ukrep, ki ni dokončen, saj revizija delovnih mest lahko tudi marsikaj spremeni. Predvsem pa je delovna organizacija dolžna »v celoti izpolniti svoje obveznosti glede splošnih in posebnih varstvenih ukrepov.«

Pri tem se je dodatni postopek za benefikacijo delovnih mest v Vzmetarni ustavil. Tudi današnje pisanje ga brzkone ne bo pospešilo. Želimo samo predstaviti nekaj del v proizvodnji, ki jo opuščamo in jo nameravamo nadomestiti s sodobnejšo, ta pa bo vsaj še dve ali tri leta ostala in pila življenjsko moč in zdravje ljudem, ki delajo za to, da preživijo in da je bolje — drugim. Njim bo ostal — ob poslabšanem zdravstvenem stanju in zmanjšani delovni zmognosti — občutek, da so dali fabriki več, kot so od nje dobili. Kajti ta delovna mesta so nizko ocenjena in za dodatno priznanje delovne dobe s povečanjem, s čimer bi bili plačani fizični napor in težki delovni pogoji, je zelo malo možnosti. Republiški mlinci meljejo počasi ali pa sploh ne, ker se naslanjajo na toga zakonska določila, ki posebnosti vzmetarskega delovnega procesa ne upoštevajo. Da zahteve delavcev niso neutemeljene, je potrdil tudi ravnatelj Danijel Praprotnik, ki mu tega, da pozna delo v svojem tozidu, nihče ne more oporekati. Svojim ljudem pomagati pa tudi ne more. Računa le, da bo Vzmetarna prešla na proizvodnjo paraboličnih vzmeti približno v treh letih.

Moja Potočnik

OBVLADOVANJE KAKOVOSTI PNEVMATIČNIH IN HIDRAVLIČNIH STROJEV TER TRŽENJA

Informacije, ki jih sem in tja slišimo o kakovosti in o nastopanju na velesejmih, so pavšalne in nerealne. Debate o kakovosti so pomešane, neprecizne in avtorji niti ne vedo, o kateri kakovosti govorijo, kajti kvaliteten stroj je odvisen od: konstrukcije (prototipa), tehnologije, mehanske — termične obdelave, montaže, servisa in od nabavljenih sestavnih delov ter od kooperantov. Ko se v eni teh komponent pojavijo nepravilnosti, je tudi stroj nekvaliteten. Največ h kakovosti prispevajo nabavljeni deli.

Ker spremljamo razvoj v svetu, mu tudi sledimo, zato stroj ne more biti zaostal. Je pa problem v tem, ker je izdelava prototipa absolutno prepočasna.

Na vsak način moramo izkoristiti še več manifestacij — sejmov, simpozijev in podobnih zadev. Za vse to še niso zadosti dobri pogoji. Več je treba tudi poslušati, prizadevanosti in hitre učinkovitosti za odpravo napak kateregakoli izvora (kupec, predstavniki proizvajalca, delavci itn.) in predlogov raznih izboljšav. Zavedati se moramo, da prav iz teh osnov raste in nastaja kvaliteta.

Vse to mora biti privlačno, komunikativno in učinkovito. V tem so tudi okvirni izjemni tehnološki dosežki. Kvaliteta je potrebna že ob nastanku proizvoda in se mora nadaljevati v proizvodnji. Res ni vedno tako, zato postajamo v očeh

kupca nezanesljivi. Ker kvaliteta ni stalna, ni zaupanja. Glavni vzroki za to pa so mnogoplastni in periodični: termična obdelava, mehanska obdelava, zamenjava materiala, tesnilni material, ležaji, puše, skratka nabavljeni material. Torej, v tem je nekvaliteta pnevmatike pogosta, ne pa v sami zasnovi stroja. Omeniti moramo še kontrolo itn.

Če so sestavni deli nekvalitetno izdelani, so iz nekvalitetnega materiala, je seveda tudi ves stroj nekvaliteten, ne glede na to, da je sama zasnova stroja moderna.

Kar zadeva izvirnost: mi smo tudi izvirni v določenih primerih, inovativni, nismo pa inštitut ali univerza, kar nekateri mislijo, da bi morali biti. To so lahko redki veliki proizvajalci, večina pa le skupno deluje pri snovanju novih projektov. Univerza — inštitut staja tista, ki naj skrbita predvsem za dolgoročni razvoj, proizvodna organizacija pa je za kratkoročnega. Pridobiti si mora tudi sposobnosti za hitro in popolno prilagajanje tržišču. Vztrajno si prizadevati pridobivati si možnosti za razvijanje izdelkov in trga. To je nekaj takega, kar lahko dosežemo tudi z nastopanjem na sejmih.

Mislim, da imamo zadosti izkušenj in znanja, da izključimo tiste dejavnike, ki motijo procese in da odpremo poti, ki rešujejo proble-

me na moderen, racionalen in strokoven način.

O sejmih.

Sejmi zaenkrat po svetu so, torej je na določenih treba pametno nastopiti s svojim proizvodnim programom in novitetami. Novitete ni nujno, da so na vsakem sejmu, ker tako enostavno spet ni z inovacijami, da bi rasle kot gobe po dežju in torej ne morejo biti pogoj za nastop na sejmu. Tega ne poudarjajo samo nekateri strokovnjaki oziroma tisti, ki se ukvarjajo z raziskovanji te vrste, ampak tudi laiki, obiskovalci, da je to pomembno za uspeh na tržišču.

Toda naš nastop na sejmih ne izkoristi vseh možnosti, saj strokovnih kadrov na sejmih ni, obiskovalci pa prav od njih pričakujejo največ — strokovno pomoč. To pa pomeni kratkoročno kot tudi dolgoročno učinkovitost, v našem primeru pa obratno.

Naša prodaja pnevmatičnih strojev in pribora je organizirana prek štirih trgovskih organizacij v Jugoslaviji. (Ti sicer imajo še mrežo zastopstev po državi, vprašanje pa je, koliko se ta mreža ukvarja s pnevmatiko. Izkušnje so take, da se pretežno ukvarjajo z drugimi branžami, ki so v okviru matične organizacije, pnevmatiko pa bolj prepuščajo matični organizaciji. Na sejmih nastopajo tudi pretežno iz matične organizacije). Toda: kje, kako in kdaj se je to videlo na

sejmu na učinkovit način oz. na katerikoli način? Verjetno samo na ta način, da predstavnik Železarne Ravne pošilja kupce na »stand« k določenemu predstavniku. Kupci na ta način občutijo, da jih oviramo, spoznavajo, da jim ne olajšamo dela. Tudi mu ne nudimo dovolj strokovne in druge pomoči — informacij. Na ta način tudi ne dobimo ustreznih povratnih informacij, ki so zelo potrebne za razvoj, kvaliteto itn. proizvoda in tržišča. Tudi ni v redu, da zelo zelo redko pošiljamo vabila potencialnim in drugim kupcem interesantom, da nas kdaj obiščejo na sejmu.

Torej: sejmi je priložnost za različne manifestacije sodelovanja in komuniciranja in še daleč ni pogoj za nastopanje na njem samo z novimi proizvodi. Posredujejo se ideje za nove proizvode, ki ustrezajo potrebam kupcev bodisi kot standardni ali nestandardni program, razgovori o sodelovanju pri razvoju in testiranju proizvodov itn.

Potrebe kupcev se spreminjajo, ugotavljamo vzroke, zaradi katerih ne kupujejo naših proizvodov, kako uspešna je servisna služba in druge informacije o (ne)kakovosti poslovanja proizvodov.

Že obvladovanje odnosov: kupec — prodajalec — proizvajalec nosi 50 odst. odgovornosti matična organizacija (Železarna Ravne). Sodelovanje pa tudi na ta način prav gotovo omogoča kakovostno poslovanje in kakovost izdelka.

Upam, da smo tako lahko nazorno spoznali, da kakovost izdelka in uspešnost poslovanja nista odvisni samo od proizvodnega sektorja (kot marsikdo misli in tudi na ta način kritizira), temveč še od marsičesa.

Avgust Knez

KOS VSAKEMU TERENU

V sklopu prestrukturiranja proizvodnje v Jeklarni gradimo zadaj za minilivarno nov objekt. Izvajalec del je Gradis, ki naj bi halo končal do konca junija.

Na terenu sta bili za začetek gradnje dve oviri: nenosilna tla in pot industrijskega vodovoda. Uspešno so obe premagali. Kot je povedal vodja gradbišča Jože Nabernik, so temeljenje izvedli s pomočjo pilotiranja, na t. i. sistem jet grounding. To delo je bilo zahtevno, uspešno pa ga je Gradis opravil s pomočjo ZRMK iz Ljubljane, ki je lastnik edine naprave za pilotiranje v Sloveniji.

Jekleno konstrukcijo za halo pripravlja tozd Monter, sicer pa bo hala zgrajena s fasadnimi elementi.

Ta foto vest je ilustracija k novici iz ene prejšnjih števil Novic, da je zdaj za sozdovska sovlaganja na vrsti Železarna Ravne.

H. M.

O TRGOVINI IN SEJMIH

Temeljito smo pregledali članek dipl. inž. Avgusta Kneza. Ne nameravamo se spuščati na področje ocenjevanja kvalitete pnevmatičnih in hidravličnih kladiv, ker je to področje drugih tozdov (RPT, KK in Pnevmatični stroji), temveč bomo ostali na področju trženja, kamor spadajo tudi sejmi.

Zaenkrat na svetu ni primera, da bi takšne proizvode prodajali direktno potrošnikom proizvajalci sami. Tako npr. v Jugoslaviji zastopa Böhlerja Astra Zagreb, Krupp Delta, Rijeka, Ingersoll-Rand Brodomerur, Split, Atlas Copco-Univerzal, Beograd itn. Zato imamo tudi mi prodajo v takšnem smislu.

Strinjamo se z avtorjem članka, da trgovina v Jugoslaviji ne odigra vloge, ki bi jo morala, vendar moramo reči, da za to ni kriva trgovina, temveč situacija na jugoslovanskem tržišču, kjer še ni v bistvu določeno mesto trgovin.

V svetu je razlika med proizvajalčevno ceno in ceno, ki jo plača končni potrošnik, tudi 10-kratna. Končno ceno proizvoda — kompleta in rezervnega dela v svetu formira trgovina v odvisnosti od svojih stroškov.

Direktna prodaja bi imela v določenih primerih prednosti, vendar si ne moremo zamisljati, da bi lahko zadovoljevali vse potrošnike s posameznimi kompleti in rezervnimi deli, ker bi morali v tem primeru povečati kader v prodajni službi, skladišču, odpremi, fin. knjigovodstvu itn.

V zadnjem času je močno prisotna nelikvidnost in si ne moremo zamisliti, da bi ugotavljali solventnost posameznih drobnih kupcev.

Razumljivo je, da moramo biti prisotni na sejmih, kajti tu se križajo interesi in želje proizvodnje in potrošnje. Zaželeno bi bilo, kot je običajno na razstavnih prostorih pri drugih hišah, da bi bilo tudi na našem razstavnem prostoru več predstavnikov, kot jih je. Nikoli nismo zavirali nikogar iz tozda RPT in proizvodnje, da bi bil prisoten na sejmih, vendar se v odločitve posameznih tozdov o primerosti predstavnika ne moremo spuščati.

Doslej je bil na razstavnem prostoru pnevmatike in hidravlike vedno prisoten naš predstavnik, ki je kupce seznanjal s kvalitetnimi informacijami.

Vodja prodaje

FUŽINAR ZA RAZVOJ

Z informatiko do profita v jeklarstvu

IBM Steel Industry Conference, Brüssel, 24.—26. 4. 1989

Vsakih pet let se ciklično prirejajo na področju metalurgije strokovni seminarji, ki obravnavajo tehniko, naprave, informatiko, postopke, marketing itd. Zakonitost ciklov je vezana na svetovno prestrukturiranje in prilagajanje metalurgije tržnim trendom. Pri nas je ta cikel daljši, pa je vseeno treba imeti stalen kontakt, kaj se bo v petletnem ciklu dogodilo, oziroma se seznaniti, kateri trendi bodo prevladovali.

V Bruslju je bil v okviru IBM centra seminar o najnovejših pristopih na področju obvladovanja informatike v metalurški panogi. Seminar je bil organiziran v smislu predstavitve vodilnih firm, kaj so naredili, kako razmišljajo in bodo naredili na področju informacijskih sistemov. Predstavitev ni bila reklama za firmo, pod katere streho se je odvijal seminar, ampak resničen prerez noviteta, kako obvladati dobavitelje surovin, ustvariti red, zvišati produktivnost v proizvodnji in biti uspešen na trgu.

Primerjava liste udeležencev (iz naše države smo bili samo predstavniki Jesenic in Raven), in spisek predavanj nam je dal osnoven okvir dogajanj na tem področju. Predavatelji so bile samo velike firme iz ZDA, Japonske, Avstralije, Koreje in Združenje evropske jeklarske industrije. Predstavitev velikih, ki diktirajo vse odnose na svetovnem trgu, je pomenila njihov pogled na bodoči razvoj informatike tako v aplikacijah kot pogoj za obvladanje procesov na trgu. Poslušatelji smo bili manjše firme. Predstavniki teh firm so bili iz jeklarn, ki imajo kvaliteten program jekel in manjšo fleksibilno proizvodnjo. Osnovni moto ali zakonitost celotnega posveta je, da moraš organizacijo proizvodnje prilagoditi in uskladiti s trendi največjih, katere ženejo profit, kvaliteta in dobava na rok. Le v pariranju njim si lahko uspešen.

Sama predavanja oziroma celotno dogajanje v zaprtem krogu centra je bilo izredno sproščeno kljub ostrim in trdim konkurenci na trgu. Z izrednim posluhom za drobne stvari so uspeli organizatorji posveta konfrontirati največje, sočili so se različni strokovni pristopi in mnenja, ni ene same rešitve, upoštevajo posebnosti dežel, naprav, ureditev in organizacijskih posegov. Posebnost seminarja je tudi ta, da svet ni obremenjen z jezikom. Predavanja in diskusije so potekala od korejščine, kitajščine, japonsčine do klasičnih svetovnih jezikov.

Mi smo lahko samo poslušali in sprejemali dejstva sveta. Šele tu

pride do izraza primerjava dolgotrajnega razvojnega dela s svetovnimi trendi. Hitro ugotoviš zaostanek in kaj moraš narediti, da se mu vsaj približaš, ker cilja, doseči njihov razvoj v naših pogojih, ni možno niti postaviti niti realizirati. Na posameznih segmentih smo uspeli držati korak z razvojem in bi lahko brez sramu tudi aktivno sodelovali s prispevkom.

Uvodni referat na posvetu je podal gospod V. Evans iz Community Steel Directotata, Belgija. Njegova tema je bila razvoj v jeklarstvu v 90 letih. Osnovni poudarek bodočega razvoja je usmerjen v intenzivno povečanje produktivnosti posameznih enot. Želijo doseči povečanje produktivnosti za enkrat, kar pa bodo dosegli s produktivnejšimi napravami, zaposlitveno politiko in intenzivnim uvajanjem informatike kot metode za obvladovanje verige od dobavitelja, proizvodnega procesa do kupcev. Kupci in dobavitelji so vse bolj pod lupo. Dobavitelji vhodnih surovin imajo diktirano kvaliteto in rok dobave, kupci pa iščejo vse tesnejše vezi z dobavitelji, kjer izključno prevladuje kvaliteta in rok. Iztočnica je bila usmerjena v kvaliteto in časovno komponento dobav.

Naslednji prispevek je bila predstavitev kupca. Kaj on pričakuje od jeklarske verige. Dr. K. J. Schwethelm, direktor kvalitete in tehničnega razvoja General Motorsa za Evropo nam je neusmiljeno povedal, kaj od nas pričakuje. Osnoven pristop avtomobilске industrije kot največjega porabnika jekla je v iskanju najugodnejših pogojev dobave. V OPEL Omegi je 65% jekla, njihov letni odzvem pa okoli 800.000 ton letno. Tendenc po znižanju deleža jekla v avtomobilu še ni zaslediti. Iz njegovega posveta je zanimiv podatek, da so z osvojitvijo filozofije JUST-IN-TIME znižali v podjetjih zaloge od 15.000 do 25.000 ton pločevine na 4.500 do 8.000 ton. Tak pristop pa zahteva vrhunsko kvaliteten material in če bodo z jeklarskimi proizvajalci uspeli obvladati problem zagotovitve kontrole, bodo imeli zalogo pod 1.000 ton. Iz primera je jasno vidna potreba po zagotovitvi kontrole. Trg in tempo nima časa kontrolirati dobavljeno robo. Kontrola kontrole v enovitem sistemu ni potrebna.

M. N. Neilson, direktor BHP Steel International iz Avstralije, nam je posredoval njihov koncept razvoja informatike. Leta 1982 so uvedli racionalne ukrepe, sredi leta 1983 pa pristopili k sistematičnemu obvladovanju proizvodnje.

Imajo tri etape, CIM, SIM in MRP. S CIM pristopom so obvladali proizvodnje in fizične parametre. Povezali so delavce, tehnologijo, informacije, sistem vodenja, kontrolo in razvoj v enovit sistem. Ugotovili so, da CIM koncept ni dovolj za zahteve trga in na njem postavili SIM koncept (strategic integrated manufacturing). Cilj tega pristopa je, da se obvlada kvaliteta in tržne zahteve. Poleg pravnih področij se v ta sistem vključujejo še trg, razvoj izdelkov, kapacitete proizvodnje in dobava. Tretji sistem je nadaljnja nadgradnja obeh in je usmerjen v iskanje profita, MRP (managing relationships for profit). Ta sistem gradi na profitu sistema, komparativnih prednostih in razvoju organizacije. V prispevku predavatelj razčleni njihovo pot, da so uvedli sistem CIM, ki je osnova drugih dveh.

Iz iste jeklarne je bil tudi naslednji prispevek. Pri pristopu in vsebini eden izmed najbolj svežih v svoji izvorni ideji pristopa uvedbe informatike v jeklarske sredine. G. E. Ardill nam je prikazal v prispevku »Od kaosa h kontroli«, kako se da z izvornim pristopom priti v kontroliran in voden sistem. Rezultat so dosegli s pristopom, ki je za tehnike nenavaden, v svojem bistvu pa nam je odkril neizčrpane možnosti informacijskih poti in pristopov. Informatiko se da graditi tudi v neurejenih sredinah, samo določen mora biti cilj uvedbe informatike. Pri njih so se usmerili v kontrolo procesov, kar jim je tudi uspelo. Njihov pristop je poučen tudi za nas. Moto, da se računalkin lahko uvede samo v urejenem sistemu, je po njihovih izkušnjah lahko tudi zmoten.

Bil je še en prispevek, ki ni bil obremenjen s konvencionalnim pristopom G. T. Future, podpredsednik družbe Bethlehem Steel, USA, nam je podal njihov pristop. Svoj prispevek je gradil na profitu firme, ki se je od leta 1982, ko so imeli manjko okoli 1300 milijonov dolarjev, dvignil na 450 milijonov dolarjev v letu 1988. Opisuje ukrepe zaposlovanja, dviga proizvodnje in za podporo ukrepom pristop na informatiki. Osnoven pristop jim je bil združevanje verige dobavitelj, proizvodnja, kupec. Njegov nastop je v posvet vliel duha neobremenjenosti s formalizmom. Pogovarjati se je treba pristo in direktno, cilj—profit ne pozna formalnih mej, držav, narodov. Tudi v polemikah na ostale prispevke je njegova diskusija pomenila svežino idej, kako priti do nove vrednosti.

Ostala predavanja: iz Koreje Kwang Yuang Plant, iz Japonske Nippon Kokkan in Nippon Steel, so nazorno prikazala, kaj se da tehniško perfekcionirati na področju informatike. V svojem bistvu so nam demonstrirali mreže med posameznimi centri in uporabo sodobnega softwara. Tehnika ne pozna več ovir pri povezavi različnih sistemov in jezikov. Pri njih je informacija obdelan podatek, ažuriran v trenutku in dosegljiv iz enega dela Japonske do drugega. Vsebinsko na teh projektih niso delale velike skupine, do 300 ljudi, sedaj pa se sistemi samo vzdržujejo in dograjujejo z novimi spoznanji in tehniko.

Iz omenjenih prispevkov se vidi, kam gredo v fizični gradnji sistemov. Ne obremenjujejo se s tipizacijo opreme in jezikov. Razvoj požira prejšnje generacije in jih upošteva tako, da ni nobeno delo izgubljeno, nobena datoteka nesmiselna. Relacijske baze so osnova, na njih pa so grajeni posamezni informacijski tokovi ali kontrola, poslovanje, dobavitelji, kupci itd.

Naslednja zelo zanimiva usmeritev je uporaba ekspertnih sistemov. V množici podatkov je težko v kratkem času in eksaktno poiskati pravo varianto odločitve. Uporaba ekspertnega sistema je že v fazah uvedbe, vendar vsi pravijo, da morajo sistem napolniti s podatki za odločitve, kar bo trajalo nekaj časa. Zelo pomembno je, da človek počasi izgublja tudi funkcijo odločanja v proizvodnem procesu. Med največjimi ovirami za uvedbo informatike na sednji stopnji razvoja pa je prepustnost mrež na daljše razdalje. Tako uporabniki kot proizvajalci opreme se danes intenzivno ukvarjajo s tem, kako optimirati ali povečati prepustnost prenosov podatkov.

Seminar nam je dal vpogled v svetovne trende na področju razvoja informatike v jeklarstvu. Sistemi so prerastli iz sistemov vodenja posameznih peči ali prog v valjarnah v komplicirane sisteme po CIM filozofiji. Vse je podrejeno kupcu oziroma trgu, kjer pa ima največjo vlogo zagotoviti kvaliteto in doseči čim večjo produktivnost. Tem tokovom se bomo morali podrediti tudi majhni, kajti fleksibilnost velikih sistemov s takim pristopom bo počasi začela ogroziti tudi nas, če ne bomo pravočasno našli odgovora za prilagoditev. Veliki so nam dokazali, da je marsikaj možno, od uvedbe CIM filozofije do uvedbe v neurejenem sistemu, od različnih sistemov do fleksibilnega odločanja preko ekspertnih sistemov. Kupci bodo sprejeli to filozofijo, saj jim nudi izredno kvaliteten sistem repromateriala. Nas čaka na tem področju vse več dela in novih nekonvencionalnih idej, kako najhitreje zagotoviti kakovosten pretok materiala skozi železarno.

Dr. Dušan Vodeb — Edo Javornik

NA POTI V TEHNOLOŠKI INŽENIRING

Od 7. do 15. aprila je bila v Iranu skupina strokovnjakov iz Železarn Ravne. Namen potovanja mag. Milana Švajgerja in inženirjev Marjana Senica, Kristijana Zalesnika (vsi PII) in Mirka Pikala (KK) je bil tudi utreti pot prenosu našega znanja in tehnologije v to prijateljsko srednjevzhodno državo. O poslanstvu naše strokovne delegacije smo se pogovarjali z njenim vodjem Milanom Švajgerjem, ki je najprej spregovoril o pomenu in možnostih razvoja eksternega inženiringa v Železarni Ravne.

DOSEDANJI DOSEŽKI UTEMELJUJEJO PRODAJO ZNANJA IN TEHNOLOGIJE

V preteklosti je Železarna Ravne že prodajala znanje. Čeprav je bil iztržek od te prodaje zanemarljivo majhen, nam le daje vedeti, da je tovrstna dejavnost za železarno zanimiva. Tudi danes imamo možnosti naše znanje in tehnologijo prodajati drugim, vendar se moramo za to ustrezno organizirati. Priložnost za to bo ob bližnji reorganizaciji v Železarni Ravne, ko bomo morali dati trženju našega znanja ustrezno mesto.

Kljub temu, da doslej v železarni nismo imeli samoupravno organizirane dejavnosti za zunanjo prodajo znanja, ki je bila prepuščena volonterstvu in iniciativi poslovnih organov, smo v teh letih to področje temeljito obdelali in ugotovili, da imamo dejanske možnosti za plasiranje našega znanja. Inženirski tržni nastop pomeni velik izziv za strokovnjake vseh vej in vse proizvodne enote, tako metalurške kot mehanske.

Če želimo v Železarni Ravne razviti in razširiti trženje našega znanja in tehnologije, moramo v prvi vrsti doseči strategijo tega trženja. Pri tem bi morali upoštevati naslednja izhodišča:

1. Ugotoviti moramo — kje imamo interese za trženje znanja, da si v prihodnje s tem ne bi zapirali trga za našo proizvodnjo.

2. Za razvoj tehnološkega inženiringa velja, da kar smo razvili za sebe, znamo tudi za druge. Seveda

pa svojih najnovejših znanj ne smemo prodajati.

3. Ker je naša tovarna daleč od upravnih in gospodarskih centrov, ne razpolagamo z viškom strokovnega kadra in verjetno še dolgo ne bomo imeli dovolj kadrov za samostojni oddelek inženiringa po zgledu zahodnih firm. Lahko ga pa razvijamo v okviru prostih zmogljivosti kadrov, ki obvladajo ustrezna znanja.

4. Tehnološki inženiring lahko pomeni za naše kadre možnost dodatnega motiviranja, tako v materialnem kot moralnem smislu. Motivira jih za strokovni razvoj in delo, kajti v tehnološkem inženiringu bo prostor le za tistega, ki kaj zna. Če bomo tehnološki inženiring intenzivno razvijali, bo zakon tržišča deloval že v Železarni Ravne, med strokovnjaki. Ne bo monopola na delovno mesto — neznanja ne bo moč prodajati. Dobri strokovnjaki pa imajo možnost afirmacije.

5. Razvoj tehnološkega inženiringa spremljajo poleg tržnega tudi drugačni, stranski učinki. Pomembno je vzpostavljane stikov s svetovnimi strokovnimi krogi. To je tudi idealna priložnost za ustvarjanje našega imagea. Količnik si ga lahko pridobimo, si ga lahko s slabim delom tudi zapravimo. Tržni pristop te prisili, da pod svojo streho stvari dobro urediš, to je tudi za Železarno Ravne nujno.

6. Tehnološki inženiring je treba razvijati tudi zato, ker je lahko dobra osnova za razvoj celotne inženirski dejavnosti in trženja v Železarni Ravne.

7. Razvoj tehnološkega inženiringa v metalurgiji bo posredno vključeval našo mehansko predelavo — finalizacijo. Če npr. prodamo nekomu tehnologijo proizvodnje hladnih valjev, ni meje med metalurgijo in strojništvom; le skupni paket pride v poštev.

8. Tehnološki inženiring mora biti spodbuda za pospešitev in integracijo lastnega razvoja, hkrati pa tudi selekcija, da bomo zaposlili naše razvojno-raziskovalne zmogljivosti za koristne in življenjsko pomembne naloge, ne pa, da imamo raziskovalne naloge, ki ne zaživijo v praksi, temveč so same sebi namen.

9. Naš interni in eksterni inženiring bomo morali povezati. Edino naši RR kadri lahko prevzamejo določene inženirski dejavnosti. Te so strokovne in delno organizacijske.

Inženiring pa ni samo to. Je kompleksna dejavnost, ki poleg strokovnjakov in organizatorjev združuje tudi komercialne in finančne dejavnosti. To moramo rešiti v okviru trženja.

10. Inženiring bo pritegnil kadre tudi iz drugih organizacijskih enot železarne, predvsem proizvodnih, ker ne pomeni le prodaje znanja v obliki dokumentacije,

ampak vključuje tudi šolanje kadrov v železarni Ravne, tehnično-tehnološko asistenco v kupčevi tovarni, na njegovih napravah, kjer bi lahko z našim znanjem pomagali uvajati tehnologijo, dajati v pogon naprave. Lahko smo tudi dobavitelji opreme; nekaj procesne opreme naši mehanski tozdi že izdelujejo.

INŽENIRINŠKI POSKUSI V IRANU

Razvojni inženirji v tozdu PII so v zadnjem času že zastavili določene inženirski dejavnosti in posle. Pritegnili so tudi strokovnjake iz drugih tozdov, iz RPT, KK, Jeklarne in Kovačnice. Prvi rezultati dela, ki se je pričelo lanske jeseni, so že znani, čeprav so skromni. V dobre pol leta smo za znanje iztržili 2 milijona šilingov.

Na naši napravi za EPŽ so se šolali južni Korejci — to je bila prva ekipa iz te države, ki se je šolala v Jugoslaviji.

Odprte imamo aranžmaje za prenos jeklarske in kovaške tehnologije v Indiji, zaključene in v pripravi pa aranžmaje za Iran.

Z Iranom smo sodelovali prek Smelta, ki ima v tej državi svoje predstavništvo. Naši strokovnjaki so tam pomagali dati v pogon 15-tonsko EO peč, Iranci so bili z našim delom zadovoljni in so nas prosili za pomoč pri vzpostavitvi proizvodnje pogonskih osov. V Iran sta šli dve ekipi specialistov. Prva je delala še v vojnih razmerah, druga je doživela tam prekinitev ognja. Zapletlo se je, da rezultati uvajanja tehnologije niso bili taki, kot so Iranci želeli in za kakršne se je Smelt obvezal, kljub temu, da so naši strokovnjaki dobro opravili svoje delo. Na prošnjo Smelta je letos aprila dopotovala v Iran ekipa strokovnjakov Železarn Ravne. Pregledali so proizvodnjo osov in tovarni MSA in ugotovili, da so strokovnjaki Železarn Ravne in Smelta naredili vse, kar se je v tej tovarni dalo storiti. Za slabe rezultate pa je kriva neustrezna opremljenost tovarne. Delegacija Železarn Ravne se je z Iranci dogovorila, da pripravimo predlog rekonstrukcije agregatov in jim predlagala, da bi se njihovi delavci prišli usposabljal v Železarno Ravne, kajti njihovo znanje je za to proizvodnjo prešibko. Ko bodo naprave rekonstruirane in usposobljene za proizvodnjo, se bodo naši strokovnjaki znova vrnili tja in jim vzpostavili proizvodnjo pogonskih osov.

Primer dokazuje, da nove tehnologije ni mogoče uvesti v kratkem času, ampak je potrebno dolgoročno sodelovanje, ki ga bo Irancem Železarna Ravne tudi ponudila. Naši ustvarjalci inženiringa so za sodelovanje zainteresirani predvsem zato, ker bi si z uspešnim nastopom na tem tržišču pri-

dobili referenco, ki bi pomenila odskočno desko za nadaljnjo tovrstno dejavnost. Z Iranci se dogovarjamo, da bi tam skupno z Metlino in Smeltom zgradili novo jeklaro z napravo za EPŽ in ponovno tehnologijo, s pripravo vložka, ter novo kovačnico za prosto in utopno kovanje. Tu bi Železarna Ravne lahko prek slovenske strojegradnje plasirala svoje tehnološko znanje. Gre za velik projekt, vreden 60 milijonov \$, in tudi vrednost tehnološkega znanja ni majhna. Ponudbo pripravljajo isti kadri, ki so izdelali investicijska projekta UHP in specialno jeklaro v Železarni Ravne.

V Iranu imamo velike možnosti med drugim zato, ker je ta država z zahodnim svetom v političnih sporih. Predstavniki iranske industrije so se o naših možnostih in o nivoju naše tehnike na obisku pri nas sami prepričali in se o sodelovanju z nami že pozitivno izrekli.

Naša delegacija strokovnjakov, ki je v aprilu obiskala Iran, pa je tam opravila dvojno poslanstvo: zaključila je dosedanj posel in raziskala teren za nadaljnje sodelovanje, za nove ponudbe.

NAŠA PRIHODNOST JE (TUDI) V INŽENIRINGU

»Nekateri v železarni niso naklonjeni razvijanju eksternega inženiringa, češ, da imamo premalo kadrov celo za lasten razvoj«, je ob koncu pogovora poudaril mag. Švajger. »Vendar menim, da nam zapiranje za lastni plot še bolj škodi.

Primanjkuje nam denarja za lastne investicije, zato lahko naše tovrstno znanje usmerimo še drugam. Poslovni učinek te dejavnosti ni velik, pa tudi zanemarljiv ni. Naša generacija orje ledino — v prihodnjih letih bo treba trženje znanja širše zastaviti.

Inženiring je za strokovnjake velik izziv. S pametno organizacijo bi se dalo veliko narediti, smo pa ravno tu najšibkejši. Tudi sistemsko smo to dejavnost bolj ko ne zavirali. Rešiti bomo morali problem motivacije ljudi. Zdaj je edina motivacija službeno potovanje z dnevnico. Velik motiv je za marsikoga stik s tujci, možnost komuniciranja, konverzacije v tujem jeziku, ki se ga je treba seveda naučiti. Predvsem je taka dejavnost velik motiv za mlade.

Vendar imajo vse firme, ki že sodelujejo s tujino, to plat tudi sistemsko rešeno. V Železarni Ravne bomo morali to urediti že zaradi naše strojegradnje, predvsem pa zaradi uveljavitve razvoja inženiringa. Kot sem že dejal, imamo tu velike možnosti. Od prodaje znanja in tehnologije bi lahko prešli na postavljanje tovarni oziroma proizvodnih sistemov na ključ. Pri tem bi imel možnost sodelovati vsak, ki kaj zna, od doktorja do ključavničarja. Zahvaljujoč velikiemu spektru proizvodnje v Železarni Ravne, od metalurgije do strojegradnje, so naše možnosti skoraj neizčrpne. Na nas je, kaj bomo naredili.«

Mojca Potočnik

KVALITETA IN SEKS

Kvaliteta ima veliko skupnega s seksom:

— vsak je zanjo
— vsak se ima za strokovnjaka

— vsak misli, da je treba samo slediti naravnim nagnjenjem

— če se pojavijo problemi, so krivi drugi.

Ni čudno, da se toliko zakonov konča — z ločitvijo.

Razvoj in uporaba ON-LINE informacijskih sistemov v Železarni Ravne

Vključevanje v sodobne informacijske tokove je del prizadevanj v železarni za učinkovito povezovanje z razvitim svetom. Ta je preprežen z javnimi digitalnimi omrežji za prenos podatkov med uporabniki informacij in prodajalci teh, to je informacijskimi servisi.

On-line proizvodnja pomeni, da se s svojega delovnega mesta s pomočjo terminala vključi v ustrezno mrežo za prenos podatkov na želeni informacijski servis, izbere bazo podatkov, ki te zanima, in postavi vprašanje. Praktično že v isti minuti dobiš na ekran tudi odgovor — seveda pa tudi ceno proizvodnje.

Prav tako enostavno seveda ni. Potrebno je ustrezno znanje, poznavanje iskalne strategije, baz podatkov, terminologije, obvladovanje programskih paketov za iskanje itd.

V železarni smo se odločili, da se posebej posvetimo področjem:

- znanstvene in tehnične informacije
- poslovne in tržne informacije
- informacije o patentih in patentnih zaščitah
- informacije o standardih.

Te informacije so zelo pomemben segment v strategiji razvoja železarne in postopka modernizacije delovnega procesa in izobraževanja. In kaj je narejeno do sedaj?

Izpeljali smo osnovno izobraževanje za uporabo on-line sistemov, priključili smo se na JUPAK, izdelali idejne projekte za razvoj tega področja, sklenili pogodbe o uporabi informacijskih servisov RCUM (Računalniški center Univerze v Mariboru), IC-INFO (Informacijski center Ljubljana), DIALOG (Palo Alto, California — ZDA), ECHO Luxemburg.

V službi za standardizacijo in dokumentacijo smo izdelali tudi dve bazi podatkov — baza JUS standardov in bazo črne metalurgije — ŽR, ki ju procesira RCUM.

Trenutno je železarna ena od štirinajstih ustanov v SFRJ, ki se je na tak sodoben način povezala s svetom. Vse dosedanje aktivnosti tega področja vključno s tremi DOK nalogami sedaj združujemo v skupen projekt razvoja in uporabe on-line informacijskih sistemov zaradi profesionalnega pridobivanja on-line informacij.

Bralce Fužinarja bomo redno seznanjali z napredovanjem projekta, z možnostmi uporabe sistema, z razvojem v svetu in doma. Prav tako načrtujemo, da že jeseni začnemo z neposrednim izobraževanjem na kratkih tečajih vseh, ki jih bo ta dejavnost zanimala in ki jo bodo potrebovali pri svojem delu.

Vodja projekta
Boris Jocić

INFORMACIJSKI SERVIS RCUM

(Računalniški center Univerze v Mariboru)

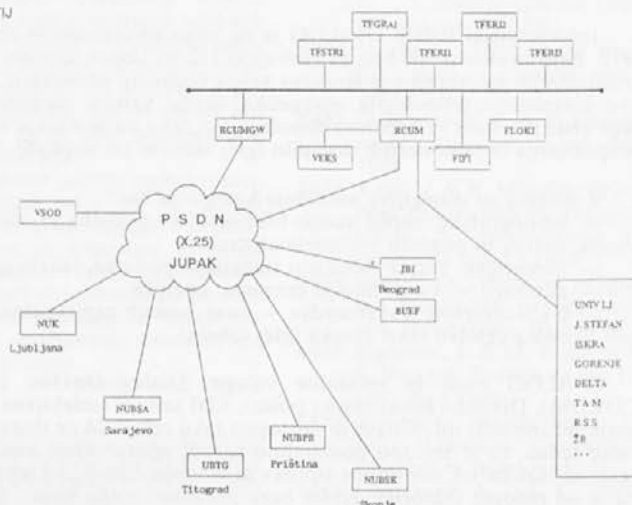
Pred približno dvema letoma smo se v železarni prek JUPAK* priključili na RCUM. To pomeni, da se lahko s pomočjo terminala ali PC z uporabniško številko in geslom vključimo na računalnik (VAX) RCUM. Z ustreznim znanjem za čim hitreše in smotrno iskanje dobimo razne informacije, ki nas zanimajo. Računalniška mreža RCUM je prek posebnega X.25 serverja povezana na JUPAK omrežje za prenos podatkov, kar omogoča komuniciranje z drugimi kompatibilnimi sistemi v JUPAK mreži (tudi s sistemom ŽR), poleg tega pa tudi dostop do drugih X.25 javnih mrež za prenos podatkov v svetu.

RCUM je zaupana naloga, da v jugoslovanskem merilu organizira in vzdržuje specialne baze podatkov za znanstveno tehnično informiranje. Za sedaj so možne proizvodbe v naslednjih bazah podatkov.

1. Vzajemna baza podatkov knjižničnega informacijskega sistema. Ta baza podatkov vsebuje bibliografske podatke za vse domače in tuje monografske in serijske publikacije, članke ter ostalo knjižnično gradivo. Vzajemna baza vsebuje tudi šifro knjižnice, kjer se publikacija nahaja. S tem je omogočen pregled znanstvenih in strokovnih informacij o publikacijah, registriranih v knjižnicah Jugoslavije.

2. Serijske publikacije — ISDS
3. Biomedicina Jugoslavica
4. Centralna ekonomska knjižnica Ljubljana
5. Strojništvo
6. Tekstil
7. Hazardous chemicals — KiBK 1978—1982
8. Pedagogika
9. Sociologija, politične vede in novinarstvo
10. Ustavno sodišče Ljubljana
11. Baza samoupravljanja
12. Baza standardov JUS — Železarna Ravne
13. Baza črne metalurgije — Železarna Ravne

RCUM / SZTIJ
Network

Bazo standardov JUS in bazo črne metalurgije smo zgradili in jo vzdržujemo v službi za standardizacijo in dokumentacijo Železarne Ravne. S tem smo se aktivno vključili v gradnjo jugoslovankega sistema znanstveno tehničnega informiranja.

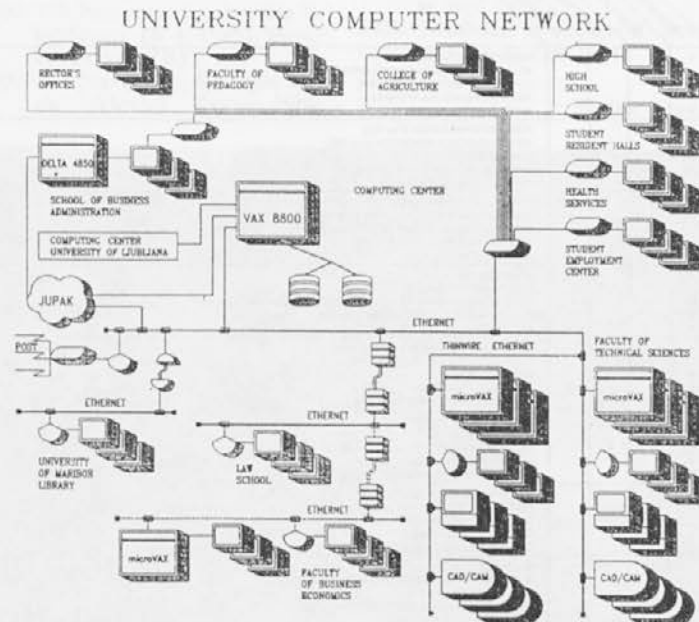
Funkcija iskanja predstavlja interakcijo med uporabnikom in sistemom za iskanje baz podatkov, kjer je vsak iskalni postopek izražen kot niz iskalnih pojmov in relacij med njimi. Uspešno iskanje v bazah podatkov temelji na ukazih, ki omogočajo uporabniku enostaven pristop in izvajanje iskalnih postopkov.

Marija Dravec,
dokumentalistka

* JUPAK javno omrežje za prenos podatkov je samostojno, sodobno digitalno omrežje, ki se je v svetu že povsem uveljavilo kot tretja vrsta telekomunikacijskega omrežja (poleg telefonskega in telegrafskega omrežja).

V osnovi je namenjeno računalniškim komunikacijam, t. j. medsebojnim povezavam terminalov z računalniki, kakor tudi za teleteks, videoteks in elektronsko pošto.

Za železarno pomeni to, da se lahko vsak trenutek povežemo z informacijskimi servisi ali z računalniki, ki dajejo ali prodajajo razne informacije kjerkoli na svetu.

INFORMACIJSKI SISTEM DIALOG

Informacijski sistem DIALOG je na voljo uporabnikom že od leta 1972. Zajema skoraj 300 baz, ki vsebujejo 152 milijonov zapisov in nudijo najnovejše informacije iz širokega kroga področij: ekonomija, bančništvo, inženirstvo, tehnologija, energetika, okolje, kemija, medicina, družbene vede itd. Baze se nenehno dopolnjujejo, tako da prinašajo najnovejša spoznanja iz posameznih disciplin (glej seznam po strokah).

V sistemu so dosegljive naslednje kategorije baz:

- bibliografske: zapisi nudijo bibliografske podatke — citirajo vir, avtorja, naslov in pogosto vsebujejo abstrakt
- numerične: zapisi vsebujejo statistične podatke, tabele ipd.
- adresarji/slovarji: nudijo sezname, imenike
- t. i. »complete text records« — baze, katerih zapisi prinašajo popoln spoznanja iz celotnega teksta članka (glej tabelo).

DIALOG nudi še specialne usluge: Dialog OnDisc products (CDROM), Dialmail (elektronska pošta), SDI service (selektivna diseminacija informacij) itd. Sistem je dostopen tako rekoč 24 ur dnevno, tudi konec tedna, to je izredno pomembno zaradi uporabnikov zunaj ZDA (časovna razlika!). Cene online storitev ni mogoče določiti vnaprej. Odvisna je od mnogih faktorjev: izbire baze podatkov (cena baze), porabljene časa na bazi podatkov, števila in formata izpisanih referenc, telekomunikacijskih stroškov in tudi od realne vrednosti tuje valute v trenutku plačila. Če pa uporabnik želi kasneje še primarni dokument, ki ga je treba priskrbeti iz tujih knjižnic ali dokumentacijskih centrov (npr. British Document Supply Centre) prek medbibliotečne izposoje, predstavlja to še dodatne stroške.

Da je poizvedba uspešna in da dobimo čim bolj relevantne zadetke, je potrebno iskanje v dveh ali treh bazah, iskalna strategija pa mora biti ustrezno zastavljena. Naročnik mora torej natančno opredeliti tempo, za katero želi online poizvedbo, in določiti ključne besede /deskriptorje v angleščini. Najboljše je, če je ob poizvedbi navzoč (posvetovanje z izvajalcem poizvedbe). Uporabniki bodo tako aktivno sodelovali v iskanju informacij (izobraževanje!), spoznali proces nastajanja in iskanja informacij ter pot do primarnih dokumentov.

Strokovnjakom v Železarni Ravne smo približali možnost uporabe on-line sistemov, če pa hočemo v resnici postati informacijska družba, bomo morali tudi v tem segmentu upoštevati najprej princip kvalitete, časa in šele nato stroškov.

Majda Kotnik-Verčko,
informatik

BIBLIOGRAPHIC RECORDS	COMPLETE TEXT RECORD	DIRECTORIES/Dictionary	NUMERIC DATA	
*	*			ABI/INFORM* (File 15)
*	*			ACADEMIC AMERICAN ENCYCLOPEDIA (File 180)
*	*			AEROSPACE DATABASE (File 108)
*	*			AGRI-BUSINESS U.S.A.* (File 581)
*	*			AGRICOLA (Files 10, 110)
*	*	*		AGRIS INTERNATIONAL (File 203)
*	*	*		AGROCHEMICALS HANDBOOK (File 306)
*	*	*		AIM/ARM (File 9)
*	*	*		AMERICA: HISTORY & LIFE (File 38)
*	*	*		AMERICAN BANKER (File 625)
*	*	*	*	AMERICAN BANKER NEWS (BANKNEWS)
*	*	*	*	AMERICAN LIBRARY DIRECTORY (File 460)
*	*	*	*	AMERICAN MEN & WOMEN OF SCIENCE (File 236)
*	*	*	*	ANALYTICAL ABSTRACTS (File 305)
*	*	*	*	AP NEWS (Files 258, 259)
*	*	*	*	APTIC (File 45)
*	*	*	*	AQUACULTURE (File 112)
*	*	*	*	AQUATIC SCIENCES & FISHERIES ABSTRACTS (File 44)
*	*	*	*	THE ARCHITECTURE DATABASE (File 179)
*	*	*	*	ART LITERATURE INTERNATIONAL (RILA) (File 191)
*	*	*	*	ARTBIBLIOGRAPHIES MODERN (File 56)
*	*	*	*	ARTHUR D. LITTLE/ONLINE (File 192)
*	*	*	*	ASI (File 102)
*	*	*	*	A-V ONLINE (File 46)
*	*	*	*	BIBLE (KING JAMES VERSION) (File 297)
*	*	*	*	BIOBUSINESS* (File 285)
*	*	*	*	BIOCOMMERCE ABSTRACTS (File 286)
*	*	*	*	BIOGRAPHY MASTER INDEX (Files 287, 288)
*	*	*	*	BIOSIS PREVIEW* (File 5, 55)
*	*	*	*	BIS INFORMAT WORLD BUSINESS (File 583)
*	*	*	*	THE BOND BUYER (File 626)
*	*	*	*	BOOK REVIEW INDEX (File 137)
*	*	*	*	BOOKS IN PRINT (File 470)
*	*	*	*	BRITISH BOOKS IN PRINT (File 430)
*	*	*	*	BRITISH OFFICIAL PUBLICATIONS (File 228)
*	*	*	*	BUSINESS DATELINE* (File 635)
*	*	*	*	BUSINESS SOFTWARE DATABASE* (File 256)
*	*	*	*	BUSINESSWIRE (File 610)
*	*	*	*	CA SEARCH (Files 308, 309, 310, 311, 312, 309)
*	*	*	*	CAB ABSTRACTS (Files 50, 53)

LAW AND GOVERNMENT

ASI (102)
BRITISH OFFICIAL PUBLICATIONS (228)
CIS (101)
COMMERCE BUSINESS DAILY (194, 195)
CONGRESSIONAL RECORD ABSTRACTS (135)
CRIMINAL JUSTICE PERIODICALS INDEX (171)
FEDERAL INDEX (20)
FEDERAL REGISTER ABSTRACTS (136)
GPO MONTHLY CATALOG (66)
GPO PUBLICATIONS REFERENCE FILE (166)
IRS TAXINFO (284)
LABORLAW (244)
LEGAL RESOURCE INDEX* (150)
NCJRS (21)
TAX NOTES TODAY (650)
WASHINGTON PRESSTEXT* (145)

MATERIALS SCIENCES

ENGINEERED MATERIALS ABSTRACTS* (293)
MATERIALS BUSINESS FILE (269)
METADEX (37)
NONFERRIC METALS ABSTRACTS (118)
WELDESEARCH (99)
WORLD ALUMINUM ABSTRACTS (33)

MEDICINE AND BIOSCIENCES

BIOSIS PREVIEW* (5, 55)
CANCERLIT* (156)
CHEMICAL EXPOSURE (136)
CLINICAL ABSTRACTS (219)
CONSUMER DRUG INFORMATION FULLTEXT (271)
DE HAEN DRUG DATA (267)
DIOGENES (158)
DRUG INFORMATION FULLTEXT (229)
EMBASE (72, 172, 173)
HEALTH PLANNING AND ADMINISTRATION* (151)
INTERNATIONAL PHARMACEUTICAL ABSTRACTS (74)
LIFE SCIENCES COLLECTION (76)
MARTINDALE ONLINE (141)
MEDLINE* (154, 155)
MENTAL HEALTH ABSTRACTS (86)
THE MERCK INDEX ONLINE* (304)
NURSING AND ALLIED HEALTH (CINAHL) (218)
OCCUPATIONAL SAFETY AND HEALTH (NIOSH) (161)
PHARMACEUTICAL NEWS INDEX (42)
SMOKING AND HEALTH (160)
SPORT (48)
ZOOLOGICAL RECORD (185)

Financial News

AMERICAN BANKER (625)
AMERICAN BANKER NEWS (BANKNEWS)
THE BOND BUYER (626)
DIALOG* QUOTES AND TRADING (QUOTES)
FINANCIAL TIMES COMPANY ABSTRACTS (560)
MOODY'S CORPORATE NEWS - U.S. (556)
STANDARD & POOR'S NEWS (132, 134)

Markets, Products, Technologies

ARTHUR D. LITTLE/ONLINE (192)
INDEX REPORTS AND STUDIES (196)
INDUSTRY DATA SOURCES* (189)
MCGRAW-HILL PUBLICATIONS ONLINE (624)
PTS F&S INDEXES (18)
PTS NEW PRODUCT ANNOUNCEMENTS/PLUS (621)
PTS PROMT (16)
PTS PROMT DAILY (602)

Industries

BIOBUSINESS* (285)
BIOCOMMERCE ABSTRACTS (286)
CHEMICAL BUSINESS NEWSBASE (319)
CHEMICAL INDUSTRY NOTES (19)
COFFEELINE* (164)
FINIS: FINANCIAL INDUSTRY INFORMATION SERVICE (268)
INSURANCE ABSTRACTS (168)
PTS MARKETING & ADVERTISING REFERENCE SERVICE (MARS) (570)

ENERGY AND ENVIRONMENT

AQUACULTURE (112)
AQUATIC SCIENCES AND FISHERIES ABSTRACTS (44)
DOE ENERGY (103, 104)
ELECTRIC POWER DATABASE (241)
ENERGYLINE* (69)
ENVIROLINE* (40)
ENVIRONMENTAL BIBLIOGRAPHY (68)
NTIS (6)
NUCLEAR SCIENCE ABSTRACTS (109)
OCEANIC ABSTRACTS (28)
PIE NEWS (257, 897)
POLLUTION ABSTRACTS (41)
WATER RESOURCES ABSTRACTS (117)
WATERNET* (245)

SCIENCE AND TECHNOLOGY

(see also CHEMISTRY)
(see also PATENTS)
COMPENDEX* PLUS (8)
CURRENT TECHNOLOGY INDEX (142)
FEDERAL RESEARCH IN PROGRESS (265, 266)
FLUIDEX (96)
GEOARCHIVE (58)
GEOBASE* (292)
GEOREF (89)
INSPEC (12, 13)
ISMEC (14)
JAPAN TECHNOLOGY (582, 972)
MATHSCI* (239)
METEOROLOGICAL AND GEOASTROPHYSICAL ABSTRACTS (29)
PACKAGING SCIENCE AND TECHNOLOGY ABSTRACTS (252)
SCISEARCH* (34, 87, 94, 186)
SOVIET SCIENCE AND TECHNOLOGY (SST) (270)
SPIN* (62)
SSIE CURRENT RESEARCH (65)
STANDARDS AND SPECIFICATIONS (113)
SUPRETECH (238)
TEXTILE TECHNOLOGY DIGEST (119)
TRIS (63)
WELDESEARCH (99)
WORLD TEXTILES (67)

SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES

AMERICA: HISTORY AND LIFE (38)
ARCHITECTURE DATABASE (179)
ARTBIBLIOGRAPHIES MODERN (56)
BIBLE (KING JAMES VERSION) (297)
CHILD ABUSE AND NEGLECT (64)
FAMILY RESOURCES (291)
HISTORICAL ABSTRACTS (39)
INFORMATION SCIENCE ABSTRACTS (202)
LINGUISTICS AND LANGUAGE BEHAVIOR ABSTRACTS (36)
LISA (61)
MAGILL'S SURVEY OF CINEMA (299)
MLA BIBLIOGRAPHY (71)
PHILOSOPHER'S INDEX (57)
POPULATION BIBLIOGRAPHY (91)
PsycALERT (140)
PsycINFO (11)
RELIGION INDEX (190)
ART LITERATURE INTERNATIONAL (191)
RILM ABSTRACTS (97)
SOCIAL SCISEARCH* (7)
SOCIOLOGICAL ABSTRACTS (37)
UNITED STATES POLITICAL SCIENCE DOCUMENTS (93)

Product Listings & Announcements

CONSUMER REPORTS (646)
PTS NEW PRODUCT ANNOUNCEMENTS/PLUS (621)
THOMAS NEW INDUSTRIAL PRODUCTS* (536)
THOMAS REGIONAL INDUSTRIAL SUPPLIERS* (537)
THOMAS REGISTER ONLINE* (535)

General Business Information

ABI/INFORM* (15)
ECONOMIC LITERATURE INDEX (139)
FOREIGN TRADE & ECON ABSTRACTS (90)
HARVARD BUSINESS REVIEW (122)
MANAGEMENT CONTENTS* (75)

Business News

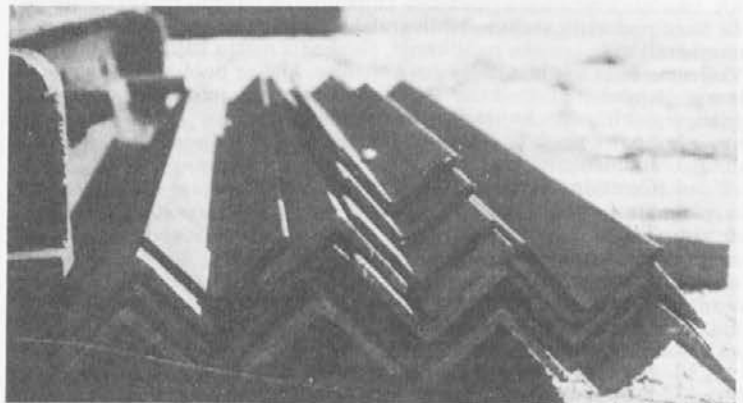
BUSINESSWIRE (610)
BUSINESS DATELINE* (635)
FINANCIAL TIMES FULLTEXT (622)
MLA FILINGS (548)
MCGRAW-HILL NEWS (600)
MERGERS (MERGERS)
NEWSWIRE ASAP* (649)
PR NEWswire (613)
REUTERS (611)
TRADE & INDUSTRY ASAP* (648)
TRADE & INDUSTRY INDEX* (148)

International Business Information

CANADIAN BUSINESS AND CURRENT AFFAIRS (262)
JAPAN ECONOMIC NEWSWIRE* PLUS (612)

Travel

OAG

DELUJOČA PISAVA

Človek si že od vsega začetka skuša olajšati življenje, se razbremeniti, da bi se mogel lotiti novih in novih podjetnosti. Do izumov pride nadarjenost, zato nekateri veliki ljudje bolj cenijo spočitost in čas za premišljanje kot stalno učenje in delo (A. Einstein). Za razbremenitev možganov smo si med drugim izmislili različne pisave in zapise, ki so spričevalo simbolnega življenja. Kjer gre za dolge čase in oddaljene kraje, so uporabniki zapisov lahko zelo različna bitja iz različnih dob zgodovine, človeške — ali pa tudi ne. Saj smo že vsi videli risbe, ki jih je leta 1972 odnesel v neizmerno veselje Pioneer (Začetnik) za obveščanje neznanih umnih sosedov.

Pismo s podobami ljudi, osončja, vodikovega atoma, frekvenc dokazuje skoraj popolno izrazno moč zakonov.

Že zdaj imamo toliko vrst zapisov, da bi jih težko kdo vse poznal. So vidni, nevidni, hitri, počasni, slišni, neslišni, otipljivi, neotipljivi. Nahajajo se na najrazličnejših snoveh ali v njih, občutimo jih s katerimkoli od čutil. Beremo pa jih lahko le, če poznamo ključ.

Vsak narisane podatke nekaj pove tistemu, ki ga je zmožen čutili in razumeti. Pove lahko zelo veliko: količino, kakovost, čas, kraj, zakaj, čemu... Zbudi nepričakovana čustva in misli, spodbudi k dejavnosti.

Pisava more storiti še več, kot da kaj pove, saj poznamo zapis, ki usmerja delo sonca na zemlji. Čudna pisava. Predpis še ljudi ne zbudi z lahkoto.

Res tudi nova pisava, ki jo zdaj spoznavamo, zaenkrat še ne more opraviti veliko fizikalnega dela. Toda podobno kot pismenost ali pisateljstvo je tudi ona — delujoča pisava — v razviti tehnologiji nepogrešljiva. Ker smo ljudje kovinske dobe, nam ne sme biti tuja pisava v kovinski spomin.

V zlitino, zmožno spominjanja, lahko vnesemo zapis oblike, ki naj jo ima izdelek, ko je ogret na dano temperaturo. Obstajata dve vrsti zlitin: prva si zapomni le obliko pred deformiranim stanjem (enosmerni učinek), druga pa tudi v deformiranem stanju (dvosmerni učinek).

Poglejmo to drugo vrsto zlitin. Izdelek določene oblike preoblikujemo po kaljenju, tj. v martenzitnem stanju. Ko ga nato ogrejemo za kakih 60° C (ali tudi manj, če želimo večjo trajnost, obstojnost proti staranju), se zadelj prehoda strukture v beta fazo naš predmet vrne v vročo nedeformirano obliko. To obličje ohrani po ohladitvi pod M_f temperaturo. Postopek deformacija — ogretje — ohladitev nekajkrat ponovimo in neprosto-voljni vajenec je zrel za pomočnika. Če ga zdaj po ogretju ohladimo na navadno, deformacijsko temperaturo, bo kar sam skočil v deformirano togo zamrznjeno po-

zo. Z nadaljnjim ogrevanjem in ohlajanjem se bo zviljal kot pravi mimik: med naravno (vročo, nedeformirano) in naučeno (deformacijsko) držo.

Kak pomen ima tako nenavadno korakanje kovine na ukaz toplotnih žarkov?

V satelitih delujejo zapahi (odpirala) iz tovrstnih kovin. Vsak tak zatič se premika natanko po predvidevanju npr. odpre postopek več kot dva milijonkrat. Nastopa v treh vlogah hkrati: kot termosenzor, ojačevalnik in rele. Če želimo, ga zaposlimo kot toplotni stroj, ki deluje brez svojega goriva.

Kirurgi vstavljaajo distančnike, plošče, sponke in napenjalne žice iz teh kovin dobrega spomina zato, ker zanesljiveje in šele tedaj, ko je treba, zavzemajo potrebne položaje in oblike.

V stavbni umetnosti velikih zgradb so tudi ventilatorji velikani. Njihovih žaluzij (polken), ki varujejo pred dežjem, ni možno avtomatsko zapirati ali odpirati s pomočjo bimetal, ker bi moral biti prevelik, da bi imel prostora zraven ventilatorja.

Privlačnost udobja najbrž marsikomu zbudi željo, da bi vpeljali spomin in avtomatizem v družbene zakone in dogovore, ki so za preprečevanje vojn najpomembnejši pisani viri. Morda pa bo vendar pametnejše, lažje in hitreje naučiti nas spoštovanja zakonov kot brezčutne stroje.

Mag. Franc Uranc

NOVE KNJIGE V STROKOVNI KNJIŽNICI

- 8421 Špiler, J.: Autocad 10.0. Lj 1989
- 8422 Ivanović, I.: Hladnovaljani lim. Bgd 1985
- 8423/1 Stanić, J.: Upravljanje kvaliteto proizvodnje. Bgd 1985
- 8424 Gregorič, M.: Plinski priročnik. 2. dopolnjeni ponatis. Jesenice 1988
- 8425 Tehnični plini. Jesenice 1988
- 8426 Dodajni materiali za varjenje. (Ponatis). Jesenice 1988
- 8427 Jerovšek, J. & V. Rus: Inovativno podjetje. Lj 1988 (Gospodarska založba)
- 8428 Drusany, V.: Varnostnotehnični priročnik. 3. dopolnjena in razširjena izd. Lj 1984
- 8429 Trstenjak, A.: Biti človek. Lj 1989
- 8430 Milošević, V.: Socialno delo. (I. natis). Lj 1989
- 8431/1987 Bibliografija zvaničnih publikacija SFRJ. Knjige. Serijske publikacije: 1987. Bgd 1988
- 8432 Pavičević, B.: Menica i ček. Bgd 1989. (Privredno pravni priručnik)
- 8433/1-3 Nemački 2000 S: prvi stepen. 1, 2, 3. Lj (1988)
- 3338/00.01, 1988 Annual book of ASTM standards. Section 00: Index. Philadelphia 1988
- 5000/768 Perovnik, V.: Primerjava kaljenja brzoreznega jekla BRM-1 v vakuumski peči in solni kopeli. Ravne 1989. (Strokovne nal. ŽR)
- 5000/769 Kurnik, B.: Količinski in cenovni pregled nabave osnovnih surovin v 1. polletju 1988. (S. l. 1989). (Strokovne nal. ŽR)
- 5000/770 Pratkanar, V.: Tržna analiza o upravičenosti investicije v sekundarno toplotno obdelavo. Ravne 1989 (Strokovne nal. ŽR)
- 5000/771 Apšner, M.: Centralno ogrevanje, upravna stavba ŽR, preureditev kletnih prostorov. Ravne 1989. (Strokovne nal. ŽR)
- 5000/772 Valtl, B.: Vloga materialne službe pri zagotavljanju... Ravne 1989. (Strokovne nal. ŽR)
- 5000/773 Perovnik, E.: Analiza likvidnosti. (S. l. 1989). (Strokovne nal. ŽR)
- 5000/774 Naveršnik, S.: Opis tozda Jeklovlek. Ravne 1989.
- (Strokovne nal. ŽR)
- 5000/775 Kavtičnik, D.: Tehnologija izdelave žice. Prevalje 1989. (Strokovne nal. ŽR)
- 5000/776 Oder, Z.: (Dokumentacija za izdelavo stiskalne omar...). Slovenj Gradec 1989. (Strokovne nal. ŽR)
- 8434 Hoyle, G.: High speed steel. (Ist. publ.). London (etc.) 1988
- 8435 Damjanović, B. & P. Damjanović: Autocad. 2. izd. Bgd 1988
- 8436 Kralj, Ž & R. Mihalič: Priročnik za uporabo PC računalnikov. 5., spremenjena in razširjena izd. Lj 1989
- 8437 Pantič, D.: Primena programa Symphony na personalnim računarima. Bgd 1989
- 8438 Biuković, L & M. Pepić in & S. Vučinić: Evropa za nas (1. izd.). bgd 1988
- 8439 Slovenska književnost. Lj 1982. (Leksikoni Cankarjeve založbe) (Književnost; 1)
- 8440 Literatura. 4. izd. Lj 1989. (Leksikoni Cankarjeve založbe)
- 8441 Geografija. 3. izd. Lj 1985. (Leksikoni Cankarjeve založbe)
- 8442 Družboslovje. 2., dopolnjena izd. Lj 1986. (Leksikoni Cankarjeve založbe)
- 8443 Dajković, J.: Englesko-srpskohrvatski i srpskohrvatsko-engleski rečnik sinonima i natanima s fonetskim izgovorom. 2. izd. Bgd 1986
- 8444 Merkač, M.: Problemi vodenja v računalniško podprtem informacijskem sistemu OZD: magistrsko delo. Lj 1989
- 8445 JUS-standardi i klasifikacije sekundarnih sirovina. Posebno izd. Bgd 1989
- 8446 Pissanetzky, S: Sparse matrix technology. London (etc.) 1984
- 8447 Prokopljevič, D.: Električna bušilica. Bgd 1984
- 8448 Rak, I.: Varilna tehnologija. Mbr 1981
- 8449 Szebeny, F. & L. Hackl. Korozija metala u teoriji i praksi. Bgd 1980
- 8450/1 Rudelić, D.: Elementi strojeva. D. l. Zgb 1971

Zlatka Strgar

INOVACIJE

V MARCU IN APRILU 1989

TOZD JEKLARNA

Vladu Macurju in sodelavcem je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 19.692.852 din za odpravo jedavca s pomočjo penete žindre. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 1.283.537.909 din. Pri delitvi so udeleženi Macur in Burja s 30 ter Lesnik in Klančnik s po 20 odstotki.

Francu Kosu in Romanu Plesniku je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 444.832 din za izdelavo novega priključka za cevi pri napravi za vpihovanje prašnih materialov v peč. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 8.566.000 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Stanku Bahunu, Leonu Proscencu in Franju Sakaču je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 22.254.330 din za zamenjavo ploščevine za krpanje in obzidanje elektroobločnih peči v obeh jeklarnah. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 331.771.200 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Petru Periču in Mirku Marinu je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 5.576.966 din za odpravo poroznosti pri jeklolitinah kvalitete 12 Mn. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 123.932.580 din. Pri delitvi sta udeležena Perič z 80 ter Marin z 20 odstotki.

Jožetu Habru je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti 6.134.470 din za zamenjavo daljinsko vodenih parnih ventilov na vakuumski napravi. Z inovacijo je bil ustvarjen enkratni povečani dohodek, ki je znašal 125.853.540 din.

Av gustu Balantu je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 1.006.910 din za predelavo notranjih zlivkov. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 11.187.922 din.

Marjanu Gerdeju in Stanku Bahunu je bilo dodeljeno enkratno pavšalno nadomestilo v višini 40 % poprečnega OD, to je 820.436 din za rekonstrukcijo avtomatskih klešč na žerjavu 80 KN. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Andreju Lesniku, Savu Burji in Mirku Bariču je bilo dodeljeno peto nadomestilo v vrednosti 217.350 din za nadomestitev polovice filtrskega pepela s prahom iz vakuumske cevi pri pokrivanju taline. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 4.830.000 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Antonu Bertalanču, Andreju Rotovniku in Maksu Svcu je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 7.502.853 din za izdelavo vodohlapnih

kablov za visokotokovne obremenitve. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 143.485.428 din. Pri delitvi so udeleženi Bertalančič s 70, Rotovnik z 20 ter Svc z 10 odstotki.

Branku Krautbergerju in sodelavcem je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 18.899.110 din za izboljšavo na vakuumskih pečeh. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 646.104.672 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Alojzu Potočniku in Francu Paradižu je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 486.855 din za izvedbo pocenitve obdelave uteži. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 10.819.000 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Francu Gostenčniku III in Antonu Soviču je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 4.722.902 din za spremembo obzidave VF ponovc na 2 t peči. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 104.953.376 din. Pri delitvi sta udeležena Gostenčnik s 60 ter Sovič s 40 odstotki.

Stanku Bahunu in Viljemu Štifterju je bilo dodeljeno tretje pavšalno nadomestilo v višini 170 % poprečnega OD, to je 3.260.670 din za predlog sušenja peska z izkoriščanjem akumulirane toplote jeklarske ponovce. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Romanu Plesniku je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 2.974.310 din za rekonstrukcijo zunanjih drogov za odpiranje zamaškov ponovc. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 40.749.576 din.

Stanku Triglavu in sodelavcem je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 940.608 din za spremembo formata ingotov jekla iz Pk 2 sp iz V-13 na V-20. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 73.928.113 din. Pri delitvi so udeleženi Triglav, Rozman, Karada in Skalič z 20 ter Kovač in Pušnik s po 10 odstotki.

Alfonzu Polajnerju je bilo dodeljeno prvo pavšalno nadomestilo v višini 90 % poprečnega OD, to je 2.301.650 din za izvedbo optimizacije regulacije elektrod na 5 t EOP.

Alojzu Božiču in Darku Poberžniku je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti 2.945.443 din za predelavo uvoženih potenciometrov. Z inovacijo je bil ustvarjen enkratni povečani dohodek, ki je znašal 65.454.288 din. Pri delitvi sta udeležena Božič s 85 ter Poberžnik s 15 odstotki.

Av gustu Hrovatu, Dušanu Gracelj in Bojanu Ferku je bilo dodeljeno enkratno pavšalno nadomestilo v višini 50 % poprečnega OD, to je 1.278.695

din za izboljšavo na hladilnem sistemu. Pri delitvi so udeleženi Hrovat z 80 ter Gracelj in Ferk z 10 odstotki.

Marku Pavšetu je bilo dodeljeno prvo pavšalno nadomestilo v višini 200 % poprečnega OD, to je 5.144.780 din za zamenjavo AR šobe na VAD ponvah.

Francu Čuješu je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti 7.765.880 din za zamenjavo opeke 2 P10 in 2 P24 z novo 3 P 10. Z inovacijo je bil ustvarjen enkratni povečan dohodek, ki je znašal 89.129.064 din.

Stanku Bahunu in Viljemu Štifterju je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 6.942.838 din za izdelavo VOD in VAD argonskih školjk s srajčkami. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 221.237.208 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

TOZD JEKLOLIVARNA

Otmartju Lešu, Marjanu Arnoldu in Darku Zvikartu je bilo dodeljeno peto — zadnje nadomestilo v vrednosti 433.820 din za prestavitvev 500 kg peči ELIN iz stare minilivarne v novo halo. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 9.640.475 din. Pri delitvi so udeleženi Leš s 40 ter Arnold in Zvikart s po 30 odstotki.

Ivanu Hajnžetu, Milanu Ferariču in Marjanu Vončini je bilo dodeljeno peto — zadnje nadomestilo v vrednosti 1.047.578 din za izboljšavo filtrov za odpravevanje. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 11.639.760 din. Pri delitvi so udeleženi Hajnžec s 30 ter Ferarič in Vončina s po 35 odstotki.

Jožetu Rozmanu je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 8.159.520 din za uvedbo varjenja plošč Ni-Hard. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 90.661.310 din.

Jožetu Skledarju in Juriju Glavici je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 13.435.220 din za osvojitvev proizvodnje udarnih plošč iz posebne litine. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 406.180.350 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Jožetu Skledarju in Ivanu Naraločniku je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 5.236.142 din za spremembo odrezovanja nalitkov pri kvaliteti SBL. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 116.358.729 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Jožetu Šapku in Jožetu Soviču je bilo dodeljeno prvo in drugo pavšalno nadomestilo v višini 80 % poprečnega OD, to je 2.395.672 din za spremembo izdelave ulitkov. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Jožetu Soviču in Jožetu Šapku je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v višini 80 % poprečnega OD, to je 1.009.341 din za izvedbo vrtnja zračnic v formo z jeklenim profilom = 10 mm. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Janezu Snajderju, Poldu Močniku in Jakobu Babinu je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 345.686 din za izdelavo podstavka trna in čepov za podstavke vlivkov. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 12.239.906 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

TOZD VALJARNA

Tomislavu Šaterju in sodelavcem je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 19.715.077 din za spremembo tehnologije v valjarni za izdelavo vložka za ploščate profile pri orodnih jeklih. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 960.138.373 din. Pri delitvi so udeleženi Šater in Čegovnik s 26 ter Rotovnik, Pungartnik in Mlakar s po 16 odstotki.

Stanku Triglavu in sodelavcem je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 16.818.938 din za rekonstruiranje tesnjenja pokrovov na ELPIT pečeh. V

tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 1.018.221.160 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Dušanu Posediju in sodelavcem je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 9.060.526 din za racionalizacijo žarjenja kolobarjev in palic. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 210.441.174 din. Pri delitvi so avtorji udeleženi z odstotki od 4 do 40.

Stanku Gorenšku in Petru Štehnariku je bilo dodeljeno peto nadomestilo v vrednosti 16.372.590 din za izboljšavo vpenjalnih čeljusti na centromaskinih. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 181.917.696 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Jovanu Đuriču in Štefanu Skitku je bilo dodeljeno četrto pavšalno nadomestilo v višini 130 % poprečnega OD, to je 3.324.610 din za izdelavo zaščite za mehe na 1. in 2. ogradiju srednje proge. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Stanku Triglavu in sodelavcem je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 30.412.993 din za spremembo formata ingotov jekla iz Pk 2 sp iz V-13 in V-20. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 2.570.132.448 din. Pri delitvi so udeleženi Triglav, Rozman, Karada in Skalič z 20 ter Kovač in Pušnik s po 10 odstotki.

Tomislavu Šaterju in sodelavcem je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 18.643.370 din za spremembo tehnologije pri profilih za ventiliska, orodna in ognjeodporna jekla. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 951.596.472 din. Pri delitvi so udeleženi Šater s 25, Mlakar in Pungartnik z 20, Rotovnik s 15 ter Šetina in Hartman s po 10 odstotki.

Vitu Petriču je bilo dodeljeno enkratno pavšalno nadomestilo v višini 160 % poprečnega OD, to je 3.760.390 din za izdelavo varilnih klešč za rezanje in varjenje odpadnega materiala.

TOZD KOVAČNICA

Dragu Klančniku in Alojzu Ferku je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 996.649 din za rekonstrukcijo sklopke za pogon voza pri pečeh v kovačnici. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 22.147.748 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Štefanu Pečniku in sodelavcem je bilo dodeljeno peto — zadnje nadomestilo v vrednosti 4.145.792 din za izboljšavo hlajenja na zalagalnem in razlagalnem stroju. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 46.064.350 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Rajku Čegovniku, Andreju Kokalju in Ivanu Pungartniku je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 9.804.210 din za spremembo plana vtikov. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 244.597.158 din. Pri delitvi so udeleženi Čegovnik s 45, Kokalj s 25 ter Pungartnik s 30 odstotki.

Zoranu Golobu in sodelavcem je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 1.685.320 din za uvedbo maksimalne izkoriščenosti rezkalnih plošč premera 1500 mm. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 23.878.400 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Alojzu Hrašniku, Jožetu Podbevšku in Dragu Klančniku je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti 7.249.220 din za rekonstrukcijo tesnjenja na 1200 in 1800 t stiskalnicah. Z inovacijo je bil ustvarjen enkratni povečani dohodek, ki je znašal 161.093.812 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Viljemu Irmanu in sodelavcem je bilo dodeljeno peto nadomestilo v vrednosti 15.037.450 din za zamenjavo obzi-

dave dna krožne peči v avtomatski kovačnici. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 375.769.485 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Stefanu Pečniku in sodelavcem je bilo dodeljeno peto nadomestilo v vrednosti 4.974.950 din za izboljšavo mazanja na rezalki. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 55.277.220 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Stefanu Pečniku in sodelavcem je bilo dodeljeno peto nadomestilo v vrednosti 21.588.116 din za izboljšavo na zalagalnih valjnicah. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 239.534.620 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Albinu Čebularju in sodelavcem je bilo dodeljeno tretje pavšalno nadomestilo v višini 100 % poprečnega OD, to je 2.557.390 din za izboljšavo na zalagalnem stroju. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

TOZD JEKLOVLEK

Jožetu Zorčiču in Mihaelu Juraku je bilo dodeljeno doplačilo enkratnega nadomestila v višini 10 % poprečnega OD za izdelavo dodatne izvrtine na ravnalnih valjih. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Janku Mithansu, Borutu Mlinarju in Ivani Čreslovnik je bilo dodeljeno peto — zadnje nadomestilo v vrednosti 3.647.457 din za predelavo vleženja. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 81.054.590 din. Pri delitvi so udeleženi Mithans s 85, Mlinar s 10 ter Čreslovnikova s 5 odstotki.

TOZD KALILNICA

Blažu Oblaku in Vojku Karnerju je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 88.690 din za uvedbo načina zalaganja valjev. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 1.970.870 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

TOZD STROJI IN DELI

Mihu Hovniku, Alojzu Strmčniku in Francu Jeseničniku je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 7.499.057 din za izdelavo priprave za ravnanje členkov na stiskalnici. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 166.645.716 din. Pri delitvi so udeleženi Hovnik in Strmčnik s 40 ter Jeseničnik z 20 odstotki.

Jožetu Danijelu je bilo dodeljeno enkratno pavšalno nadomestilo v višini 40 % poprečnega OD, to je 810.440 din za izdelavo ročice za nastavitve hitrosti krožne žage.

Ivanu Razdevšku in Andreju Erjavcu je bilo dodeljeno peto nadomestilo v vrednosti 668.917 din za izdelavo priprave, s katero je možno vpenjati zadnjake na globinskem vrtnalnem stroju. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 14.864.816 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

TOZD TSD

Ivanu Komeričkiju je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 851.830 din za izdelavo priprave za izdelavo podložk. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 18.929.620 din.

Niku Ivartniku je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 1.644.390 din za izdelavo priprave za graviranje skale za grobo nastavitve na »ogradi«. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 18.271.000 din.

Dušanu Lukančiču in sodelavcem je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 2.762.112 din za izdelavo rezkarja z vložki in TK ploščicami. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 63.380.270 din.

Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Jožetu Svenšku je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 239.660 din za izdelavo priprave za montažo zobov na »blok odprtine«. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 3.396.611 din.

Milanu Vivodu je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 1.186.920 din za izdelavo priprave za porezovanje matic M 20 x 1,5. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 13.353.050 din.

Danilu Golobu je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 1.846.630 din za izdelavo priprav, s katerima je skrajšal montažo delov na pokrove odprtine. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 20.518.094 din.

TOZD INDUSTRIJSKI NOŽI

Adiju Pustoslemšku in sodelavcem je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 3.186.545 din za izdelavo diskov Ø 1600. V prvem letu uporabne inovacije je bil povečan dohodek tozda za 70.812.106 din. Nadomestilo si delijo Pustoslemšek s 40, Kamnik s 25, Gnamuš in Šušelj s 15 ter Senica s 5 odstotki.

Maksu Pušniku je bilo dodeljeno peto nadomestilo v vrednosti 1.004.750 din za spremembo tehnologije kaljenja tankih nožev. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 11.163.942 din.

Maksu Pušniku je bilo dodeljeno drugo in tretje pavšalno nadomestilo v višini 60 % poprečnega OD, to je 3.068.860 din za prihranek kalilnega olja z odtočno cevjo.

Jožetu Kolarju in sodelavcem je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 11.943.011 din za optimiranje vložne dimenzije za grafične nože. V četrtem letu uporabne inovacije je bil povečan dohodek tozda za 284.071.040 din. Pri delitvi so udeleženi Kolar s 30, Gnamuš, Kramer in Šušelj z 20 ter Tonetova z 10 odstotki.

TOZD PNEVMATIČNI STROJI

Jožetu Kordežu je bilo dodeljeno peto nadomestilo v vrednosti 40.130 din za spremembo tehnologije izdelave bata 307 008. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 891.800 din.

Alojzu Petriču je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 3.704.600 din za spremembo tehnologije struženja cilindrov GK 22. V tretjem letu uporabne inovacije je bil povečan dohodek tozda za 41.162.260 din.

Miranu Herčku je bilo dodeljeno prvo pavšalno nadomestilo v višini 60 % povprečnega OD, to je 1.130.970 din za spremembo tehnologije krivljenja pri upogibanju priključka cevi za vodo.

Ludviku Merzdovniku je bilo dodeljeno enkratno pavšalno nadomestilo v višini 40 % poprečnega OD, to je 615.330 din za izdelavo cilindra na globinskem vrtnalnem stroju s pomočjo dodatne vpenjalne priprave.

Marjanu Lečniku in Francu Potočniku je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 295.003 din za spremembo tehnologije izdelave polznih koles. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 6.555.627 din. Pri delitvi sta udeležena Lečnik z 90 ter Potočnik z 10 odstotki.

Ivanu Gorinšku je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 3.063.490 din za izdelavo priprave za rezkanje utorov. V tretjem letu uporabne inovacije je bil povečan dohodek tozda za 34.038.738 din.

Feliks Smolarju je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 575.140 din za izvedbo rekonstrukcije vrtnalnega stroja za slepe izvrtine. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 12.780.801 din.

Darku Ravlanu in Martinu Brežnjaku je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v

vrednosti 1.700.520 din za obdelavo oblih navojev. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 37.789.334 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Damijanu Kotniku in Darku Jevšnikarju je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v višini 20 % poprečnega OD, to je 255.740 din za izdelavo štanice za rezanje Ag-lota. Nadomestilo si delita na polovico.

Alojzu Pečniku je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v višini 90 % poprečnega OD, to je 1.941.990 din za konstrukcijo sklopke rotacijskega agregata.

TOZD VZMETARNA

Herti Strgar in Danilu Rezarju je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 879.088 din za izboljšavo pri krivljenju vzmeti. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 9.767.648 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Vladu Mihinu, Petru Šnajderju in Mirku Gorinšku je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 11.636.125 din za konstrukcijsko spremembo oblike srčnega vijaka pri vzmeteh iz ploščate v okroglo obliko. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 263.819.746 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

Jožetu Času in Alojzu Klančniku je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 13.375.149 din za prihranek energije na plinskih ogrevnih pečeh in električne energije na napustnih pečeh na kalilnih linijah s prehodom na trizmenko delo. V četrtem letu uporabne inovacije je bil povečan dohodek tozda za 379.782.128 din. Pri delitvi sta udeležena Čas s 70 ter Klančnik s 30 odstotki.

Vladu Mihinu je bilo dodeljeno drugo nadomestilo v vrednosti 3.135.730 din za spremembo tehnologije površinske zaščite vzmeti. V drugem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 71.616.536 din.

TOZD TRO

Ivanu Modreju je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 4.470.920 din za spremembo rezanja vretenjskih orodij. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 49.676.867 din.

Viliju Kramolcu, Janezu Voglu in Bojanu Jehartu je bilo dodeljeno prvo nadomestilo v vrednosti 1.924.780 din za izdelavo vpenjalne celjusti, ki omogoča razrez surovecev. V prvem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 17.822.033 din. Pri delitvi so udeleženi Kramolec in Vogel s 40 ter Jehart z 20 odstotki.

Albinu Dretniku je bilo dodeljeno peto nadomestilo v vrednosti 1.141.890 din za izdelavo vpenjalne priprave za brušenje oboda na zvončastih nožih za tanjšanje usnja. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 12.687.721 din.

Jakobu Paradižu in Martinu Novaku je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 772.748 din za izboljšavo rezkanja knjigoveznih nožev. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 17.172.194 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

TOZD KOVINARSTVO

Petru Lojenu je bilo dodeljeno peto — zadnje nadomestilo v vrednosti 182.640 din za izboljšavo rezkanja nožev. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 4.058.600 din.

TOZD MONTER

Danilu Kordežu, Francu Pšeničniku in Rajku Rožeju je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 258.390 din za izdelavo šablone za nastavitve ekscentrov. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 5.742.000 din. Nadomestilo si avtorji delijo na enake dele.

TOZD ARMATURE

Ivanu Dravčbaherju in Stanislavu Šrajnerju je bilo dodeljeno enkratno nadomestilo v vrednosti 4.065.532 din za spremembo tehnologije pri rezkanju stremen. Z inovacijo je bil ustvarjen enkratni povečani dohodek, ki je znašal 47.451.578 din. Pri delitvi sta udeležena Dravčbaher s 75 ter Šrajner s 25 odstotki.

Marjanu Lauku je bilo dodeljeno četrto nadomestilo v vrednosti 918.970 din za izdelavo vpenjalne priprave za vpenjanje ohišij ventilov. V četrtem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 20.421.547 din.

Stanislavu Šrajnerju je bilo dodeljeno peto nadomestilo v vrednosti 2.626.970 din za izboljšavo vpenjalne priprave za obdelavo ohišij krogelnih pip in zasunov. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 29.188.553 din.

TOZD ENERGIJA

Srečku Pencu in Antonu Pečniku je bilo dodeljeno peto nadomestilo v vrednosti 4.163.428 din za obnavljanje gredi rotorjev na vročevodnih črpalkah. V petem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 92.520.624 din. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

TOZD ETS

Francu Rusu, Ivanu Marchiottiju in Milanu Miklavcu je bilo dodeljeno tretje nadomestilo v vrednosti 16.238.910 din za izvedbo mikroročalniškega vodenja toplotne obdelave in ograjvanja v plinskih pečeh z domačim procesorjem. V tretjem letu uporabe inovacije je bil povečan dohodek tozda za 438.158.799 din. Pri delitvi so udeleženi Rus in Marchiotti s 40 ter Miklavc z 20 odstotki.

TOZD KOMERCIALA

Marjanu Zerdonerju in Milanu Sudarju je bilo dodeljeno enkratno pavšalno nadomestilo v višini 50 % poprečnega OD, to je 1.278.690 din za izdelavo nosilnega jarma. Nadomestilo si avtorja delita na polovico.

Bojana Vrhovnik

IZ NAŠIH KRAJEV

KS LEŠE:

ČESAR NE BOMO STORILI SAMI...

Koledar 1989 se je že pošteno zavrtel in že smo prek polovice leta. Če bi hotel čim krajše strniti dogajanje v prvi polovici leta v naši krajevni skupnosti, bi lahko dejal, DOBRO — to pomeni, če je bilo kje odlično, je bilo kje tudi zadostno.

Kje vidimo svoje delo uspešno? V organih krajevne skupnosti smo dokaj široko in ambiciozno zastavili plan dela. Na razširjeni seji v januarju smo zapisali: dokončanje ceste Vušič—Velunšek, kanalizacija zahodnega dela Leš, sanacija plavov in popravilo glavne ceste Prevalje—Leše, telefoni, kabelska televizija itd.

Po pol leta že vidimo, da bo od tega plana realizirano bore malo, vse se namreč začne in konča pri finančnih sredstvih. Ta so takšna, da lahko upamo na dokončanje ceste Vušič—Velunšek, pa še zanjo ne vemo, ali bo dobila asfaltirana. Tudi dela na kanalizaciji najbrž ne bodo mogoča, saj zanje nimamo denarja, četudi bi naj bila to prednostna naloga in imamo celo odločbo medobčinskih inšpekcijskih služb, da naj bi z gradnjo začeli že v juniju.

Telefonija je bila sprva predvidena samo kot začetek akcije, po naključju pa se je prav ta akcija najbolj razmahnila. Po dokaj ugodni ceni smo pri Elektro Zagreb s posredovanjem slovenjgriške PTT enote prišli do novega zemeljskega kabla za 150 naročnikov. Vseeno pa je znesek za 60 naročnikov, kolikor se jih je prijavilo za telefon, velika obremenitev, glede na ceno v dolini prav gotovo še enkrat večja, pravim — prav gotovo, ker dokončne cene, dokler da bodo zazvonili telefoni, še ne vemo. Sedaj smo nekako na tretjini poti, kabel smo kupili, v jeseni nas

čaka polaganje in glede na težaven teren bo treba vložiti ogromno lastnega dela, če si hočemo vsaj malo znižati stroške. Na spomlad bi potem enota PTT Slovenj Gradec dokončala še telefonsko mrežo v samem kraju.

Naj bo ta zapis tudi apel delovnim organizacijam, da nam priskočijo na pomoč s finančnimi sredstvi. Naši krajanji in delavci niso sami krivi, da živijo v odmaknjem kraju, zaradi tega telefon ni luksuz, ampak že kar nujna potreba, saj nas bo zblížal z dolino in nam skrajšal razdalje, ki nas sedaj ločujejo. Zavedamo se, da nam čas ni naklonjen, kljub temu pa upamo, da le ne trkamo zaman na vsa vrata, saj smo s skupnimi močmi bili kos mnogim zaprekam in bomo tudi tej.

Če preskočim komunalne težave, razna žarišča odpadkov, na katera ne moremo biti ponosni, potem je omembe vredna še akcija za gradnjo zbiralnice mleka, ki jo bo postavila s pomočjo naših kmetov zadruga Trata Prevalje. Razgrnili smo tudi načrt gradnje garaž, urbanističnega urejanja srednjega dela Leš, ki pa zaradi nerazčiščenih pojmov lastništva ne poteka tako, kot smo planirali.

Popolnoma na drugem področju smo člani KUD Leše s svojim delom, načrti in hotenji. Letos smo odigrali 14 predstav izvirne igre TEMNI TRENUTKI in če sem kljub temu, da sem avtor dela in še režiser po vrhu, lahko objektivni, potem bi zapisal samo to, da smo kljub nekaterim pomanjkljivostim besedila in uprizoritve bili lepo sprejeti na odrih v naši dolini. Žal pa čas satelitske televizije in padanja standarda kulturi ni naklonjen, in so mnoge dvorane ostajale na pol prazne. To seveda ni samo naš

problem. Razveseljuje dejstvo, da skupina ostaja skupaj, da živijo njeni člani za društvo, da so za delo pripravljivi dati mnogo svojih prostih ur. Našemu mentorju tov. Francu Gutmanu se je na zaključni slovesnosti zahvalil že naš predsednik društva, morebiti pa vendar kot režiser vem najbolje, koliko je bila njegova pomoč zame in za skupino dobrodošla. Upamo, da bomo tako sodelovali še več let.

Seveda to ni vse na področju kulture. Ker smo mnogo dela vložili v igro, je ostala dejavnost na drugih področjih malce okrnjena. To vrzel je zelo uspešno zapolnil naš šolski pevski zbor, ki ga vodi Blaž Pavlinec in pa seveda obe tovarišici na naši podružnični osnovni šoli. Da ne naredim krivice, moram omeniti še oddelek našega vrta. Na vseh proslavah so sodelovali po svojih sposobnostih in močeh. Ne poznam razmer drugod v dolini, ampak upam si trditi z vso odgovornostjo, da bi tako uspešno povezavo šole in kraja lahko dali za zgled mnogim. More-

biti to včasih premalo poudarjamo in je to že samoumevno, toda še se spominjam časov, ko to ni bilo tako, zato znam to ceniti še bolj.

Prav KUD je v zadnjem obdobju gonilna sila za vse druge družbenopolitične organizacije in društva, ki žal ne stopajo po naši poti. Kar žal mi je za životarjenje v KK SZDL, v športnem društvu Partizan, ki je znal biti včasih gonilna sila mladih v kraju. Danes se mladi zbirajo po vogalih, svojo mladostno energijo trošijo za brezciljne debate in vožnje z motornimi kolesi, nogometno igrišče pa prerašča trava.

To je druga plat naše vsakdanjosti, o njej sicer ne govorimo toliko, četudi bi resnici na ljubo morali še več. Toda človeško gledano: rajši se vidimo v lepši luči. Če bi le bilo to povsod, potem bi naša društva in organizacije vendarle bolj smelo zakoračile v skupen plug, ki orje v kraju. Izkušnje nas neusmiljeno uče: česar ne bomo storili sami, tega nam ne bo naredil nihče.

Rudi Mlinar

O STEKLINI NA KOROŠKEM

Steklina je star spremljevalec človeštva. Javlja se v večjih ali manjših intervalih v različnih predelih sveta. V Sloveniji je dalj časa ni bilo. Prve primere smo zasledili spet leta 1979 v občini Ravne na Koroškem (razširila se je iz sosednje Avstrije). Od takrat dalje je naš stalen gost, žal zadnje leto spet v porastu.

Z večanjem števila steklih živali se veča nevarnost okužbe za ljudi, pa tudi v desetih letih smo se na steklino že tako navadili, da nanjo radi pozabimo celo v najbolj kritičnih trenutkih. Velikokrat iz usmiljenja pomagamo bolni živali in niti za hip ne pomislimo, da je lahko ta, sicer human korak za nas usoden.

Pogovarjali smo se s strokovnjaki našega področja, ki so tako ali drugače povezani s steklino. Vsi so bili enotni, da je nujno potrebno na steklino spet opozoriti, da se bomo ljudje znali in mogli obvarovati pred okužbo z nevarnim virusom.

Veterinarski inšpektor iz uprave inšpekcijskih služb v Dravogradu nam je posredoval **podatke o gibanju stekline na našem področju**, iz katerih je razvidno število poslanih živali na preiskavo na steklino in rezultate preiskav po občinah od 1. 1. do 10. 5. 1989.

V občini Dravograd so odkrili tri stekle lisice in enega psa, v občini Radlje 8 steklih lisic in enega jazbeca, v občini Ravne 6 steklih lisic in v občini Slovenj Gradec tri stekle lisice in enega steklega psa.

Podatki opozarjajo na resno ogroženost našega območja. Posebej zaskrbljujoče je število pozitivnih živali v občini Radlje in Slovenj Gradec in dva primera psov. Pes in mačka sta namreč v stalnem stiku s človekom, zato sta mu tudi najbolj nevarna.

Kaj je pravzaprav steklina?

To je nevarno virusno obolenje, ki se širi med divjadjo, okužijo pa se lahko tudi domače živali (pes, mačka, krava, konj...) in človek. Stekle živali prenašajo virus v glavnem s slino. Človek se največkrat okuži prek vgrizne rane, redkeje pa na drug način (če pes liže roko gospodarju, pri odiranju kože itd.) Bolezen se vselej konča s smrtjo.

Kako se obvarujemo stekline?

Skrbimo za redno cepljenje psov, starih nad 4 mesece; mlajše pse in mačke zapiramo, da ne pridejo v stik s steklo živaljo.

— Izogibamo se sumljivih in nepoznatih živali oz. o njih takoj obvestimo lovce ali veterinarsko službo.

— Po gozdu hodimo z gorjačo, da se lahko obranimos morebitnih napadov pobesnele živali.

— Pozorni smo na spremembe v obnašanju naših ljubljencev (psov, mačk...)

— V primeru vgriza živali takoj ukrepamo! (glej prvo pomoč pri vgrizu!)

— Če smo med ogroženimi (veterinarji, lovci, preparatorji), poskrbimo za zaščitno cepljenje.

Kdaj posumimo, da je žival stekla?

Pozorni postanemo, če opazimo:

— pri psu:

spremembe v obnašanju (čemerčnost, neposlušnost, razdražljivost, vsiljivo dobrikanje, zatečejo se v kot in se ne zmenijo za lastnika;

— pri mački:

ne zmenijo se za lastnika, zatečejo se v kot in se ne reagirajo na okolico, če jih vznemirjajo, napadajo, se kar naprej derejo, mijavkajo...

— pri divjih živalih: (lisice, srne...)

sumljive postanejo, če izgubijo

svojo plahost, torej takrat, ko jih opazimo na neobičajnih mestih (v naselju, na dvorišču itd.)

Opisali smo le začetne znake bolezni, vsi kasnejši so tako očitni in vidni, da lahko na kratko zabeležimo: **IZOGIBAJTE SE BOLNIM IN ONEMOGLIM ŽIVALIM** oz. vsako bolno in onemoglo žival štejte za steklo! Ob tem je dobro vedeti tudi to, da lahko bolezen začetne znake obide in se že takoj pokaže v vsej svoji veličini (paralizirane mišice).

Veterinarji in lovci zoper stekline

Člani lovskega društva imajo nalogo iz lovišč odstraniti vse sumljive (tudi potepuške) in bolne živali. Trupla morajo dostaviti področni veterinarski službi. Medobčinska veterinarska služba zbira trupla in jih občasno pošilja na pregled v Ljubljano. V primeru, kjer je bil poškodovan (vgriznjen, popraskan, oslinjen ...) človek, se žival pošlje v preiskavo takoj, izvid pa je znan že v 24. urah.

Ce je pozitiven, poškodovanca takoj napotimo v antirabično ambulanto.

Antirabična ambulanta pri higiensko-epidemiološki službi ZD Ravne zdravstveno pregleda vse osebe, ki so bile napotene v ambulanto zaradi kontakta s sumljivo

ali bolno živaljo. Po potrebi jih tudi cepi. Letos so jih cepili že 21.

Pri tem ne moremo mimo dejstva, da je velikokrat ravno lahkomyšelnost in nevednost kriva, da pridemo v stik z bolno živaljo. Stroški cepljenja so ogromni. Zadnja cena se je gibala okrog 900.000 din na osebo. Ta denar bi se lahko verjetno veliko bolj pametno porabil kje drugje ...

Dr. Negovetičeva, specialistka spl. higijene, ob tem poudarja nujnost zdravstvene vzgojenosti ljudi, kajti le dobro vzgojen in osveščen človek se bo znal obvarovati infekcije.

Prva pomoč pri vgrizu živali

1. Pusti, naj kri nekaj časa teče iz vgrizne rane.

2. S sterilno gazo ali s prelikanim čistim robcem obriši slino iz okolice vgrizne rane in sicer proč od rane (ne prek nje ali vanjo.)

3. Spiraj rano z raztopino blagega razkužila (asepsol, dezol ...) ali z raztopino blage milnice.

4. Nato izperi vgrizno rano s hladno tekočo vodo in jo sterilno obveži.

5. Poškodovanca takoj napoti v najbližjo zdravstveno ustanovo zaradi nadaljnje oskrbe rane in zaradi morebitnega cepljenja proti steklini. Referat za zdravstveno vzgojo

katero dejavnost v kraju upadlo, se število udeležencev na teh pohodih vsako leto poveča. To dokazuje, da so spremenjene metode dela, ki jih je uvedlo sedanje vodstvo ZRVS, obrodile sadove. Prej je bila dejavnost ZRVS strogo vojaško usmerjena in ljudje niso radi sodelovali. Odkar so to dejavnost, ki naj člane usposablja tudi za pomoč v miru, ob naravnih nesrečah, požarih in podobnem, sprostiti strogih okvirov in jo popestrili z družabnostjo in kulturnimi nastopi, je postala zanimiva za člane in za druge.

Pohod vsako leto končajo s kulturno prireditvijo. Ker ne morejo plačati dragih poklicnih skupin ali posameznikov, povabijo mlade, ki radi sodelujejo. Kakovosti pa jim tudi ne moremo odrekati, od letošnjih nastopajočih vsaj ne skupini Gaudeamus, ki se je pred nekaj dnevi izkazala na medobčinskem srečanju plesnih skupin.

Mojca Potočnik

VLADO NOVINŠEK

V nemi žalosti se poslavljamo od pokojnega, ki še ni dopolnil 42 let.

Rodil se je l. 1947 na Ravnah. V družini je bilo več otrok, zaslužek ne velik. Po osnovni šoli se je izučil za strojnega ključavničarja in se zaposlil v železarni v tozdu Pnevmatični stroji kot monter pnevmatičnih in vrtnih kladiv.

Ob delu je uspešno dokončal delovodsko šolo. Zagnan za napredek kolektiva se je nenehno izpopolnjeval in postal referent za samoupravo, kadrovske zadeve in OD v tozdu.

Vsi, ki smo Vlada poznali, smo v njem čutili močno osebnost. Od njega se je bilo mogoče veliko naučiti, od osebnosti in požrtvovalnosti do vdanosti združenemu delu. Razdajal se je za velike ideale, za uresničitev napredka. To mu je bila spodbuda za opravljanje različnih samoupravnih in političnih funkcij.

Ceprav je bila njegova življenjska pot kratka, je bila polna ustvarjalnosti in odgovornosti, polna visoko zastavljenih ciljev, ki pa jih ni mogel uresničiti zaradi bolezni.

Ko se poslavljamo od sodelavca, običajno vrednotimo vidna de-

janja in zasluge, ki so po človeški oceni merilo za življenjsko delo. Vendar smo pri tem nedosledni, kajti blaginja družbe ni zrasla le na velikih dejanjih posameznikov, temveč na mnogoterih žrtvah skritih, malo opaznih članov družbe, ki pa so kljub temu vredne enakega spoštovanja. Pokojni Vlado je bil eden teh, predan kolektivu, doma pa skrben družinski oče, eden v milijonih tistih, ki jim pripadamo tudi mi vsi.

Zato kličemo: hvala ti za vse, kar si nam dal. Med nami ostaja v spominu kot plemeniti tovariš in pogrešali te bomo vsi.

Vsem žalujočim, posebno ženi in hčerki ter trugim sorodnikom izrekam iskreno sožalje v imenu sodelavcev in družbenopolitičnih organizacij tozda Pnevmatični stroji.

Naj ti bo lahka koroška zemlja!

FRANC REPNIK

Rodil se je 12. 2. 1937 v Gradišču pri Slovenj Gradcu. Po osnovni šoli se je izučil za mizarja in dobil delo v Lesno industrijskem podjetju v Slovenj Gradcu.

Leta 1966 se je zaposlil v Železarni Ravne kot gasilec in opravil ustrezno šolo. Da bi bil več z družino, se je leta 1975 zaposlil v Nami, leto kasneje v Lesni Slovenj Gradcu.

Leta 1980 se je vrnil v železarno. Le kratko je delal v tozdu Pnevmatični stroji kot strugar na revolverški strožnici. Iz zdravstvenih razlogov (postal je invalid 3. kategorije) je moral tudi to delo pustiti. Tako se je z novim letom 1981 zaposlil v Delovni skupnosti za računovodstvo kot knjigovodja konti popisa, kar je ostal do smrti.

Ustvaril si je družino in dom, toda usodna bolezen mu je pred trinajstimi leti vzela sina Branka. Ali je to izgubo kdaj zares prebolel, ni pokazal. V srednjih letih se je tudi njemu začelo zdravje krhati.

Zanesljiv pri svojem delu, razumevajoč in tovariški je imel rad svoje službene zadolžitve, rad je imel družino in rad je imel gore. Tja je zahajala po mir in tišino, tam je umrl.

Pred smrtjo molče sklonimo glavo in počastimo spomin dobrega delavca in človeka.

Sodelavci Delovne skupnosti za računovodstvo izrekajo ženi, hčerki in drugim sorodnikom iskreno sožalje.

POHOD PO PREŽIHOVI POTI OB DNEVU OF

Odbor Zveze rezervnih vojaških starešin Ravne II je letos 23. aprila znova organiziral pohod svojih članov in njihovih družin. Medtem ko so lani šli na Tolsti vrh, so se letos namenili po znani smeri — Prežihovi poti.

Udeleženci, zbralo se jih je čez 100, so se zbrali na Šancah in krenili čez Preški vrh, na Rimski vrellec ter mimo Kotnika, Prežihove rojstne domačije in Tonija na Kogel, kjer so se ustavili na razgledni točki pri mogočnih lipah, nakar so nadaljevali pot do Ivarčkega jezera. O Prežihovem življenju in njegovih življenjskih postajah je med potjo govoril Miroslav Osojnik.

Na Ivarčkem so se člani ZRVS pomerili v streljanju in metanju ročne bombe. Sledil je kulturni spored, ki so ga pripravili mladi iz Strojske Reke, Glasbene šole Ravne in plesna skupina Gaudeamus, ki jo vodi prof. Maja Marin.

Po kosilu je bil za popoldne pripravljen še bogat športno — rekreativni program, ki pa ga je onemogočilo znenada poslabšano vreme.

Kljub temu vodja enote ZRVS Ravne II Herman Pečovnik očnuje, da je pohod, ki ga prirejajo v počastitev praznika OF, uspel. Medtem ko je zanimanje za marsi-

KULTURA

HERMAN VOGEL 1941—1989

Vogli so po domače Mavci na Lomu pri Mežici. Herman je bil osmi od dvanajstih otrok. Mavčevih je bilo torej brez vsakega potoša več kot Metinih samorastnikov, a o takih družinah še nimamo povesti.

Kmetija ni velika, zemlja v bregu in malo prida. Vseeno je dajala kruha za vse do takrat, ko so si ga služili sami. Doma je moral Herman zjutraj zmeraj še postoriti to in ono, preden se je spustil do Torčeve žage in avtobusa, ki ga je odpeljal na Ravne na gimnazijo. Po pouku je doma spet čakalo delo. Pa je maturiral in potem sta prišli dve življenjski postaji: Ljubljana in Maribor.

V Ljubljani vsakega človeka z dežele prvo leto stiska pri srcu: sami zidovi, megla, ljudi desetkrat, stokrat več kot doma, pa med njimi nobenega prijatelja ne tople besede. Na univerzi ob počasnem tkanju tovariških vezi že prva znamenja kasnejšega boja za prestiž. Meščanska uglajenost v vedenju, okretno besedovanje, razgledanost in znanje tujih jezikov so takšne prednosti, da jih sam talent in pridnost ne doideta hitro.

Tako se je Mavčev Herman šolal in gnetel, da je po diplomu na slavistiki smel postati novinar in da je kot novinar smel oblikovati tudi literarne teme. Pesmi je seveda pisal že ves čas. Razmišljajoče so in težke kot ilovica na Lomu.

Take ne morejo zvenketati ne osupljati. Kmečki človek nikoli ne besediči tjavdan, zato tem globlje občuti.

Naši razgledi in posebno Založba Obzorja v Mariboru sta bili službi po meri slavista in pesnika. Kaj pač more biti lepšega, kot da nekdo, ki ima zares rad knjige, pomaga pri njihovem rojevanju? Ves čas ima stike s pisci doma in na tujem, z umrlimi klasiki drugje.

Neopazno se mu je širil krog sodelavcev, znancev in prijateljev. Kako se občutljivemu človeku v našem času ne bi razraščala tudi težka vprašanja? Svet književnosti je svet človeških brezen, vrhov in planjav. Gosto obljuden v preteklosti, danes že skoraj prenatrpan, domala nepregleden.

Kakšna spoštovanja vredna reč je, da se kmečki fant došola na fakulteti, napiše za šest knjig pesmi, jih ducat prevede, jih pomaga petsto izdati, ob tem pa ostane človeško topel, prijazen, ljubezniv in plemenit. Poslušalec v času, ko vsi samo govorijo, prislunhiti že nihče ne zna več.

Nikoli v prvih vrstah, pa vendar, kako zlahtno dediščino je Herman Vogel pustil za seboj. Molčeca ponudba kraju in rojakom je. Ali jo bodo znali dojeti in iz vrednotiti vsaj približno tako, kot so mu znali prislunhiti škof Grmič in drugi prijatelji ob zadnjem slovesu?

Marjan Kolar

KULTURNA KRONIKA

2. maja je bil na Pikovem letni koncert moškega pevskega zbora KUD Gozdar iz Črne.

5. maja je bil v Črni sklepni koncert odraslih pevskih zborov KO-ROŠKA poje '89.

Ta večer je bila v Titovem domu na Ravnah predstava gledališkega abonmaja. Gostovalo je ljubiteljsko Gledališče pod kozolcem iz Šmartnega ob Paki s predstavo Ta nori dan.

V maju so se poslovile od večinoma že maloštevilnega občinstva s svojimi predstavami domače ljubiteljske gledališke skupine iz Strojnske Reke, z Leš, Holmea in ravenske srednje šole.

Od 5. do 12. maja je bila v Likovnem salonu na Ravnah odprta razstava karikatur Andreja Novaka, največ na temo varovanja okolja. Avtorja je na otvoritvi predstavil Jože Hudeček iz Ljubljane, v kulturnem sporedu je pel Lado Leskovar ob spremljavi kitarista Milana Kamnika.

10. maja je bilo v Črni 24. občinsko srečanje otroških in mladinskih pevskih zborov Naše pesmi naj donijo. Minilo je brez mladins-

skih zborov nekaterih šol, kajti vse šole v občini takih zborov nimajo.

12. maja je bil v Titovem domu na Ravnah letni koncert moškega pevskega zbora Fužinar, kar je bilo po obdobju premora v delovanju zbora razveseljivo dejanje. ZKO Ravne je edinemu ravenskem zboru ob njegovih dvajsetletnici podelila zlato plaketo.

Isti večer so poslušalcem in gledalcem v Strojnski Reki popestrile Strune izpod Pece z igranjem na citre, s skeči in plesi.

13. maja je bil v Družbenem domu na Prevaljah letni koncert mešanega in moškega pevskega zbora Društva upokojencev Prevalje.

19. maja so se v športni dvorani pri OŠ Prežihov Voranc na Ravnah srečali domači zabavni ansambli. Nastopila sta humorista Mitja Sipek in Janko Golob. Prireditve je organiziral tozdr. izkupiček so namenili Domu starostnikov v Črnečah.

20. maja je bil v šoli na Strojni koncert mešanega pevskega zbora Strojnska Reka. Sodelovali so recitatorji s pesmimi Blaža Mavrela,

Franc Vauh pa je prikazal vrsto diapozitivov o njem.

V počastitev občinskega praznika so **20. maja** v Mežici priredili skupni koncert mešanega pevskega zbora iz Vuzenice in okteta TRO s Prevalji.

26. maja je bil v Družbenem domu na Prevaljah 18. letni koncert moškega pevskega zbora Vres. Z

zahtevnim sporedom se je zbor dostojno poslovil od letošnje nekoliko skromnejše pevske sezone.

30. maja je bilo v Slovenj Gradcu medobčinsko srečanje mladinskih plesnih skupin. Iz ravenske občine so sodelovale tri skupine TVD Partizan — dve ravenski in ena s Prevalji.

M. P.

RAZMIŠLJANJA

Ni zrcala, v katerem človek spozna samega sebe.

Čim dlje živiš, tem bolj si nervozen.

Površni so tisti ljudje, ki mislijo, da to niso.

Kdor ima smolo, si zlomi prst, četudi z njim brska po nosu.

Vojne se ponavljajo samo zaradi tega, ker eno bitje nikoli ne more povsem občutiti tistega, kar drugo trpi.

Noč je protest narave proti gnolobi civilizacije.

Za junaštvo nekaterih je beda milijonov predraga ali celo nepomembna.

Ugled je vrlina, ki nima vrednosti. Nikoli nam ne povrne žrtev, ki smo mu jih darovali.

Takt je tih sporazum, da se ljudje ne bi ozirali na skupne napake.

Denar človeka ne osreči, vendar vem, da ga izredno pomiri.

Človeško življenje je za mržnjo ali pa samo za ljubezen predolgo.

Vlado Obreza

OB ROBU

ČEMU PO VSEJ SILI

Nad seboj da se moramo zamisliti Ravenčani, je zapisal novinar Miro Petek v Večeru 9. maja, ko je Ob robu v prispevku **Kultura v dveh slikah** sporočil javnosti, da se je otvoritve zanimive razstave karikatur znanega slovenskega karikaturlista Andreja Novaka v ravenskem likovnem salonu »udeležila le **peščica ljudi**, čeprav je bil ob otvoritvi tudi lep kulturni dogodek« (nekaj pesmi je zapel Lado Leskovar ob spremljavi kitarista Milana Kamnika, o Novakovem opusu pa je govoril znani televizijec Jože Hudeček), povsem druga slika pa da se je ponudila v Slovenj Gradcu ob otvoritvi razstave del Klavdija Tutte, nastopu Jasne Knez v modernem plesu in recitalu Josipe Lisac, ko se je **ljudi kar trlo**.

Klofuto smo zaradi prve slike, ki je črna, v primerjavi z drugo, ki je bela (zato je celotna podoba v prispevku po mojem izrazito črnobela), dobili vsi, dragi Ravenčani! Čeprav bi jo nemalokrat tudi sama najrajši pripeljala publiku, ko jo je naša dramska skupina s predstavo zastoj čakala, da bi se prizibala od kod — (publiko sem torej obsojala), sem po prebranem v Večeru kot del kregane publike, s katero kultura v ravenski občini ne preživlja več tako lepih časov, kot jih je (beri: ljudje ne hodimo na prireditve), reagirala drugače: klofuto sem čutila, rada bi jo vrnila, obsojala sem pisca, ki nas je razgalil, ne več publike, katere del sem. Tako takoj, toda danes, ko je skelenje (po klofuti) mimo, vem, da so takšna obsojanja nesmiselna in največ, kar lahko storim, to, da skušam o problemu, ki resnično je, po svoje razmisliti. Naj poskusim.

Najlepših časov ravenske kulture je v mojem spominu bolj malo, a starejši gotovo vejo zanje. Meni so bliže tisti časi, ko so bile nekatere prireditve odlično obiskane, druge slabše, in je veljalo, da so bolj obiskane kvalitetne, manj — in prav je tako — manj kvalitetne; zdaj pa se znajdemo v času — kot je ugotovil tudi tov. Petek — ko naših ljudi niti kvaliteta ne vleče več v kulturne hrame!

Biti plat zvona ali ne? Po mojem mnenju ne!

Ne, kajti lahko da z ravensko kulturo sploh ni kritično! Zakaj namreč ne bi končno enkrat nehali meriti kulture le s številom obiskovalcev, pač pa se za spremembo vprašali, **kdo** so ti obiskovalci? Koliko je na kakšni prireditvi takih, ki pridejo tja zato, ker so si znanci ali sorodniki z nastopajočimi, torej zaradi oseb, ne kulture, koliko po funkciji zadolženih, pa daleč od kulturnih, koliko takih, ki grejo na prireditev zato, da tam pokažejo sebe in koliko takih, ki grejo tja zaradi **kulture ali umetnosti same?**

Če je na Ravnah slednjih samo za dve vrsti Titovega doma ali deset stolov v Likovnem salonu, jih je pač samo toliko! Kje pa piše, da naše profesorje in inženirje, skratka izobražene ljudi, **mora** zanimati še takšna ali drugačna kultura? Važno je, da so zvesti interesom, ki jih pa imajo.

Hočem reči, da je lahko tudi »le peščica« ljudi na kakšni ravenski kulturni prireditvi dovolj, če je ta tam zaradi resničnega zanimanja oz. potrebe po kulturi.

Helena Merkač

REKREACIJA IN ŠPORT

ROKOMET

Prvenstvo v obeh republiških rokometnih ligah, kjer sta minulo sezono nastopali tudi obe vrsti Fužinarja, je bilo sklenjeno 20. maja. Z uvrstitvijo ravenških ekip ne moremo biti zadovoljni. Fantje so pristali na zadnjem, 12. mestu in iz lige izpadli, dekleta pa so osvojila 10. mesto in bodo tudi v prihodnje igralce med najboljšimi slovenskimi ekipami.

V drugem delu prvenstva so rokometarji Fužinarja osvojili le dve točki, po zmagi doma nad Ajdovščino v 18. kolu. V zadnjih starih kolih pa so morali z igrišča znova sklonjenih glav, čeprav so na svojem igrišču nastopili proti Trboveljčanom in proti Preddvoru. Rezultati od 19. do 22. kola: Inles RIKO—Fužinar 27:21, Fužinar—STT Rudar 24:34, Fužinar—Preddvor 21:25, Jadran—Fužinar 31:21. Naslov prvaka so osvojili rokometarji Šoštanjca.

Tudi igralke Fužinarja so bile le enkrat uspešne v spomladanskem delu prvenstva, in to v 20. kolu proti Ljubljanski Olimpiji, vsa preostala srečanja so dobile nasprotnice. Trener Zabukovec je imel velike težave pri sestavi ekipe, saj so igralke nenehno pestile poškodbe. Do jeseni bo treba ekipo okrepiti, predvsem pa se čim bolj pripraviti. Rezultati od 18. do 22. kola: Fužinar—Cerkno 15:21, Polana—Fužinar 28:19, Fužinar—Olimpija 23:22, Fužinar—Ferrotehna 23:27 in Alpes—Fužinar 27:22. Naslov prvakinj so osvojile rokometarice Mlinotesta iz Ajdovščine, iz lige pa sta izpadli ekipi Polane in Cerknega.

ODBOJKA

Po končanem prvenstvu v republiških odbojarskih ligah koroške ekipe niso poznale počitka. Treba je bilo odigrati tekme za jugoslovanski pokal, mladinci, kadeti in pionirji pa so imeli svoja prvenstva. Odbojkarji Fužinarja so postali območni pokalni prvaki, potem ko so zmagali proti Vuzenici in Crni s 3:0, v Mislinji pa so premagali takojšnjo ekipo s 3:1. Lep uspeh so dosegle odbojkarice Partizana Prevalje v pokalnem tekmovanju za območje koroške regije. Najprej so premagale drugo ekipo Fužinarja, nato Mežičanke, v tretjem kolu pa še prvo ekipo Fužinarja s 3:1. Za naslov območnih prvakinj so igralce proti Mislinjankam in jih presenetljivo tudi premagale s 3:1. V nadaljevanju so Ravenčani igrali proti Šempetru, Prevaljčanke pa proti Celju.

Mlade Fužinarjeve ekipe so dosegle v preteklem mesecu nekaj lepih uvrstitev. Mladinke Fužinarja so na turnirju na Ravnah osvojile 1. mesto pred Paloma Branikom, Celjem in Pomurjem. Republiški finalni turnir za kadetinje je bil v Kopru, kjer je zmagala ekipa Koprca Cimosca pred Fužinarjem, Novo Gorico in Topolšico. Za najboljšo napadalko so na turnirju razglasili igralko Fužinarja Natalijo Pustoslemšek, za najboljšo tehničarko pa njeno klubsko tovarišico Lucijo Bivšek.

V Ljutomeru je bilo regijsko prvenstvo pionirjev, kjer so bili najboljši mladi odbojkarji z Raven pred Stavbarjem iz Maribora, Šempetrom in Ljutomerom. Na regijskem turnirju na Ravnah so zmagale pionirke Celja pred Fužinarjem in Rogozo. Dva turnirja pionirjev in pionirk v počastitev občinskega praznika so pripravili tudi na Prevaljah. Med dekleti so zmagale Ravenčanke, med fanti pa Dravograjčani. Na turnirju »Bratstva in enotnosti«, ki ga vsako leto priredijo v Beogradu v začetku ma-

ja, je sodelovalo 28 mestnih ekip mladincev in 22 ekip mladink. Fantje so se uvrstili na 14., dekleta pa na 16. mesto.

NOGOMET

Ko berete te vrstice, je seveda že odločeno, ali so nogometarji Fužinarja izpadli iz medobčinske lige Maribor, saj se je prvenstvo končalo 11. junija. Od 16. kola dalje, ko so Ravenčani doma presenetljivo visoko s 3:0 premagali Peco, so igralci Fužinarja prikazali sila slab nogomet v nadaljevanju. Samo Slivnici so doma odščitili točko, preostale tekme pa izgubili. **REZULTATI:** Fužinar—Peca 3:0, Starše—Fužinar 2:1, Fužinar—Slivnica 0:0, Fužinar—Rače 1:4 in Pobrežje—Fužinar 4:2. Dve koli pred koncem prvenstva so bili ravenški nogometarji uvrščeni na 11. ali predzadnje mesto, v zadnjih kolih pa so igrali na Ravnah s Korotanom in v Miklavžu pri Mariboru. Po 20. kolu je bila v vodstvu Ojstrica pred Račami in Pobrežjem.

NAMIZNI TENIS

Na Ravnah je bil sredi maja drugi selekcijski turnir za mladince in mladinke v namiznem tenisu. Fantje so igrali v treh kakovostnih skupinah. V odsotnosti nekaterih boljših igralcev Strojne Maribor in Sobote, je v I. skupini odlično zaigral Bogdan Tušek, ki je tudi zmagal. Andrej Bač (tudi Fužinar) je bil 7. V II. skupini so bili: 4. Rožič, 5. Senica in 8. Vrčkovnik, kar je znatno slabše, kot je pričakoval njihov trener Jamšek. V III. skupini je bil 3. Miklavc in 5. Begič. Med dekletki je bila le ena skupina, zmagala pa je Placetova, pred Mlakarjevo, Vastlovo in Rusovo, vse so igralke Fužinarja. Predvsem sta dobro igro pokazali Mlakarjeva in Rusova, ki sta še mlajši pionirki.

6. maja se je pričel drugi del v slovenskih namiznoteniških ligah. Moška ekipa Fužinarja, ki igra v I. B ligi, ni potrdila uspeha iz jesenskega dela, ko je premagala svoje nasprotnike. V petih tekmah v nadaljevanju so Ravenčani namreč izgubili kar tri. Rezultati: Krško—Fužinar 5:4, Fužinar—Kajuh 5:4, Fužinar—Vesna 7:2, Petovia—Fužinar 6:3, in Sobota—Fužinar 6:3.

Dekleta nastopajo v I. A ligi z izredno mlado ekipo, zato kakšnih posebej dobrih rezultatov ne moremo pričakovati. Od šestih srečanj so igralke Fužinarja, dobile dve v nadaljevanju prvenstva, potem ko so zmagale v Ljubljani. Rezultati: Vesna—Fužinar 3:6, Kajuh—Fužinar 1:8, Fužinar—Kemičar 4:5, Fužinar—Kovina Olimpija 4:5, Primex—Fužinar 5:4 in Semedela—Fužinar 8:1.

SMUČARSKI SKOKI

Na 12, 23- in 30-metrskih skakalnicah iz umetne snovi v Dobbi vasi je bilo 20. maja medklubsko tekmovanje v počastitev občinskega praznika. Od mladih skakalcev Fužinarja so se uvrstili: 1. Damjan Voda med cicibani, 2. Aleš Stočko med ml. pionirji, medtem ko je med st. pionirji zmagal Andrej Zagernik pred Aljošo Krivogradom, peti pa je bil Ivi Polanc. Ekipna zmagala je pripadla domačemu klubu pred Velenjčani in Uniorjem Zbelovo.

KEGLJANJE

Kegljači Fužinarja so dosegli izredno lep uspeh v letošnjem tekmovanju za jugoslovanski pokal. Po zmagi nad ekipo Proletarca iz Zagorja s 5188:5090, tekma je bila v Trbovljah, so se Ravenčani uvrstili v finale pokalnega tekmovanja na področju Slovenije. V finalu v

Litiji so nato premagali še kegljače Bresta iz Cerknice s 5017:4976 podrtih kegljev in postali pokalni prvaki Slovenije. Za uspeh ravenške ekipe so najbolj zaslužni: v Trbovljah Golob 892, Mlakar 887 ter v Litiji Paradiž 872 in Banko 869 kegljev. Prvaki republik in pokrajin so se nato 27. maja srečali v Zagrebu, kjer pa se Fužinar med šestimi ekipami ni uspel uvrstiti v zaključne boje tekmovanja za jugoslovanski pokal. Zmagala je Crvena Zvezda iz Beograda pred škopskim Vardarjem, Fužinar pa je bil peti. V Zagrebu sta bila v Fužinarjevi vrsti najboljša Igor Banko z 891 in Ivo Mlakar z 874 keglji.

Dvojica Fužinarja Mlakar—Paradiž je na republiškem prvenstvu v Litiji in v Ljubljani osvojila 19. mesto med 30 pari.

ATLETIKA

Atletskih tekmovanj je bilo v preteklem mesecu izredno veliko, zato v telegrafskem slogu pregledno nastope atletov KAK z Raven in njihove uvrstitve:

— Taborniški tek na Muti: prva mesta so med pionirji oz. pionirkami osvojili Andrej Kos, Sebastjan Lorber, Anita Mežnar in Tatjana Bivšek, druga mesta pa Robi Jakob, Urška Barbič in Sabina Balažič.

— Republiški miting v Ljubljani: 1. Kos med st. pionirji na 1000 m, 1. Štern med ml. mladinci na 1000 m, 2. Brezovnik med ml. mladinci na 1000 m ter 3. Kresnik med mladinci na 300 m in Pušnik med st. pionirji na 1000 m.

— Po poteh partizanske Ljubljane: 1. Andrej Kos, 2. Janez Štern, 3. Urška Barbič, 4. Robi Brezovnik in Anita Mežnar ter 5. Sabina Balažič in Sebastjan Lorber.

— Mednarodni atletski miting v Celovcu: 1. mesta so osvojili: Irena Šmid med članicami na 600 m, Janez Štern med ml. mladinci in Andrej Kos med pionirji na 1000 m ter Anita Mežnar med pionirkami na 600 m. 2. je bil Krumpačnik pri skoku v daljavo, 3. pa Kresnik med mladinci na 300 m.

— Kvalifikacije za APS v Mariboru: absolutne uvrstitve: 1. Buhvald Nataša—400 m, 3. Uroš Kresnik—100, 200 in 400 m ter Buhvaldova na 200 m,

4. Mirjam Cigler na 400 m. V Ljubljani je istega dne odlično tekla Irena Šmid in zmagala na 800 in 1500 m.

— Partizanska olimpiada v Foči: v slovenski reprezentanci sta tekla Janez Štern, ki je bil 3. na 800 in 8. na 1500 m ter Robi Brezovnik, ki je osvojil 8. mesto na 800 m in bil 10. na 400 m.

— Finale APS za člane in članice v Ljubljani: 1. Šmidova na 1500 m in 3. na 800 m, 7. Kresnik na 400 in 10. na 100 m, 9. Štern na 1500 in 10. na 800 m ter 10. Buhvaldova na 400 m. Moška štafeta KAK je osvojila 8. mesto v disciplini 4 × 400 m.

Na maratonu treh src v Radencih sta se od tekmovalcev iz železarne najboljše uvrstila: Gologranc na 2. mesto na 21 km ter Tahiri na 3. mesto na 42 km, seveda v svojih kategorijah. Na tradicionalnem maratonu Djakoviča in Hečimoviča na Duhu na Ostrem vrhu je nastopilo 18 tekačev s Koroške. Najboljše čase so dosegli Drago Laznik, Beno Jelen in Mirko Krančan, vsi iz Železarne Ravne. V teku na 28 km — partizanskemu maršu, na letošnji prireditvi po poteh partizanske Ljubljane je ekipa tozda Kalilince v postavi Jelen, Kupčič, Laznik osvojila odlično 14. mesto v absolutni kategoriji, in sicer med 117 ekipami.

INVALIDSKI ŠPORT

ISD Samorastnik je vsako leto prireditelj meddržavnega tekmovanja invalidov pod geslom »Svoboda in mir«. 6. maja so se na Ravnah invalidi preizkusili v sedeči odbojki, streljanju in kegljanju. V odbojki so zmagali Zagrebčani pred domačo vrsto, v kegljanju Samorastnik Ravne pred Zagrebom in Mariborom ter v streljanju Mariborčani pred Ravenčani.

Na Ravnah je bilo 20. maja sedmo državno prvenstvo invalidov v sedeči odbojki. Zmagala je reprezentanca Slovenije pred Hrvaško, Vojvodino ter BiH. V slovenski ekipi je nastopilo šest igralcev ISD Samorastnik: Kragelnik, Homan, Mihelač, Ozmec, Medvož in Podgorek, trener ekipe pa je bil Damjan Pogorevčnik.

Ivo Mlakar

33 NASTOPOV GOLOGRANCA PO POTEH PARTIZANSKE LJUBLJANE

Stojijo od leve proti desni: Hari Repotočnik, Mirko Krančan, in Alojz Gologranc

S 25 leti se je prvič udeležil pohoda, takrat še imenovanega Ob žici okupirane Ljubljane. Preizkusil se je v najtežji disciplini — partizanskem maršu. V takratni ekipi Železarne Ravne so ob njem tekli še Robač, Ginter, M. Urnaut in Osenjak. Skozi vsa dolga tri desetletja in več so se fantje v ekipi menjavali, on pa je ostal — Alojz Gologranc, naš sodelavec iz DS za gospodarjenje. »Prvi partizanski marš je bil zame najlepši, tedaj sem imel še največ moči za naporno preizkušnjo, čeprav so bili pogoji takrat veliko težji kot danes,« je po letošnjem nastopu v Ljubljani dejal Gologranc, ki je tokrat na prireditvi sodeloval že trinidesetlet. Menda je celo edini udeleženec vsakoletnega pohoda po poteh partizanske Ljubljane, saj je nastopil prav na vseh prireditvah.

Letos se je ekipa železarne, v kateri je nekaj let tečejo Mirko Krančan, Hari Repotočnik in Alojz Gologranc, uvrstila na zelo dobro 6. mesto. Veterana v ekipi Lojze Gologranc, se je po vseh teh letih odločil odnehati, toda vsi, ki poznamo njegovo vztrajnost in ljubezen do teka v naravi, mu ne verjamemo. Organizatorji so bili letos do rekorderja še posebej pozorni, saj so mu izročili šopek nageljnov in posebno darilo.

Ivo Mlakar

LETENJE S PADALOM

Marsikateri obiskovalec Ivarkega jezera se je že zazrl v nebo, na pisani kos blaga, privezamega na pilota, in si ob tem rekel: »Ta pa je korajžen.«

Letenje s padali — novi letalni šport, ki se je naglo razvil v alpskih deželah, je prišel tudi k nam.

Pred štirimi leti še neznana dejavnost je v Evropi osvojila tisoče. Čemu je pripisati tako množičnost? Parapent, Gleitschirmfliegen, enost in ta način poime-novali, je dokaj enostaven in hiter način za uresničitev večnega človekovega hrepenenja po letenju — se dvigniti, odlepiti od zemlje.

Novi ljudski šport je torej tu, za tiste-ga, ki ljubi hojo v gore in letenje, je to več kot idealna kombinacija. Mnogi si boste postavili vprašanje, koliko je letenje s hribov res varno in koliko nevarno. Odgovor je preprost: varno je toliko, kolikor je varen pilot — človek. Če je ta nevaren, je potemtakem tudi letenje nevarno. Znanje in premisselnost sta torej tista, ki odločata in nikoli padalo. Včasih je torej bolje peš v dolino kot tvegati letenje v neprimernih vremenskih pogojih. Kajti hribovi in pobočja ostajajo, vetrovi pa se spreminjajo.

Poglejmo še v zgodovino razvoja jadralnega padala

— Leta 1965 NASA razvije padalo v obliki krila za skoke z letala.

— Leta 1974 Ameriški padalec Dan Poynter govori o možnosti poleta in jadrnanja s padali.

— Leta 1978 Dejanski pionirji lete-

nja z gora so padalci z Engadina (Švica) in Micussy (Francija). Tedaj poltijo prvič s padalskimi padali. To leto upoštevamo kot rojstno leto jadralnega padalstva.

— Leta 1982 Prvi polet z visokih gora. Francoz Roger Fillon poleti s padalom z Mont Blanca (4807 m).

— Leta 1987 Leto skokovitega širjenja jadralnega padalstva v alpskih deželah: 10.000 pilotov in doseženo drsno razmerje 4 (o tem kasneje).

— Leta 1988 Začnejo se raziskave o vetrovnikih, pojavljajo se padala z bolj dognanimi profili in boljše aerodinamiko. Preseženo je drsno razmerje 5. Jadralno padalstvo je sprejeto v FAI. V Franciji je organizirano I. evropsko prvenstvo. V Evropi že jadra — leti 30.000 pilotov. Z vrha Mont Everesta poleti 22. septembra Francoz Jan Marc Boyin. Rekord v trajanju znaša 11 ur; preleten je trikotnik 42 km.

Kaj vse omogoča letenje jadralnega padala

Uporaba klasičnega okroglega padala temelji na tem, da padalo s svojo površino zavira padanje padalca. Padalo »krilo« pa leti na principu vzgona kot zmaj ali letalo.

Kupola jadralnega padala je sešita torej tako, da ima, ko je napolnjena z zrakom, obliko letalskega krila in se tako tudi obnaša. Jadralno padalo nosi le, dokler je relativni zračni tok zadosti hiter (več kot 20 km/h), sicer se gibanje delcev zraka okrog kupole ustavi — vzgon izgine. Padalo izgubi funkcijo letalskega krila. Sama površina jadralnega padala pa je premajhna, da bi dajala dovolj upora za varen pristank.

Dvig in vodenje jadralnega padala

Padalo razprostremo na pobočju, ki ima najmanj 35° naklona. Veter mora pihati po pobočju navzgor. Priprava oz. razprostitev padala v obliko pahljače omogoča pri startu enakomerno zategovanje vseh nosilnih vrvic in s tem sočasno polnjenje celotne kupole.

Po ločitvi sprednjih nosilnih vrvic od zadnjih ter krmilnih vrvic si nosilna trakova pritrdimo na letalni pas. Kupola je za našim hrbtom. Sprednji nosilni vrvič energično potegnemo ter začnemo s tekom. Med tekom s pogledom sledimo polnjenju in gibanju kupole. Tek pospešujemo vse dotle, dokler ne začutimo, da nas padalo dviguje. Padalo nas je odlepilo od tal — letimo.

Padalo vodimo s krmilnimi vrvicami, ki so pritrjene na zadnji rob kupole. S potegom samo ene krmilne vrvice se na tisti strani spremeni vpadni kot. Kupola — zadnji rob se deformira, poveča se upor in zmanjša vzgon (ta stran kupole začne zaostajati). Druga stran kupole, ki je nespremenjena, pa začne prehitevati — padalo se obrne v želeno smer.

Kako je z letenjem pri nas

Na Koroškem se s tem športom ukvarja okrog deset pilotov. V večini smo si znanje pridobili na enotedenskem tečaju pri vodilnih slovenskih inštruktorjih Marinčiču in Kunaverjevi.

Naš poligon je v glavnem Ošvenov travnik, kjer si eni utrjujejo vzlet in pristank, medtem ko ga drugi izrabijo za polet proti Ivarškemu jezeru. Ob ugodnih vremenskih razmerah se boljši piloti podajajo tudi na bližje vrhove.

Mislim, da so bili opravljani poleti z Uršlje gore. Pece, Raduhe in Olševe. Slednja je med vsemi najidealnejša, saj

s svojim dolgim, ne preveč strmim pobočjem pa še z dobro lego omogoča izredno lepo in mirno jadrnanje.

V tem članku smo poskušali podati nekaj osnovnih informacij, ki so pač potrebne za boljše poznavanje letenja s padalom. Če pa se bo našel kdo, ki ga bi ta šport — aktivnost pritegnil močneje, se nam naj pridruži.

D. G.

KARATE

KADETSKO PRVENSTVO SRS

KK Idrinja je 16. aprila organiziral republiško prvenstvo za kadete in kadetinke. Iz ravnenskega kluba je sodeloval Miha Cigler, nosilec rjavega pasu. V kateh je zasedel 9. mesto.

Organizacija prvenstva je bila slaba, sojenje pa še bolj. Ponovno se je pokazalo, kje je slovenski karate.

REGLJSKO PRVENSTVO ZA PIONIRJE

Bilo je 17. aprila v Titovem Velenju, na Osnovni šoli 14. divizije. Naša predstavnik sta se uvrstila takole: Simon Prosenec je med mlajšimi pionirji zasedel 2. mesto, Urška Obretan pa med starejšimi pionirkami 3. mesto. Sodnik je bil član Karate kluba Ravne Roman Breznik.

SLOVENSKO PRVENSTVO ZA MLADINCE V TEŽNOSTNIH KATEGORIJAH

Karatejski klub Brežice je 29. aprila organiziral prvenstvo Slovenije za mladince v težnostnih kategorijah. Udeležilo se ga je 40 mladincev iz vseh regij. Ravnčan Bojan Breznik je bil v srednji kategoriji peti.

EVROPSKI POKAL V MILANU

Svetovna organizacija tradicionalnega karateja je 14. in 15. maja organizirala evropski pokal v vseh karatejskih disciplinah. Sodelovalo je 14 ekip z več kot 250 člani iz 12 evropskih držav: Turčije, Grčije, Avstrije, Madžarske, Nemčije, Belgije, Portugalske, Švice, Jugoslavije, Francije, Švedske in Italije.

Iz Jugoslavije sta sodelovali reprezentanci Fudokana pod vodstvom dr. Ilija Jorga in tradicionalnega karateja, ki jo vodi dr. Vladimir Jorga. V njej sta bila tudi Slovenca Videmšek (2. dan) iz Celja in Roman Breznik (2. dan) z Ravne.

Jugoslovanski predstavniki so osvojili 7 pokalov in 15 medalj, največji uspeh je dosegloništvo, v katerem je sodeloval tudi Ravnčan, in sicer srebrni pokal v ekipnih borbah — KUMITE TEAM. Uspeh je še toliko več vreden, ker pomeni vrnitev Jugoslavije na evropsko in svetovno sceno tradicionalnega prvega karateja, s katere je pred leti zaradi organizacijskih nesporazumov izstopila.

Roman Breznik

ZAHVALA

Ob prerani izgubi drage žene, mame in babice

Poldike Strnad

se prisrčno zahvaljujemo vsem, ki so jo pospremili na njeni zadnji poti, darovali cvetje ali kakorkoli počastili njen spomin. Hvala godbi železarne in tovarišu za odigrano »Tišino«, posebno se zahvaljujemo tov. Klepu za poslovilne besede in g. župniku Jarošu Kotniku za ganljive besede ob slovesu ter za opravljeno obred.

Prav lepa hvala vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem, znanec, bivšim sodelavcem iz službe za kemijo in vsem ostalim za izraze sožalja in sočustvovanja.

Veliko zahvalo dolgujemo vsem zdravnikom KZD, ki so ji lajšali bolečine. Prav tako prisrčna hvala dr. Purovi in sestram inter-nega oddelka slovenjgraške bolnišnice in Kliničnega centra Ljubljana.

Hvala vsem, ki ste pokojno Poldiko imeli radi in ki ste njej in nam kakorkoli pomagali.

Žalujoči mož Zdenko in otroci Beno, Milena in Jolanda z družinami

KADROVSKA GIBANJA

od 21. 4. do 20. 5. 1989

20. 5. 1989 je bilo v železarni zaposlenih 6811 delavcev, oziroma se je število zaposlenih zmanjšalo v primerjavi z zaposlenimi konec leta za 76 delavcev, tako da smo že v prvi polovici leta skoraj dosegli s planom postavljene cilje. Posebej vzpodbudno z vidika zaposlovanja oziroma problema nezaposlenosti je, da smo takšno zmanjšanje dosegli kljub temu, da smo v maju uspeli zaposliti za čas pripravništva 18 pripravnikov 4. in 5. stopnje, ki so delovno razmerje sklenili v delovni skupnosti za kadre in splošne zadeve. Vseh pripravnikov je trenutno v železarni 58. Fluktacija je majhna, zaskrbljujoča pa je fluktacija, ki je v preteklih letih v takšnem obsegu nismo bili vajeni — začeli so odhajati kadri z visokošolsko izobrazbo in temu problemu bomo takoj morali posvetiti vso skrb. V primerjavi z lanskim letom narašča število upokojitvev, med katerimi izstopajo predvsem invalidske. Premeščanje delavcev med temeljnimi organizacijami zaradi časovnih povečanj ali manjka dela v posameznih sredinah je manj, kot jih je bilo konec lanskega ali v začetku letošnjega leta.

Trenutno izvajamo aktivnosti za doseganje pogojev, da bi kar največ mladim omogočili pripravništvo. V ta namen smo od skupnosti za zaposlovanje pridobili tudi del potrebnih sredstev, že sedaj pa je jasno, da vsi študenti naenkrat pripravništva ne bodo mogli izvajati, temveč ga bomo v okviru možnosti izvajali v več skupinah.

DELOVNO RAZMERJE SO SKLENILI

JEKLOLIVARNA — Kovač Zoran, varilec — iz tozda Valjarna

VALJARNA — Gačnik Tomaž, rudar-kopač, Cehner Božidar, valjavec — iz JLA.

KOVAČNICA — Anžlak Marko, kovač — iz JLA.

ORODJARNA — Jehart Ivan, strojni delovodja — ponovna zaposlitev (sklep SZD).

INDUSTRIJSKI NOŽI — Ravlan Darko, dipl. inž. strojništva — iz tozda RPT.

STROJI IN DELI — Koprivnik Bojana, brusilica — iz tozda Jeklovlek.

PNEVMATIČNI STROJI — Forjan Silva, strojni tehnik — s poklicne rehabilitacije; Vinković Jožica, strugarka — iz delovne skupnosti KSZ.

ENERGIJA — Čekon Darijan, Kac Tomaž, strugarja — iz JLA.

ARMATURE — Krautberger Bojan, dipl. inž. strojništva, Proje Franc, inž. strojništva — iz druge DO.

KOVINARSTVO — Tostovršnik Aleš, Centrih Marko, rezkalca, Podbrežnik Rajko, Pevc Erik, strugarja, Pahovnik Marko, varilec — vsi iz JLA.

P I I — Nabernik Jožef, dipl. inž. gradbeništva — iz druge DO.

KOMERCIALA — Skenderević Ekrem, NK delavec — ponovna zaposlitev (sklep SZD); Pešl Janez, NK delavec — iz JLA; Jakičič Ivan, strojni tehnik, Strojnik Ivan, NK delavec, Mešnjak Milan, žarilec — vsi iz tozda Jeklolivarna.

K S Z — Skutnik Almira, Ternek Jožica, dipl. ekonomistki, Konič Uroš, strojni tehnik, Grobelnik Mateja, metalurški tehnik, Fijavč Vesna, kaluparkalivarka, Sešel Larisa, Paradiž Nataša, Praper Suzana, Košutnik Breda, Navodnik Brigita, Hovnik Marjana, Me-

šnjak Jožica, Uršej Sabina, Veronik Suzana, oblikovalke kovin; Hace Liljana, Kozel Marija, Topolovec Lidija, jedrarske; Helbl Cvetka, Osojnik Terezija, Kottnik Cvetka, obdelovalke kovin — pripravnice iz šole; Salničnik Vinko, gasilec — iz tozda Stroji in deli.

DELOVNO RAZMERJE JE PRENEHALO

JEKLOLIVARNA — Domadenik Venčeslav, pripravljalec za litje — sporazumno; Bobek Franciška, čistilica obrata — invalidska upokojitev; Krapež Bernard, topilec — dosežena pokojninska doba; Petrovič Dušan, pomočnik operaterja — mirovanje pravice; Korošak Miran, pripravljalec za litje — v JLA.

JEKLOLIVARNA — Mihelič Rudolf, grobi čistilec — invalidsko upokojen, Steharnik Janko, oblikovalec kalupov, Božič Drago, pripravljalec peska, Adam Franci, rezalec na torni žagi, Ledinek Marjan, avtogoni rezalec; Pajnik Srečko, strojni oblikovalec — vsi v JLA; Strojnik Ivan, brusilec na rafami, Mešnjak Milan, pomočnik žarilca, Jakičič Ivan, monter — vsi v tozdi Komerciala.

VALJARNA — Begič Edo, brusilec — izključen; Krenker Stanislav, žarilec, Poberžnik Maks, zalagalec OFAG peči; Dobešek Ivan, žerjavovodja, Štjnjek Ivan, predvaljavec — dosežena pokojninska doba; Šapek Damjan, menjalec valjev in armatur — v JLA; Kovač Zoran, brusilec — v tozdi Jeklolivarna.

KOVAČNICA — Lazarevič Rado, plamenski čistilec — sporazumno.

JEKLOVLEK — Koprivnik Bojana, brusilica — v tozdi Stroji in deli.

KALILNICA — Potočnik Dominik, pomočnik kalilca — izključen.

ORODJARNA — Franc Zdravko, Praznik Matjaž, orodna ključavničarja, Šumer Zdravko, strugar — vsi v JLA.

T S D — Preglav Nada, dipl. ekonomistka, strokovna delavka — dana odpoved.

STROJI IN DELI — Salničnik Vinko, brusilec — v delovno skupnost KSZ; Mlačnik Rudi, pomožni delavec — v JLA.

INDUSTRIJSKI NOŽI — Viltušnik Robert, ključavničar — v JLA.

PNEVMATIČNI STROJI — Škratek Katarina, rezkalca — starostna upokojitev; Novinšek Vladimir, referent za samoupravo — umrl.

VZMETARNA — Obrul Roman, nalagalec nap. peči — v JLA.

ENERGIJA — Prevalnik Aleš, ključavničar, Kresnik Damjan, strojnik kisikarne — v JLA.

ETS — Pečnik Jožefa, čistilica — invalidska upokojitev; Lasnik Boris, instrumentarec — v JLA.

SGV — Novkovič Marko, mizar — v JLA.

TRANSPORT — Golob Leon, skladiščni delavec — sporazumno.

TRO — Banko Ivan, kontrolor — dosežena pokojninska doba; Paradiž Miran, orodjar-servisier, Potočnik Rafael, Rajh Marjan, brusilca — v JLA.

ARMATURE — Kališnik Avgust, vrtalec — v JLA; Krajnc Mirko, strugar — na poklicno rehabilitacijo.

R P T — Kolar Rok, dipl. inženir strojništva, — dana odpoved; Ravlan Darko, dipl. inž. strojništva — v tozdi Industrijski noži.

KOVINARSTVO — Vidmar Vincenc, skupinovodja orodjarjev — starostna upokojitev.

KOMERCIALA — Jelen Renata, referentka za uvoz — dana odpoved; Steharnik Blaž, pomožni delavec — invalidska upokojitev; Pešl Jakob, skladiščni delavec, Poročnik Milan, pomožni delavec — v JLA.

K S Z — Štornik Alojzija, obračunarka — invalidska upokojitev; Levovnik Viktor, dežurni telefona — dosežena pokojninska doba; Vinković Jožica, čistilica — v tozdi Pnevmatični stroji.

Kadrovska služba

Ob izgubi dragega moža, očeta, dedka

Leopolda Jelena

se iskreno zahvaljujemo osebjem zdravstvenega doma Ravne za pomoč pri negi. Iskrena zahvala tudi vsem, ki so mu izkazali zadnjo čast na pokopališču Barbara, zlasti pa častni straži Gasilskega društva Ravne, Pihalnemu orkestru ravnenskih železarjev, g. župniku za opravljeni obred, družinam Strgar in Gerdej ter vsem drugim za pomoč in darovano cvetje.

Zalujoči: žena Štefka, sinova Polđi in Stanko z družinama in drugo sorodstvo.

Ob izgubi očeta in dedka

Petra Samca

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti, darovali vence in cvetje in nam kakorkoli pomagali v najtežjih trenutkih. Posebej se zahvaljujemo lovcem lovske družine Jamnica za lepo slovo, pevskemu zboru Društva upokojencev Prevalje, godbi Rudnika Mežica za žalostinke in g. župniku za obred.

Hvala za pomoč in darovano cvetje sodelavcem tozda Orodjarna, službe MR, standardizacije in kontrole kakovosti.

Sin in hčerke z družinami

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem sodelavcem žarilnice v tozdu Valjarna za lepo darilo in tovarišju Posediju za prisrčne poslovilne besede.

Stanko Krenker

Ob odhodu v pokoj se želim vsem sodelavcem priprave dela Jeklolivarne še enkrat iskreno zahvaliti za pozornost in darila. Posebno se zahvaljujem tov. Andreju Plohu in tov. ravnatelju ing. Edvardu Štruclu za poslovilne besede.

Alojz Čreslovnik

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem sodelavcem in sodelavkam za lepo spominsko darilo, ravnatelju in predsedniku OOS pa za pozdravne besede. Hvala vsem za prijetno razvedrilo in dobro voljo na prijateljskem srečanju.

Vsem sodelavcem in sodelavkam tozda Stroji in deli želim še naprej veliko delovnih uspehov in dobre volje, saj mi bodo nadaljnji razvojni in delovni uspehi tozda v veselje in ponos.

Pavel Štrpnič

Ob odhodu v pokoj se sodelavcem tozda Komerciala iskreno zahvaljujem za izkazano pozornost in darila. Vsem želim veliko uspehov pri nadaljnjem delu.

August Erjavc

Teško je slovo od delovnih prijateljev. Pot v fabriko in domov, ki sem jo utiral štirideset let, mimo velikih hal in ob ropotanju strojev, je bila lepa.

Štirideset let ulivanja plemenitega jekla je rezultat, ki ga ne gre zanemariti. Štirideset let druženja s sodelavci — lijarji pa se pravi biti v družbi pravih prijateljev. In vam, prijatelji-lijarji, se iskreno zahvaljujem za lepa darila, ki ste mi jih izročili ob odhodu v pokoj. Hvala tudi za lep družabni večer in za spoznanje, da sem tudi sam prispeval delček v mozaik za lepši jutri. Vsem skupaj še mnogo delovnih uspehov in še kdaj na svidenje.

Jože Meško

Iskreno se zahvaljujemo tov. Pavlu Müller iz Partizanske 4 za nesebično pomoč pri reševanju mojega sina iz reke Meže dne 25. 5. 1989.

Vedno hvaležna družina Hudej

ZAHVALE

Ob izgubi dragega očeta

Mata Vukovića

iz Babine grede pri Slavonskem Brodu se iskreno zahvaljujemo vodju špedicije in sodelavcem, ki so se udeležili pogreba in darovali venec.

Ivan Vuković

Ob izgubi naše drage bolne mame

Ivice Vrhovnik

se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sodelavcem, prijateljem in znancem za darovano cvetje in izrečeno sožalje. Prav posebej se zahvaljujemo občinski organizaciji ZB Ravne za vso skrb in iskrene poslovilne besede, g. župniku za opravljeni obred ter vsem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti.

Zalujoči otroci z družinami

Ob boleči izgubi moža, očeta, sina in brata

Vlada Novinška

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste nam pomagali v težkih trenutkih, darovali vence in cvetje ter ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Zalujoči: žena, hčerka, oče, sestre z družinami in brata

Ob izgubi drage mame, babice in prababice

Ljudmile Strmčnik

se iskreno zahvaljujemo godbi iz Vuze-nice, g. župnikoma iz Vuhreda in Radelj, govornici Tončki Račnik, sosedom, sodelavcem tozda SGV, vsem znancem in prijateljem, ki ste nam izrekli sožalje, darovali vence in cvetje ter jo pospremili na zadnji poti.

Hčerki Francka in Gretka z družinama, sinova Oto in Peter z družinama ter drugo sorodstvo.

Ob izgubi moža, očeta in dedka

Karla Štruca

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, znancem in prijateljem, ki ste nam kakorkoli pomagali v najtežjih trenutkih ter darovali vence in cvetje.

Hvala zvezi borcev za poslovilne besede, Pihalnemu orkestru ravnenskih železarjev in g. župniku za opravljeni obred.

Še enkrat hvala vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Zalujoči žena in otroci z družinami

IMENA MESECEV

JUNIJ

Stari Rimljani so junij (Iunius) menda poimenovali po neki pomembni rodbini. Druga razlaga trdi, da ime izvira iz **Junone**, kraljice neba, meseca in zakona ter zaščitnice zakonske zveze in porodnic, Jupitrove žene, lepotic zapeljivih oči. V grški mitologiji je bila to Hera. Tretja interpretacija pravi, da ime lahko izvira tudi iz besede **ioniores**, torej mesec, posvečen starosti. Četrto varianto povezujejo nekateri s konzulom **Junijem Brutom**.

Stara slovenska imena opozarjajo na cvetenje, na košnjo in na seno: **rožnik**, **rožni cvet**, **boba cvet**, **senšek**, **senovjek**. Zanimiv je izraz **velnik**. Nova imena so skušali vpeljati. O. Gutsman — šestnik, B. Potočnik — Sečnik in V. Vodnik — travnar.

Po Janezu Krstniku se junij imenuje **krstnik**, **ivanjšček**, **ivanšček**, **šentjanževac**, po kresu pa **kresnik**.

Lipanj je hrvaško poimenovanje, červen češko, czerwiec poljsko in Brachmonat ter Sonnwend nemško. Anglosaksonci uporabljajo Midsummer month, kar pomeni kresni, suhi mesec.

Rženi cvet je dal V. Vodnik naslov pesmici o juniju:

Lepoto da zemlji
toplo let,
nedolžnost mladenčem
pravi cvet.

O. Župančič je napisal pesem Junij — rožnik:

Visoko vzpet je sonca lok čez svet,
Vid gleda skozi noč, krstnik zavzet
z očmi prižiga v mraku bajni cvet.

Tudi šesti mesec je pogosto pesniška tema — tudi v Junijem motivu Janeza Juvana:

Če boš prišla,
te bom čakal na polju.
Nocoj bodo trave
visoke,
visoke do zvezd
in tanke kot
prsti večera.
Zvezde se bodo sklonile
čimviše
in čimdlje

(temne in mehke
kot ustne noči)
bodo čakale naju.
Pridi, dekle!

Nocoj bodo zvezde
zakrile oči
in trave bodo
visoke,
visoke...

Svetlana Makarovič: Junij
Prebivati v makovem cvetu
Ne, v zvončnicah!
S prozornimi krili,
lahka, krhka, prekrasna.

»Danes je bila >colnga<. Bova dala v prtljajnik?«

Prosim za ogromno nebo,
da bi presevalo skozi čašo
mojega nežnega doma.
Prosim te za veliko travnih latov,
obsijanih s strani.
Tebe prosim!
Razmakni oblake,
napravi mi majhno zlatozeleno
pot do jezera.
Zakaj nočeš počivati
pod tem prelepim
velikim regratovim listom?
Pridi vendar!

Miran Kodrin

MURPHYOLOGIJA

Richardsova komplementarna pravila lastništva

1. Če neko stvar čuvate dovolj dolgo, jo lahko odvržete.
2. Ko jo boste odvrgli, jo boste potrebovali že takoj naslednji hip.

Posledice

1. Če kdo sprašuje, mu vsi solijo pamet.
2. Če kdo poje, mu zamašijo usta.
3. Kdor drugemu jamo koplje, je fizični delavec.
4. Nihče vas ne more tako malo plačati, kolikor malo lahko vi naredite.

Zakon TV ilegalcev

Število odkritih neprijavljenih televizorjev je enako številu dobrih oddaj na televiziji.

Zakoni inflacije

1. Česar ne boste kupili danes, bo jutri dražje.
2. V vsem, kar boste danes kupili poceni, boste jutri odkrili tovarniško napako.
3. Rast cen je premo sorazmerna danim izjavam o pocenitvi.

Cornwalov zakon

Vodilni se trudijo, da zaposlijo najmanj sposobne.

Mashov zakon

Bolje je grozno umreti kot živeti v grozi brez konca.

Trishmannov paradoks

Pipa daje pametnemu čas za premislek, bedaku pa možnost, da zapre usta.

Pattonov zakon

Dober plan danes je boljši od izvrstnega plana jutri.

Jonesov moto

Prijatelji prihajajo in odhajajo. Sovražniki se kopičijo.

Macfreejev dodatek

Če si hočete ustvariti sovražnika, mu naredite uslugo.

Veegov zakon

Clovek brez vere je kot riba brez bicikla.

Snežni zakon

Sneg slabo vpliva na stroje za čiščenje snega.

Posledice

1. Snega ne čistimo, da ne pokvarimo strojev.
2. Ker snega ne čistimo, je na ulicah vse manj avtomobilov.
3. Za majhno število avtomobilov nima smisla čistiti snega.

Izdaja delavski svet Železarne Ravne kot mesečnik v nakladi 7000 izvodov. Ureja uredniški odbor: Milan Božinovski, Alojz Janežič, Silvo Jaš, Marjan Kolar, Brane Žerdoner. Uredništvo: glavni in odgovorni urednik Marjan Kolar, novinarki Helena Merkač in Mojca Potočnik, tajnica Jelka Jamšek. Tel.: 861-131 int. 6304 in 6753

Tiska: ČGP Večer, Maribor

Glasilo je po 7. točki 1. odst. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu (Uradni list SFRJ, št. 33/72), in mnenju sekretariata za informacije SRS št. 421-1/72 prosto plačila prometnega davka.

»Tovariš, zdi se mi, da si se od zjutraj zredil za pol šarže.«